

NK-94_kehy_luu; Collected in 1994 in Dudinka. Speaker: Kosterkina, N. T. The recording of the text was translated into Russian by the speaker.

NK-94_kehy_luu.001

Тыминиа третий нагамтуо сентября кичезээ.

Timinia tret'ij nagamtuo s'entjabr kit'эдээ.

Timinia tret'ij nagamtuo s'entjabr kit'эдээ.

timinia tret'ij nagə -mtuə s'entjabr kit'эдээ

timinia tret'ij nakür -mtuə s'entjabr kit'этээ

теперь третий три -ORD сентябрь месяц

now 3rd three -ORD September month

adv adj num -num.deriv n n

Сегодня третье сентября.

Today is the third of September.

Heute ist der dritte September.

NK-94_kehy_luu.002

Ситэбы дебтуки?эм дүримиаку нимти Кэхы Луу.

S'itəbi d'ebtu?ki?əm, d'ürimiaku n'imti Kəhi Luu.

S'itəbi^c d'ebtu?ki?əm, d'ürimiaku n'imti Kəhi Luu.

s'itəbi^{-c} d'ebtu -?ki -?ə -m d'ürimiaku n'im -ti kəhi luu

s'itəbi^{-c} d'ebtu -?kə -?ə -m d'ürimiaku n'im -tu kəhi luu

сказка -[ACC.SG] рассказать -RES -PF -1SG.S сказка имя -NOM.SG.3SG куропатка парка

tale -[ACC.SG] tell -RES -PF -1SG.S tale name -NOM.SG.3SG partridge parka

n -n.case v -v.deriv.v -v.tense -v.pn n n -n.case-poss n n

Сказку расскажу, маленькую сказочку, называется Кехы Луу (Куропаточья Одежда.)

I'm telling (you) a story, a short story, it's called Kehy Luu.

Ich erzähle ein Märchen, ein kleines Märchen, das Kehy Luu heißt.

NK-94_kehy_luu.003

Ненача?а кэрүтэту моунтэну ани?э маэдэ?э нэньдиты.

N'enat'a?a kərütətu mountənu ani?ə maədə?ə nən'd'iti.

N'enat'a?a^c kərütətu^c mountənu ani?ə maədə?ə nən'd'iti³.

n'enat'a -?a^{-c} kərütətu^{-c} mou -ntənu ani?ə маэдэ -?ə nən'd'i^{-ti} -3

n'emat'ə	-ʔa	- ^c	kərutə ^c tu	- ^c	mou	-ntənu	aniʔə	mat	-ʔa	nən's'i	-ntu	-ʒ
огромный	-AUGM	-[GEN.SG]	простой	-[GEN.SG]	земля	-LOC.SG	больше	чум	-AUGM	стоять	-PRS	-[3S
huge	-AUGM	-[GEN.SG]	ordinary	-[GEN.SG]	earth	-LOC.SG	bigger	tent	-AUGM	stand	-PRS	-[3S
adj	-n.augm	-n.case	adj	-n.case	n	-n.case	adj	n	-n.augm	v	-v.tense	-v.p

На большой безлесной земле чум стоит.

On a large, treeless patch of ground there stands a tent.

Auf einem großen unbewaldeten Feld steht ein Zelt.

NK-94_kehy_luu.004

Ҷалаа мунунту: оу?, тахариаа дерэмуо тэ?

ᶒalaa mununtu: Ouʔ, taharīaa d'erumuo təʔ.

ᶒalaa mununtuʒ: Ouʔ, taharīaa d'erumuə təʔ.

ᶒa	-laa	munu	-ntu	-ʒ	ouʔ	taharīaa	d'erumuə	təʔ
ᶒaᶒ	-raa	munu	-ntu	-ʒ	ou	taharīaa	d'erumuə	təʔ
рот	-LIM	говорить	-PRS	-[3SG.S]	Excl	теперь	необычный	ведь
mouth	-LIM	say	-PRS	-[3SG.S]	Excl	now	uncommon	you.know
n	-cl	v	-v.tense	-v.pn	interj	adv	adj	ptcl

Ҷалаа говорит: "Оу, необычный чум.

The narrator says: "An unusual tent.

Der Erzähler sagt: "Ein ungewöhnliches Zelt.

"The Mouth" is the personified narrator.

"Der Mund" ist der personifizierte Narrator.

NK-94_kehy_luu.005

Әмтырә.

Әmtirə.

Әmtirə.

әmti -rə

әm -rə

этот -NOM.SG.2SG

this -NOM.SG.2SG

pr -n.case-poss

Эмо-мо.

This one.

Dieses.

NK-94_kehy_luu.006

Мадя нуойлиаа ма? тэгэты иңу?

Maad'a nuəl'iaa ma? tэгэтәti iңu?

Maad'a	nuəl'iaa	ma?	tэгэтәti	iңu?				
maad'a	nuə	-l'iaa	ma?	tə	-gətə	-ti	i	-ŋu -3
maad'a	nu?əit	-raa	mat	tə	-kəʰtə	-ntu	ij	-ŋu -3
почему	один	-LIM	чум	тот	-ABL.SG	-3SG	быть	-INTERR -[3SG.S]
why	one	-LIM	tent	that	-ABL.SG	-3SG	be	-INTERR -[3SG.S]
pr	num	-cl	n	pr	-n.case	-n.poss	v	-v.mood -v.pn

Почему один только чум?"

Why just one tent?"

Warum nur ein Zelt?"

NK-94_kehy_luu.007

Маагәличә кәнтә дяңку тәндә мазә кадяну.

Maagəl'it'ə kəntə d'аңku təndə маḏə kad'anu.

Maagəl'it'ə	kəntə	d'аңku	təndə ^c	маḏə ^c	kad'anu.					
maa	-gəl'it'ə	kəntə	d'аңku	təndə - ^c	маḏ -ə - ^c	kad'a -nu				
maa	-kəl'it'ə	kəntə	d'аңku	tə - ^c	mat -ə - ^c	kad'a -nu				
что	-EMPH2	нарта	нет	тот	-[GEN.SG]	чум	-EP	-[GEN.SG]	около	-LOCADV
what	-EMPH2	sledge	there.is.not	that	-[GEN.SG]	tent	-EP	-[GEN.SG]	near	-LOCADV
pr	-cl	n	vn	pr	-n.case	n	-INS	-n.case	pp	-adv.case

Никаких нарт нет у этого чума.

There aren't any sleds next to this tent.

Es gibt keinen Schlitten bei diesem Zelt.

NK-94_kehy_luu.008

Тә җала матә чии?ә.

Tə, җalaa matə t'ii?ə.

Tə,	җalaa	matə	t'ii?ə.				
tə	җa	-laa	ma	-tə	t'ii	-ʔə	-3
tə	җaŋ	-raa	mat	-ntə ^c	t'ie	-ʔə	-3
ну	рот	-LIM	чум	-LAT.SG	поставить.сеть	-PF	-[3SG.S]
well	mouth	-LIM	tent	-LAT.SG	set.a.net	-PF	-[3SG.S]

interj n -cl n -n.case v -v.tense -v.pn

Да, Ром в чум вошёл.

Well, Ngala went into the tent.

Ja, Ngala ist ins Zelt gegangen.

NK-94_kehy_luu.009

Сәһүрү.

Сәһүрү.

Сәһүрү3.

səḥür -ü -3

səḥür -ə -3

смотреть -EP -[3SG.S]

look -EP -[3SG.S]

v -INS -v.pn

Смотрит.

He looks around.

Er schaut sich um.

NK-94_kehy_luu.010

Оу? макүо дҗакутуту, четуа ани?ә макүо.

Ou? maküo d'ajkututu tə, t'etua ani?ə maküo.

Ou? maküə d'ajkututu tə, t'etua ani?ə maküə.

ou? ma -küə d'ajkututu tə t'etua ani?ə ma -küə

ou maa -küə d'ajkututu tə t'etua ani?ə maa -küə

Excl что -to1 очень.большой ну очень больше что -to1

Excl what -CL1 very.big well very bigger what -CL1

interj pr -cl adj interj adv adj pr -cl

Ой чум-то просторный очень большой чум-то.

It's a spacious tent, a very big tent.

Ein geräumiges Zelt, ein sehr großes Zelt.

NK-94_kehy_luu.011

Тәндә матәну һуолиаа тыбыйкиа ичу.

Təndə matənu ḥuəl'iaa tibijkia it'u.

Təndə^c matənu ɟuəl'iaa tibijkia it'ü3.

təndə -^c ma -tənu ɟuə -l'iaa tibijkia i -t'ü -3

tə -^c mat -ntənu ɟuʔəit -raa tibijkia ij -ntu -3

тот -[GEN.SG] чум -LOC.SG один -LIM подросток быть -PRS -[3SG.S]

that -[GEN.SG] tent -LOC.SG one -LIM youth be -PRS -[3SG.S]

pr -n.case n -n.case num -cl n v -v.tense -v.pn

В этом чуме только один мальчик.

In the tent there's only a boy.

In diesem Zelt ist nur ein Junge.

NK-94_kehy_luu.012

Би[?] хүотуо.

Bii? hüotuo.

Bii? hüətua.

bii? hüə -tuə

biit hüə -ntuə

десять год -PT.PRS

ten year -PT.PRS

num n -v.nmnz

Десятилетний.

He's a ten-year-old.

Ein Zehnjähriger.

NK-94_kehy_luu.013

Тəндə матə мариали[?]ə.

Təndə matə marial'iʔə.

Təndə^c matə marial'iʔə3.

təndə -^c ma -tə maria -l'i -ʔə -3

tə -^c mat -ntə^c maria -lə -ʔə -3

тот -[GEN.SG] чум -LAT.SG задержаться -INCH -PF -[3SG.S]

that -[GEN.SG] tent -LAT.SG stay.around -INCH -PF -[3SG.S]

pr -n.case n -n.case v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

В этом чуме он задержался.

He has stayed around in the tent.

Er ist in diesem Zelt zurückgeblieben.

NK-94_kehy_luu.014

Мариатэтыэй кунтэга[?]ай[?].

Mariatətəj, kuntəgaʔjʔ.

Mariatətiʔəj, kuntəgaʔiʔ.

maria -tə -ti -ʔ -əj kuntəgaʔiʔ

maria -ntə -ntu -ʔ -əu kuntəgaʔiʔ

задержаться -IPFV -PRS -[3SG.S] -EXCL долго

stay.around -IPFV -PRS -[3SG.S] -EXCL for.a.long.time

v -v.deriv.v -v.tense -v.pn -excl adv

Задержался на долго.

He has stayed around for a long time.

Er ist lange zurückgeblieben.

NK-94_kehy_luu.015

Тахариай[?] мунуңкэту: әмты нинты һәмурә[?].

Tahariaiʔ munuŋkətu: əmti n'üə n'inti ɣəmurəʔ.

Tahariaiʔ munuŋkətuʔ: əmti n'üə n'intiʔ ɣəmurəʔ.

tahariaiʔ munu -ŋkə -tu -ʔ əmti n'üə n'i -nti -ʔ ɣəmur -ə -ʔ

tahariaiʔ munu -kə -ntu -ʔ əm n'üə n'i -ntu -ʔ ɣəmur -^c -ʔ

теперь говорить -ITER -PRS -[3SG.S] этот ребенок NEG -PRS -[3SG.S] есть -[VBLZ.c] -CNEG

now say -ITER -PRS -[3SG.S] this child NEG -PRS -[3SG.S] eat -[VBLZ.c] -CNEG

adv v -v.deriv.v -v.tense -v.pn pr n v -v.tense -v.pn v -deriv.v -v.cn

Он думает: "Этот ребёнок не кушает."

He thinks: "This child does not eat."

Er denkt: "Dieses Kind ißt nicht."

NK-94_kehy_luu.016

Кундуа[?]күөдя кундуату, нинты һәмурә[?].

Kunduaküəd'a kunduatu, n'inti ɣəmurə.

Kunduaküəd'a kunduatuʔ, n'intiʔ ɣəmurəʔ.

kundua -küə -d'a kundua -tu -ʔ n'i -nti -ʔ ɣəmur -ə -ʔ

kuntu -küə -sa kuntu -ntu -ʔ n'i -ntu -ʔ ɣəmur -^c -ʔ

уснуть -to1 -INF уснуть -PRS -[3SG.S] NEG -PRS -[3SG.S] есть -[VBLZ.c] -CNEG

fall.asleep -CL1 -INF fall.asleep -PRS -[3SG.S] NEG -PRS -[3SG.S] eat -[VBLZ.c] -CNEG

v -cl -v.inf v -v.tense -v.pn v -v.tense -v.pn v -deriv.v -v.cn

Спать-то спит, но не кушает.

He sleeps, but he doesn't eat.

Er schläft, aber er ißt nicht.

NK-94_kehy_luu.017

Маантэну нилы[?]биты?

Maantənu n'ilibiti?

Maantənu n'ilibiti?

maa -ntənu n'ili -bi -ti

maa -ntənu n'ili -hü? -ntu

что -LOC.SG жить -COND -3SG

what -LOC.SG live -COND -3SG

pr -n.case v -v.nf -n.poss

Чем живёт, интересно.

What do you suppose he lives off of?

Wie lebt er dann?

NK-94_kehy_luu.018

Тахариай[?] деремуо тэ[?].

Taharīai? d'erumuо тэ?

Taharīai? d'erumuо тэ?

taharīai? d'erumuо тэ?

taharīai? d'erumuо тэ?

теперь необычный ведь

now uncommon you.know

adv adj ptcl

Очень необычный ведь."

This is very unusual."

Sehr ungewöhnlich."

NK-94_kehy_luu.019

Оу кангү[?]чекю, курэдикю күзиатундэ тэти нюо мунумунчү: "Ээй, аника[?]а нуоу.

Ou kangüt'əküə, kurəd'iküə küđiatundə təti n'üo munumunut'ü: "Əəj, anika?a нуоу.

Ou	kaŋgüt'əküə,	kurəd'iküə	küðiatundə	təti	n'üə	munumunut'ü3:
ou	kaŋgü -t'ə	-küə	kurəd'i -küə	küðia -tu	-ndə	təti n'üə munu -munu -t'ü
ou	kaŋkə -t'ə	-küə	kurəd'i -küə	kütia -ntu	-ntə ^c	tə n'üə munu -munuj -ntu
Excl	когда	-EMPH1	-to1	какой	-to1	встать -VNTEMP1 -LAT.SG тот ребенок говорить -AUD -3SG
Excl	when	-EMPH1	-CL1	what	-CL1	get.up -VNTEMP1 -LAT.SG that child say -AUD -3SG
interj	pr	-cl	-cl	pr	-cl	v -v.nmz -n.case pr n v -v.nf -n.poss

anikaʔa ɲuə.

anikaʔa ɲuə -u

anikaʔa ɲuə -əu

большой бог -EXCL

big deity -EXCL

adj n -excl

Но когда/то, какой/то утро этот ребёнок говорит: "Эй, большой дух.

One day, one morning this child says: "Oh great Spirit.

Irgendwann, an irgendeinem Morgen sagt dieses Kind: "Oh, großer Gott.

NK-94_kehy_luu.020

Идяʔамə абаʔамə някəлəсыəдеə.

Id'aʔamə, abaʔamə n'akələsiəd'əə.

Id'aʔamə, abaʔamə n'akələsiəd'əə3.

id'a -ʔa -mə aba -ʔa -mə n'akələ -siəd'əə -3

id'a -ʔa -mə aba -ʔa -mə n'akələ -suəd'əə -3

папа -AUGM -ACC.SG.1SG мама -AUGM -ACC.SG.1SG взять -PSTPF -[3SG.S]

dad -AUGM -ACC.SG.1SG mom(my) -AUGM -ACC.SG.1SG take -PSTPF -[3SG.S]

n -n.augm -n.case-poss n -n.augm -n.case-poss v -v.tense -v.pn

Отца, мать взявший.

The one who took my father and my mother away.

Der, der meinen Vater, meine Mutter weggenommen hat.

NK-94_kehy_luu.021

Маазə мənə муаʔкуйɲуоуɲ?

Мааḏə мənə муаʔкуйɲуоуɲ?

Мааḏə мənə^c муаʔкуйɲуоуɲ?

маа -ḏə мənə -^c муаʔкуй -ɲу -əu -ɲ

maa	-тә	mənə	- ^c	muaʔku	-ᵋu	-əu	-ᵋ
что	-ABLADV я	-[ACC.SG]	мучить	-INTERR	-EXCL	-2SG.S	
what	-ABLADV I	-[ACC.SG]	torment	-INTERR	-EXCL	-2SG.S	
pr	-adv.case	pr	-n.case	v	-v.mood	-excl	-v.pn

Зачем меня мучаешь?

Why are you tormenting me?

Warum quälst Du mich?

NK-94_kehy_luu.022

Мәнә тә? тәбтә ләзитим нилыәи?."

Мәнә тә? тәбтә ләдитим н'илиәи?!"

Мәнә	тә?	тәбтә	ләдитим	н'илиәи?!"			
mənə	təʔ	təbtə	lədi	-ti	-m	n'ili	-əi -ʔ
mənə	təʔ	təbtə	ləti ^c	-ntu	-m	n'ili	-əu -ʔ
я	ведь	тоже	не.мочь	-PRS	-1SG.S	жить	-EXCL -CNEG
I	you.know	also	be.unable	-PRS	-1SG.S	live	-EXCL -CNEG
pr	ptcl	adv	v	-v.tense	-v.pn	v	-excl -v.cn

Я ведь тоже не могу жить."

I can't go on living either."

Ich kann auch nicht weiter leben."

NK-94_kehy_luu.023

Ии?, тәтирә таһариаи? ненача?а хоңгүрба?а някәли?ә.

Ii?, tətirə tahariai? n'enat'a?a hoŋgürba?a n'akəl'i?ə.

Ii?	tətirə	tahariai?	n'enat'a? ^c	hoŋgürba? ^c	n'akəl'i?ə ³ .						
ii?	təti -rə	tahariai?	n'enat'a -?a - ^c	hoŋgü -rba?a - ^c	n'akəl'i -?ə						
әә?	tə -rə	tahariai?	n'enat'ə -?a - ^c	hoŋkə -rba?a - ^c	n'akələ -?ə						
да	тот	-NOM.SG.2SG	теперь	огромный	-AUGM	-[ACC.SG]	копье	-AUGM2	-[ACC.SG]	взять	-PF
yes	that	-NOM.SG.2SG	now	huge	-AUGM	-[ACC.SG]	spear	-AUGM2	-[ACC.SG]	take	-PF
ptcl	pr	-n.case-poss	adv	adj	-n.augm	-n.case	n	-n.augm	-n.case	v	-v.tense

Да, этот, огромный копье взял.

Yes, he took a huge spear.

Ja, der dort nahm einen großen Speer.

NK-94_kehy_luu.024

Тәти, (әнты) туйчү (әнты) сиәти? хуану?әту, тори тәймумбату.

Təti, (ənti) tujt'ü (ənti) s'iatı? huānu?ətu, tori təjmumbatu.

Təti,	(ənti)	tujt'ü		(ənti)	s'iatı?		huānu?ətu ³ ,			tori	
təti	ənti	tuj	-t'ü	ənti	s'ia	-ti?	huānu	-ʔə	-tu	-3	tori
tə	ənti	tuj	-tu	ənti	s'ia	-nti?	huān	-ʔə	-tu	-3	tori
тог	это.самое	огонь	-NOM.SG.3SG	это.самое	отверстие	-LAT.PL	класть	-PF	-3SG.O	-[3SG.S]	очаг
that	sort.of	fire	-NOM.SG.3SG	sort.of	hole	-LAT.PL	put	-PF	-3SG.O	-[3SG.S]	hearth
pr	n	v	n	-n.case-poss	n	v	n	-n.case	v	-v.tense	-v.pn

təimumbatu³.

təi -mumba -tu -3

təu -muŋha^c -ntu -3

улететь -HABIT -PRS -[3SG.S]

fly -HABIT -PRS -[3SG.S]

v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

В яму под очагом поставил, есть очаг.

He put it in the pit under the fire, there is a hearth.

Er hat ihn in die Grube unter dem Feuer hingestellt, es gibt ein Herdblech.

The hearth is an iron sheet which covers the fire cavity.

Der Herd besteht aus einem Eisenblech, das über die Feuergrube gelegt wird.

NK-94_kehy_luu.025

Туу, там сиә исюзә торитү җили'иә.

Tuu, tam s'ia is'üðə toritü ɟil'iʔia.

Tuu tam s'ia is'üðə³ toritü ɟil'iʔia.

tuu tam s'ia i -s'üðə -3 tori -tü ɟil'iʔia

tuj tab s'ia ij -ʔsutə -3 tori -ntu ɟil'iʔia

огонь там.далеко отверстие быть -FUT -[3SG.S] очаг -GEN.SG.3SG вниз

fire there.far hole be -FUT -[3SG.S] hearth -GEN.SG.3SG down

n adv n v -v.tense -v.pn n -n.case-poss pp

Огонь там, яма будет под железным листом.

The fire is there, the pit is under the sheet of iron.

Dort ist ein Feuer, unter dem Herdblech gibt es eine Grube.

NK-94_kehy_luu.026

Тәндәмту, торимтү дүбиялмәбты'ә тәндә куньди хуану'о тәндә.

Təndəmtu, torimtü d'übiālməbti'ə təndə s'iatu kun'd'i huānu'o təndə.

Təndəmtu,	torimtü	d'übiālməbtiʔə3	təndə^c
təndə -mtu	tori -mtü	d'übiā -l -məbti -ʔə -3	təndə - ^c
tə -mtu	tori -mtu	d'übəə -l -məbtu -ʔə -3	təndə - ^c
тот -ACC.SG.3SG	очаг -ACC.SG.3SG	выбросить -DRV12 -DRV15 -PF	-[3SG.S] туда -[GEN.SG]
that -ACC.SG.3SG	hearth -ACC.SG.3SG	throw.out -DRV12 -DRV15 -PF	-[3SG.S] there -[GEN.SG]
pr -n.case-poss	n -n.case-poss	v -v.deriv -v.deriv -v.tense -v.pn	adv -n.case

s'ietu	kun'd'i	huanuʔə3	təndə.
s'ie -tu	kun'd'i	huanu -ʔə -3	təndə
s'ie -ntu	kunsi	huan -ʔə -3	təndə
отверстие -GEN.SG.3SG	внутри	класть -PF	-[3SG.S] туда
hole -GEN.SG.3SG	inside	put -PF	-[3SG.S] there
n -n.case-poss	pp	v -v.tense -v.pn	adv

Этот железный лист он отбросил, в эту яму поставил копьё.

He threw off the iron sheet and put the spear into that pit.

Dieses Herdblech hat er weggeworfen und in diese Grube hat er den Speer gestellt.

NK-94_kehy_luu.027

Хоҥкэзу незүтү.

Hoҥкэду n'eđütü.

Hoҥкэду	n'eđütü3.	
hoҥкэ -đu	n'eđü -tü -3	
hoҥкэ -tu	n'eđü ^c -ntu -3	
копьё -NOM.SG.3SG	стоять.вертикально -PRS	-[3SG.S]
spear -NOM.SG.3SG	stand.upright -PRS	-[3SG.S]
n -n.case-poss	v -v.tense -v.pn	

Копьё стоит.

The spear is standing upright.

Der Speer steht.

NK-94_kehy_luu.028

Тəндə дя тахариāи[?] оу[?] макəтə табə, сыңə ниигəтə, сыңə ниизə тəни[?]ариāи[?]
хойка[?]изə, хойка[?]изə.

Təndə d'a tahariāi[?] ou[?] makətə tabə, siŋə n'iigətə, siŋə n'iidə tən'i[?]ariāi[?] hojka[?]iđə,
hojka[?]iđə.

Təndə ^c	d'a	tahari ^{ai} ?	ou?	makətə	tabə,	siŋə ^c		n'iigətə,				
təndə - ^c	d'a	tahari ^{ai} ?	ou?	ma -kətə	tabə	siŋ -ə - ^c		n'ii	-gətə			
tə - ^c	d'a	tahari ^{ai} ?	ou	mat -kə ^c tə	tabə	siŋ -ə - ^c		n'ii	-kə ^c tə			
тот	-[GEN.SG]	ALL	теперь	Excl	чум	-ABL.SG	туда	сынг	-EP	-[GEN.SG]	часть.одежды	-ABL.SG
that	-[GEN.SG]	ALL	now	Excl	tent	-ABL.SG	there	syng	-EP	-[GEN.SG]	fragment.of.a.clothing	-ABL.SG
pr	-n.case	pp	adv	interj	n	-n.case	adv	n	-INS	-n.case	n	-n.case

siŋə ^c	n'iiðə	tən'i?ari ^{ai} ?	hojka?iðə,	hojka?iðə.							
siŋ -ə - ^c	n'ii	-ðə	tən'i?ari ^{ai} ?	hojka -?i -ðə	hojka -?i -ðə						
siŋ -ə - ^c	n'ii	-tə	tən'i?ari ^{ai} ?	hojkü -?ə -tə ^c	hojkü -?ə -tə ^c						
сынг	-EP	-[GEN.SG]	в.направлении	-ABLADV	так	бежать	-PF	-3SG.R	бежать	-PF	-3SG.R
syng	-EP	-[GEN.SG]	in.the.direction	-ABLADV	so	run	-PF	-3SG.R	run	-PF	-3SG.R
n	-INS	-n.case	pp	-adv.case	adv	v	-v.tense	-v.pn	v	-v.tense	-v.pn

К этому копыю, с чума туда, с северной стороны, с северной стороны, только так побежал, побежал.

He ran to this spear from the tent's northern side, from the northern side he ran to it, he ran.

Von der nördlicher Seite des Zelttes, von der nördlicher Seite ist er zu diesem Speer hingerannt, hingerannt.

NK-94_kehy_luu.029

Oy[?] кунуңу?

Ou? кунуңу?

Ou? кунуңу?

ou? кунуңу

ou кунуңу

Excl где

Excl where

interj adv.q

Но, где?

But where?

Aber wo?

NK-94_kehy_luu.030

Oy[?], мәймэзээту намээнү сиэлмэбты[?]изэ.

Ou?, məjməðətu naməənu s'iəlməbti?iðə.

Ou?, məjməðətu naməənu s'iəlməbti?iðə.

ouʔ məjməðəə -tu na -məənu s'ialməbti -ʔi -ðə

ou məjməðəə -ntu naa -məənu s'ialməbti -ʔə -tə^c

Excl подбородок -GEN.SG.3SG около -PROLADV проткнуть -PF -3SG.R

Excl chin -GEN.SG.3SG near -PROLADV pierce -PF -3SG.R

interj n -n.case-poss pp -adv.case v -v.tense -v.pn

По подбородку своему позволил себя проткнуть.

He let it pierce his chin.

Er ließ ihn sein Kinn durchstechen.

НК-94_кеһу_luu.031

Каҥкәгүә, курәдикүә нәтизу бери'ә.

Каҥкәгүә, kurəd'iküә nәtiðu beri'ә.

Каҥкәгүә, kurəd'iküә nәtiðu beri'ә3.

каҥкә -гүә kurəd'i -küә nәti -ðu beri -ʔə -3

каҥкә -күә kurəd'i -küә nәti -tu berә -ʔə -3

когда -то1 какой -то1 пора -NOM.SG.3SG пройти -PF -[3SG.S]

when -CL1 what -CL1 time -NOM.SG.3SG pass -PF -[3SG.S]

pr -cl pr -cl v -n.case-poss v -v.tense -v.pn

Когда-то, какое-то время проело.

Sometime, some time passed.

Irgendwann, nach einiger Zeit.

НК-94_кеһу_luu.032

Дяҥку.

D'аҥку.

D'аҥку.

d'аҥку

d'аҥку

нет

there.is.not

vn

Нет.

Nothing.

Nichts.

НК-94_кеһу_luu.033

Тахарӣаи? бəлӯача?изə.

Taharīai? bəluat'a?iðə.

Taharīai? bəluat'a?iðə.

taharīai? bəluat'a -ʔi -ðə

taharīai? bəluat'u -ʔə -tə^c

теперь рассердиться -PF -3SG.R

now become.angry -PF -3SG.R

adv v -v.tense -v.pn

Он рассердился.

He became angry.

Er wurde wütend.

NK-94_kehy_luu.034

He берёт, не берёт дух бог душу его.

N'e berjot, ne berjot duh bog dušu jevo.

N'e berjot, ne berjot duh bog dušu jevo.

He берёт, не берёт дух бог душу его.

The Spirit God doesn't take his soul, he doesn't take it.

Er nimmt nicht, der Seelengott nimmt seine Seele nicht.

NK-94_kehy_luu.035

Тəтiрə хойка?изəу кəрутəту мoу дя.

Tətirə hojka?iðəu kərutətu mou d'a.

Tətirə hojka?iðəu kərutətu^c mou^c d'a.

təti -rə hojka -ʔi -ðə -u kərutətu -^c mou -^c d'a

tə -rə hojkü -ʔə -tə^c -əu kərutə^ctu -^c mou -^c d'a

ТОТ -NOM.SG.2SG бежать -PF -3SG.R -EXCL простой -[GEN.SG] земля -[GEN.SG] ALL

that -NOM.SG.2SG run -PF -3SG.R -EXCL ordinary -[GEN.SG] earth -[GEN.SG] ALL

pr -n.case-poss v -v.tense -v.pn -excl adj -n.case n -n.case pp

На улицу вышел.

He went outside.

Er ging hinaus.

NK-94_kehy_luu.036

Ненача[?]а хуаа[?]а качәми[?]ә.

N'enat'a?a huāa?a kat'əmi?ə.

N'enat'a?a ^c		huāa?a ^c		kat'əmi?ə3.		
n'enat'a	-?a - ^c	huāa	-?a - ^c	kat'əmi	-?ə -3	
n'enat'ə	-?a - ^c	huāa	-?a - ^c	kat'əmə	-?ə -3	
огромный	-AUGM -[ACC.SG]	дерево	-AUGM -[ACC.SG]	увидеть	-PF -[3SG.S]	
huge	-AUGM -[ACC.SG]	wood/tree	-AUGM -[ACC.SG]	see	-PF -[3SG.S]	
adj	-n.augm -n.case	n	-n.augm -n.case	v	-v.tense -v.pn	

Высокое дерево увидел.

He noticed a tall tree.

Er bemerkte einen riesigen Baum.

NK-94_kehy_luu.037

Тәрәди ненача[?]а муңкарба[?]а.

Tərəd'i n'enat'a?a muṅkarba?a.

Tərəd'i		n'enat'a?a		muṅkarba?a.	
tərəd'i	n'enat'a	-?a	muṅku	-rba?a	
tərəd'i	n'enat'ə	-?a	muṅku	-rba?a	
такой	огромный	-AUGM	дерево	-AUGM2	
such	huge	-AUGM	tree	-AUGM2	
adj	adj	-n.augm	n	-n.augm	

Такое высокое дерево.

Such a tall tree.

So einen riesigen Baum.

NK-94_kehy_luu.038

Сухое дерево.

Suhoje d'er'əvo.

A dry tree.

Einen vertrockneten Baum.

NK-94_kehy_luu.039

Тәндә муңка[?]а дя тәбтә кахирү[?]изә, кахирү[?]изә.

Təndə muṅka?a d'a təbtə kahirü?iðə, kahirü?iðə.

Suhoje d'er'əvo

ухое дерево.

Təndə ^c	muŋkaʔa ^c		d'a	təbtə	kahirüʔiðə,		kahirüʔiðə.
təndə - ^c	muŋku -ʔa	- ^c	d'a	təbtə	kahirü -ʔi	-ðə	kahirü -ʔi -ðə
təndə - ^c	muŋku -ʔa	- ^c	d'a	təbtə	kahirar -ʔə	-tə ^c	kahirar -ʔə -tə ^c
туда	-[GEN.SG] дерево	-AUGM	-[GEN.SG] ALL	тоже	лазать	-PF	-3SG.R лазать -PF -3SG.R
there	-[GEN.SG] tree	-AUGM	-[GEN.SG] ALL	also	climb	-PF	-3SG.R climb -PF -3SG.R
adv	-n.case n	-n.augm	-n.case pp	adv	v	-v.tense	-v.pn v -v.tense -v.pn

На это дерево он залез.

He climbed up that tree.

Er kletterte auf diesen Baum.

NK-94_kehy_luu.040

Тəбтə мəймəзəəту нəмəəну сəмиј хийəимти əмə и мəу дя чиндүʔкиʔə.

Təbtə məjməðəətu nəməənu samij hiəimti əmə i mou d'a t'indüʔkiʔə.

Təbtə	məjməðəətu		nəməənu	samij	hiəimti		əmə	i	mou ^c	d'
təbtə	məjməðəə -tu		na -məənu	samij	hiəi -mti		əmə	i	mou - ^c	d'a
təbtə	məjməðəə -ntu		naa -məənu	samij	hiəi -mtu		əmə	i	mou - ^c	d'a
тоже	подбородок	-GEN.SG.3SG	около	-PROLADV	самый	конец	-ACC.SG.3SG	туда	и	земля -[GEN.SG] AL
also	chin	-GEN.SG.3SG	near	-PROLADV	the.very	end	-ACC.SG.3SG	there	and	earth -[GEN.SG] AL
adv	n	-n.case-poss	pp	-adv.case	adv	n	-n.case-poss	adv	conj	n -n.case pp

t'indüʔkiʔə3.

t'indü -ʔki -ʔə -3

t'intə -ʔkə -ʔə -3

прыгать -RES -PF -[3SG.S]

jump -RES -PF -[3SG.S]

v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

Опять подбородок на самую вершину прыгнул и прыгнул на землю.

The boy (chin) jumped to the treetop, then down to the ground.

Der Junge (Kinn) ist in den Wipfel gesprungen und dann auf den Boden.

NK-94_kehy_luu.041

Маагəличə дяңку.

Maagəl'it'ə d'aŋku.

Maagəl'itə d'ąku.

maa -gəl'itə d'ąku

maa -kəl'itə d'ąku

что -EMPH2 нет

what -EMPH2 there.is.not

pr -cl vn

Ничего нету.

Nothing..

Da war nichts.

НК-94_кеһу_луу.042

Совсем бәлуача[?]изә һонәй[?].

Sofsem bəluat'a?iðə ɲonəj?

Sofsem bəluat'a?iðə ɲonəi?

sofsem bəluat'a -ʔi -ðə ɲonəi -ʔ

sofsem bəluat'u -ʔə -tə^c ɲonəə -ʔ

совсем рассердиться -PF -3SG.R еще.один -GEN.PL

quite become.angry -PF -3SG.R one.more -GEN.PL

adv v -v.tense -v.pn adj -n.case

Рассердился опять.

He became angry once more.

Er ist wieder wütend geworden.

НК-94_кеһу_луу.043

Туатәту тамны.

Tuatətu tamni.

Tuatətu3 tamni.

tuatə -tu -3 tam -ni

tuatə -ntu -3 tab -nu

ругаться -PRS -[3SG.S] там.далеко -LOCADV

swear -PRS -[3SG.S] there.far -LOCADV

v -v.tense -v.pn adv -adv.case

Ругается там.

He stands and curses.

Er steht da und flucht.

NK-94_kehy_luu.044

Ҳуомту ругает.

Ҳуəmtu rugaet.

Ҳуəmtu rugaet.

Ҳуə -mtu rugaet

Ҳуə -mtu ***

бог -ACC.SG.3SG ***

deity -ACC.SG.3SG ***

n -n.case-poss ***

Богa ругает.

He curses God.

Er verfluchte Gott.

NK-94_kehy_luu.045

Хүөтə бəлуача'аизə.

Hüətə bəluat'aʔaiðə.

Hüətə bəluat'aʔaiðə.

hüə -tə bəluat'a -ʔai -ðə

hüə -ntə^c bəluat'u -ʔə -tə^c

год -LAT.SG рассердиться -PF -3SG.R

year -LAT.SG become.angry -PF -3SG.R

n -n.case v -v.tense -v.pn

Надолго рассердился.

He was angry for a long time.

Er war für lange Zeit wütend.

NK-94_kehy_luu.046

Кəрутəту моунтə мунунту: "Кəчи куогузəм тага'а.

Kərutətu mountə mununtu: "Kət'i kuoguðəm tagaʔa.

Kərutətu^c mountə mununtu3: "Kət'i kuəguðəm tagaʔa.

kərutətu -^c mou -ntə munu -ntu -3 kət'i kuə -gu -ðəm tagaʔa

kərutətu^c -^c mou -ntə^c munu -ntu -3 kət'i kuə -ku -təm tagaʔa

простой -[GEN.SG] земля -LAT.SG говорить -PRS -[3SG.S] хоть умереть -IMP -1SG.S потом

ordinary -[GEN.SG] earth -LAT.SG say -PRS -[3SG.S] let.it.be die -IMP -1SG.S afterwards

adj -n.case n -n.case v -v.tense -v.pn ptcl v -v.mood -v.pn adv

Просто к земле говорит: "Пусть я умру."

He says to the earth: "Let me die."

Er sagt zur Erde: "Lass mich sterben."

NK-94_kehy_luu.047

Бии[?]аи[?]зэ.

Bii[?]ai[?]ǰə.

Bii[?]ai[?]ǰə.

bii -[?]ai -ǰə

biiu -[?]ə -tə^c

уйти -PF -3SG.R

go.away -PF -3SG.R

v -v.tense -v.pn

Он пошёл.

He left.

Er ging weg.

NK-94_kehy_luu.048

Тахари[?]аи[?] моумэну кэрутэту хезытыты.

Tahari[?]aa[?] moumənu kərutətu heǰiti[?]ti.

Tahari[?]aa[?] moumənu kərutətu heǰiti[?]ti.

tahari[?]aa -[?] mou -mənu kərutətu heǰiti -ti -3

tahari[?]aa -[?] mou -mənu kərutətu he[?]ti[?] -ntu -3

теперь -GEN.PL земля -PROL.SG просто идти -PRS -[3SG.S]

now -GEN.PL earth -PROL.SG ordinary go -PRS -[3SG.S]

adv -n.case n -n.case adv v -v.tense -v.pn

Просто по земле идёт.

He walks over the earth.

Er geht einfach auf der Erde.

NK-94_kehy_luu.049

Ээй, хүө[?]чимээны мыңээ, кэчи дяла[?]чимээны мыңээ.

Əej, hūö[?]t'iməəni miŋəə, kət'i d'ala[?]t'iməəni miŋəə.

Əj, hüəʔt'iməəni miŋəə3, kət'i d'alaʔt'iməəni miŋəə3.

əj hüəʔt'i -məəni mi -ŋəə -3 kət'i d'alaʔt'i -məəni mi -ŋəə -3

əʔ hüə -məənu miŋ -ŋəə -3 kət'i d'ali -məənu miŋ -ŋəə -3

да год -PROLADV идти -IMP -[3SG.S] хоть день -PROLADV идти -IMP -[3SG.S]

yes year -PROLADV go -IMP -[3SG.S] let.it.be day -PROLADV go -IMP -[3SG.S]

ptcl n -adv.case v -v.mood -v.pn ptcl n -adv.case v -v.mood -v.pn

Пусть годы, много дней идѣт.

He walks for many days, even years.

Er geht mehrere Tage, Jahre.

NK-94_kehy_luu.050

Тахариай^ʔ сизи сиги^ʔэтə качəми^ʔə.

Tahariaaʔ s'iði s'igiʔətə kat'əmiʔə.

Tahariaaʔ s'iði^c s'igiʔətə kat'əmiʔə3.

tahariaa -ʔ s'iði -^c s'igiʔə -tə kat'əmi -ʔə -3

tahariaa -ʔ s'iti -^c s'igiʔə -ntə^c kat'əmə -ʔə -3

теперь -NOM.PL два -[GEN.SG] людоед -LAT.SG увидеть -PF -[3SG.S]

now -NOM.PL two -[GEN.SG] ogre -LAT.SG see -PF -[3SG.S]

adv -n.case num -n.case n -n.case v -v.tense -v.pn

Теперь он двух людоеда нашёл.

Then he noticed two ogres.

Dann bemerkte er zwei Menschenfresser.

NK-94_kehy_luu.051

Њуой сиги^ʔə ъуой ъойбуозу, ъамийай сиги^ʔə сити ъойбуозу.

ŋuoj s'igiʔə ŋuoj ŋojbuoðu, ŋamijaj s'igiʔə s'iti ŋojbuoðu.

ŋuəiʔ s'igiʔə ŋuəiʔ ŋojbuəðu, ŋamijaj s'igiʔə s'iti ŋojbuəðu.

ŋuəiʔ s'igiʔə ŋuəiʔ ŋojbuə -ðu ŋamijaj s'igiʔə s'iti ŋojbuə -ðu

ŋuʔəit s'igiʔə ŋuʔəit ŋojbuə -tu ŋamijaj s'igiʔə s'iti ŋojbuə -tu

один людоед один голова -NOM.SG.3SG другой людоед два голова -NOM.SG.3SG

one ogre one head -NOM.SG.3SG other ogre two head -NOM.SG.3SG

num n num n -n.case-poss adj n num n -n.case-poss

Один людоед имеет одну голову, другой сизие две голову.

One of the ogres has one head, the other one has two.

Der eine Menschenfresser hat einen Kopf, der andere zwei.

NK-94_kehy_luu.052

Тәти сити җойбуо?туо сиги?э нямту җәлы?ты?.

Tәti s'iti җojbuo?tuo s'igi?ә n'amtu җәli?ti?.

Tәti	s'iti	җojbuәtәә		s'igi?ә	n'amtu		җәli?ti?		
tәti	s'iti	җojbuә -tuә		s'igi?ә	n'a -mtu		җәli -ti		-3
tә	s'iti	җojbuә -ntuә		s'igi?ә	n'a ^c -mtu		җәlis -ntu		-3
тот	два	голова	-PT.PRS	людоед	товарищ	-ACC.SG.3SG	одолевать	-PRS	-[3SG.S]
that	two	head	-PT.PRS	ogre	fellow	-ACC.SG.3SG	conquer	-PRS	-[3SG.S]
pr	num	n	-v.nmnz	n	n	-n.case-poss	v	-v.tense	-v.pn

Это двухголовый сугие своего товарища одолевает.

The two-headed ogre is getting the better of this companion.

Der zweiköpfige Menschenfresser überwältigt seinen Kollegen.

NK-94_kehy_luu.053

Тәһариаи лаңә?ки?ә: "Нюкүой, җуозә җойбуотуо лаңәки?ә, нюкүой, мәнә хелы?зыкәәүҗ!

Tahariaa laᅇa?ki?ә3: "N'üküoj, җуоџә җojbuo?tuo laᅇaki?ә3, n'üküoj, мәнә heli?ᅇikәәүҗ!

Tahariaa	laᅇa?ki?ә3:				n'üküoj,		җуоџә^c		җojbuәtәә			
tahariaa	laᅇa -?ki	-?ә	-3		n'ükü -ә	-j	җуә -џә	- ^c	җojbuә -tuә			
tahariaa	laᅇa -?kә	-?ә	-3		n'ükü -ә	-j	җу?әit -tә	- ^c	җojbuә -ntuә			
теперь	кричать	-RES	-PF	-[3SG.S]	детка	-EP	-VOC.SG	один	-DEST	-[ACC.SG]	голова	-PT.PRS
now	shout	-RES	-PF	-[3SG.S]	child	-EP	-VOC.SG	one	-DEST	-[ACC.SG]	head	-PT.PRS
adv	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn	n	-INS	-n.case	num	-n.dest	-n.case	n	-v.nmnz

laᅇaki?ә3,				n'üküoj,		мәнә^c		heliᅇikәәүҗ!				
laᅇa -ki	-?ә	-3		n'ükü -ә	-j	мәнә - ^c		heliᅇi -kә	-әu	-ᅇ		
laᅇa -?kә	-?ә	-3		n'ükü -ә	-j	мәнә - ^c		heliᅇi -kә	-әu	-ᅇ		
кричать	-RES	-PF	-[3SG.S]	детка	-ADJREL	-VOC.SG	я	-[ACC.SG]	помочь	-ITER	-EXCL	-2SG.
shout	-RES	-PF	-[3SG.S]	child	-ADJREL	-VOC.SG	I	-[ACC.SG]	help	-ITER	-EXCL	-2SG.
v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn	n	-n.deriv.adj	-n.case	pr	-n.case	v	-v.deriv.v	-excl	-v.pn

Закричал: "Сыночек - одноголовый сугие закричал - сыночек, мне помоги!

He shouted out: "Boy - shouted the one-headed ogre - boy, help me!

Er rief: "Söhnchen - rief der einköpfige Menschenfresser - Söhnchen, hilf mir!

NK-94_kehy_luu.054

Чегуа тахариаи эмтырә мәнә тахариаиби? нәлы?сытә нандыты.

T'etua tahariaa emtirə mənə tahariabi? neli?sitə n'anditi.

T'etua	tahariaa	emtirə		mənə ^c		tahariabi?	neli?sitə ³		n'anditi ³ .
t'etua	tahariaa	emti -rə		mənə - ^c		tahariabi?	neli? -sitə -3		n'andi -ti
t'etua	tahariaa	əm -rə		mənə - ^c		tahariabi?	nəlis -?sutə -3		n'anti -ntu
очень	теперь	этот	-NOM.SG.2SG	я	-[ACC.SG]	сейчас	одолевать -FUT	-[3SG.S]	казаться -PRS
very	now	this	-NOM.SG.2SG I		-[ACC.SG]	now	conquer -FUT	-[3SG.S]	seem -PRS
adv	adv	pr	-n.case-poss	pr	-n.case	adv	v	-v.tense -v.pn	v -v.te

Совсем ведь этот меня одолеет кажется."

It looks like he's going to get the better of me."

Dieser überwältigt mich."

NK-94_kehy_luu.055

Оу?, тәндәмту хелызи?ә.

Ou?, təndəmtu heliði?ə.

Ou?,	təndəmtu			heliði?ə ³ .
ou?	təndə -mtu			heliðə -?ə -3
ou	tə -mtu			heliði -?ə -3
Excl	тот	-ACC.SG.3SG	помочь	-PF -[3SG.S]
Excl	that	-ACC.SG.3SG	help	-PF -[3SG.S]
interj	pr	-n.case-poss	v	-v.tense -v.pn

Этому он помог.

He helped him.

Er hat ihm geholfen.

NK-94_kehy_luu.056

Тәндә сизи нойбуо?туәмти коза?агәй.

Təndə s'iði nojbuo?tuəmti koða?agəj.

Təndə ^c	s'iði ^c		nojbuo?tuəmti		koða?agəj.	
təndə - ^c	s'iði - ^c		nojbuə -? -tuə -mti		koða -?a -gəj	
tə - ^c	s'iti - ^c		nojbuə -s -ntuə -mtu		kotu -?ə -kəj	
тот	-[GEN.SG]	два	-[GEN.SG]	голова	-VBLZ.GS -PT.PRS -ACC.SG.3SG	убить -PF -3DU.S
that	-[GEN.SG]	two	-[GEN.SG]	head	-VBLZ.GS -PT.PRS -ACC.SG.3SG	kill -PF -3DU.S

pr -n.case num -n.case n -deriv.v -v.nmnz -n.case-poss v -v.tense -v.pn

Этого двухголового они-двое убили.

Together they killed the two-headed ogre.

Den zweiköpfigen Menschenfresser haben die beiden getötet.

НК-94_кеһы_луу.057

Тәтирә һуозә һойбуо[?]туо мунунту: "Тәти (әнты) кубумту някәлә[?]!"

Tätirä Һуодә һойбуо[?]туо mununtu: "Täti (әnti) kubumtu n'akälä[?]!"

Tätirä	Һуодә^c	Һойбуәтуә	mununtu³:	"Täti (әnti)
täti -rә	Һуә -дә - ^c	Һойбуә -туә	munu -ntu -3	täti әnti
tә -rә	Һу [?] әit -tә - ^c	Һойбуә -ntuә	munu -ntu -3	tә әnti
тот -NOM.SG.2SG	один -DEST -[ACC.SG]	голова -PT.PRS	говорить -PRS -[3SG.S]	тот это.самое
that -NOM.SG.2SG	one -DEST -[ACC.SG]	head -PT.PRS	say -PRS -[3SG.S]	that sort.of
pr -n.case-poss	num -n.dest -n.case	n -v.nmnz v	-v.tense -v.pn	pr n v

kubumtu n'akälä[?]!

kubu -mtu n'akälә -?

kuhu -mtu n'akälә -?

шкура -ACC.SG.3SG взять -IMP.2SG.S

skin -ACC.SG.3SG take -IMP.2SG.S

n -n.case-poss v -v.mood-pn

Этот одноголовый говорит: "Эту шкуру возьми!"

The one-headed one says: "Take this skin!"

Der Einköpfige sagt: "Nimm dieses Fell!"

НК-94_кеһы_луу.058

Тәти кубумту хонә[?]хининтә, сылыгәличә тәнә нисызә качәмә[?].

Täti kubumtu honә[?]hinintә, siligäl'it'ә тәнә n'isiḏә kat'әмә[?].

Täti kubumtu	honәhinintә,	siligäl'it'ә	tәнә n'isiḏә³	kat'әмә[?].
täti kubu -mtu	honә -hini -ntә	sili -gäl'it'ә	tәнә n'i -siḏә -3	kat'әмә -?
tә kuhu -mtu	honә -hü [?] nü -ntә	sili -käl'it'ә	tәнә n'i - [?] sutә -3	kat'әмә -?
тот шкура -ACC.SG.3SG	голодать -CONDFUT -2SG	кто -EMPH2 ты	NEG -FUT -[3SG.S]	увидеть -IM
that skin -ACC.SG.3SG	get.hungry -CONDFUT -2SG	who -EMPH2 you.SG	NEG -FUT -[3SG.S]	see -IM
pr n -n.case-poss	v -v.nf -n.poss	pn -cl	pr v -v.tense -v.pn	v -v.

Если ты его шкуру будешь носить, никто тебя не увидит.

If you wear this skin, no one will see you.

Wenn du dieses Fell tragen kannst, wird dich niemand sehen.

NK-94_kehy_luu.059

Тэнэ буюа²сузэ¹, буюзачэ (может) сойбу²сузэ¹.

Тэнэ buo²suḏə¹, buoḏat'ə (možet) sojbu²suḏə¹.

Тэнэ буа²суḏə¹, буаḏat'ə (možet) sojbu²suḏə¹.

tənə buə -ʔsuḏə -ŋ buəḏa -t'ə možet sojbu -ʔsuḏə -ʔ

tənə buə -ʔsutə -ŋ buəḏu -t'ə možet sojbu -ʔsutə -ʔ

ты говорить -FUT -2SG.S слово -NOM.PL.2SG может звучать -FUT -3SG.R

you.SG speak -FUT -2SG.S word -NOM.PL.2SG it.is.possible sound -FUT -3SG.R

pr v -v.tense -v.pn n -n.case-poss v v -v.tense -v.pn

Ты будешь говорить, слова твои будут слышны."

You can speak, your words will be heard."

Du kannst sprechen, deine Worte werden gehört."

NK-94_kehy_luu.060

Ну как шапка невидимка.

Nu kak šarka nevidimka.

Nu kak šarka nevidimka.

Шапка невидимка.

An invisibility hat.

Eine Tarnkappe.

NK-94_kehy_luu.061

Тэни²иа мьи²эгэ¹.

Тэн'и²иа мii²эгэ¹.

Тэни²иа мii²эгэ¹.

təni²ia mii -ʔə -gəj

təni²ia mej -ʔə -kəj

так сделать -PF -3DU.S

so do -PF -3DU.S

adv v -v.tense -v.pn

Так они сделали.

They did it like that.

So haben sie es gemacht.

NK-94_kehy_luu.062

Тэндэмту тахари́аа дегигэ́гэй.

Təndəmtu taharíaa d'egiʔəgəj.

Təndəmtu taharíaa d'egiʔəgəj.

təndə -mtu taharíaa d'egi -ʔə -gəj

tə -mtu taharíaa d'ekə -ʔə -kəj

tot -ACC.SG.3SG теперь разделать -PF -3DU.S

that -ACC.SG.3SG now cut -PF -3DU.S

pr -n.case-poss adv v -v.tense -v.pn

Этого освеживали.

They skinned him.

Jenen häuteten sie.

NK-94_kehy_luu.063

Дюбэигэ́зи.

D'übəiʔəði.

D'übəiʔəði.

d'übəi -ʔə -ði

d'übəə -ʔə -tu

выбросить -PF -3SG.O

throw.out -PF -3SG.O

v -v.tense -v.pn

Выкинул его.

They threw him out.

Sie haben ihn hinausgeworfen.

NK-94_kehy_luu.064

Тэти сигигэ́?ə һонэ́нту кэ́рсачү ибаху́?.

Təti s'igiʔə ɲonəntu kərsat'ü ibahuʔ.

Təti s'igiʔə ɲonəntu kərsat'ü ibahuʔ.

təti s'igiʔə ɲonə -ntu kərsa -t'ü i -bahu -ʔ

tə s'igiʔə ɲonə -ntu kərsu -t'ü ij -haŋhu -ʔ

тот людоед сам -3SG дело -NOM.PL.3SG быть -NARR -3PL.S
 that ogre oneself -3SG case -NOM.PL.3SG be -NARR -3PL.S
 pr n pr -n.poss n -n.case-poss v -v.mood -v.pn

У этих людоедов собственные обычаи говорят-есть.

That's the custom among ogres.

Das ist Brauch bei den Menschenfressern.

НК-94_кеһы_луу.065

Мунунту: "Тәнә хезытыты?"

Mununtu: "Тәнә һеџити?"

Mununtu3: "Тәнә һеџити?"

munu -ntu -3 тәнә һеџити -?

munu -ntu -3 тәнә һети^сти -?

говорить -PRS -[3SG.S] ты идти -IMP.2SG.S

say -PRS -[3SG.S] you.SG go -IMP.2SG.S

v -v.tense -v.pn pr v -v.mood-pn

Говорит: "Иди!"

He says "Go!"

Er sagt: "Geh!"

НК-94_кеһы_луу.066

Кәһы Луукү таһариаа тәндәмты (әнти) куба?а сери?ә.

Kәhi Luukü tahariaa tәndәmtu (әnti) kuba?a s'eri?ә.

Kәhi Luu?kü tahariaa tәndәmtu (әnti) kuba?a^с s'eri?ә3.

kәhi luu -?kü tahariaa tәndә -mtu әnti kuba -?a -^с s'eri -?ә -3

kәhi luu -?ku tahariaa tә -mtu әnti kuhu -?a -^с s'erә -?ә -3

куропатка парка -DIM теперь тот -ACC.SG.3SG это.самое шкура -AUGM -[ACC.SG] надеть -PF -[3SG.S]

partridge parka -DIM now that -ACC.SG.3SG sort.of skin -AUGM -[ACC.SG] put.on -PF -[3SG.S]

n n -n.augm adv pr -n.case-poss n v n -n.augm -n.case v -v.tense

Кәһы Луу эту шкуру надел на себя.

Кәһы Луу put on that skin.

Кәһы Луу zog dieses Fell an.

НК-94_кеһы_луу.067

Куниә моунтә, кәрутәту моунтә бии?аизә.

Kun'ia mountə, kərutətu mountə bii?aiðə.

Kun'ia ^c		mountə,	kərutətu ^c		mountə	bii?aiðə.
kuni -ə	- ^c	mou -ntə	kərutətu - ^c		mou -ntə	bii -?ai -ðə
kuni -ə	- ^c	mou -ntə ^c	kərutə ^c tu - ^c		mou -ntə ^c	biu -?ə -tə ^c
куда -ADJREL	-[GEN.SG]	земля -LAT.SG	простой	-[GEN.SG]	земля -LAT.SG	уйти -PF -3SG.R
where -ADJREL	-[GEN.SG]	earth -LAT.SG	ordinary	-[GEN.SG]	earth -LAT.SG	go.away -PF -3SG.R
pr	-n.deriv.adj	-n.case	n	-n.case	adj	-n.case n -n.case v -v.tense -v.pn

В какую землю, по простой земле идёт.

He walks over the simple earth, to some land.

Er geht seinen Weg auf der einfachen Erde.

NK-94_kehy_luu.068

Təni'ia heðitisi tahariaa ɲonə ɲuəi maðaŋku ɲəði?ə.

Tən'i'ia heðitisi tahariaa ɲonə ɲuoj maðaŋku ɲəði?ə.

Təni'ia	heðitisi	tahariaa	ɲonə	ɲuəi?	maðaŋku ^c		ɲəði?ə3.
təni'ia	heðiti -si	tahariaa	ɲonə	ɲuəi?	mað -aŋku - ^c		ɲəði -?ə -3
təni'ia	heti ^c ti -sa	tahariaa	ɲonə	ɲu?əit	mat -?ku - ^c		ɲətə -?ə -3
так	идти -INF	теперь	еще.один	один	чум -DIM	-[ACC.SG]	увидеть -PF -[3SG.S]
so	go -INF	now	one.more	one	tent -DIM	-[ACC.SG]	see -PF -[3SG.S]
adv	v	-v.inf	adv	adj	num	n -n.augm -n.case	v -v.tense -v.pn

Так двигаясь теперь ещё один чумик увидел.

Walking like that he now saw another little tent.

Als er so unterwegs war, hat er ein kleines Zelt bemerkt.

NK-94_kehy_luu.069

Siti maküogətətu tətirə əliga?ku.

Siti maküogətətu tətirə əliga?ku.

Siti	maküogətətu		tətirə		əliga?ku3.
siti	ma -küə -gətə -tu		təti -rə		əliga?ku -3
siti	mat -küə -kə ^c tə -ntu		tə -rə		əliga?ku -3
он	чум -to1 -ABL.SG -3SG		тот -NOM.SG.2SG		маленький -[3SG.S]
he	tent -CL1 -ABL.SG -3SG		that -NOM.SG.2SG		small -[3SG.S]
pr	n -cl -n.case	-n.poss	pr -n.case-poss		adj -v.pn

От его то чума он меньше.

This one was smaller than his tent.

Es ist noch kleiner als sein Zelt.

NK-94_kehy_luu.070

Тэндэ чии?э.

Təndə tʰiiʔə.

Təndə tʰiiʔəʒ.

təndə tʰii -ʔə -ʒ

təndə tʰii -ʔə -ʒ

туда войти -PF -[3SG.S]

there come.in -PF -[3SG.S]

adv v -v.tense -v.pn

Туда зашёл.

He went in.

Er ging hinein.

NK-94_kehy_luu.071

Тахарӣаи? һу?ой кобтуарба?а, оу? сочүрәтуоу.

Taharīaiʔ ɣuʔoj kobtuarbaʔa, ouʔ sot'ürətuou.

Taharīaiʔ ɣuʔəiʔ kobtuarbaʔa, ouʔ sot'ürətuəuʒ.

taharīaiʔ ɣuʔəiʔ kobtuā -rbaʔa ouʔ sot'ürə -tu -əu -ʒ

taharīaiʔ ɣuʔəit kobtuā^c -rbaʔa ou sot'ürə -ntu -əu -ʒ

теперь один девушка -AUGM2 Excl шить -PRS -EXCL -[3SG.S]

now one girl -AUGM2 Excl sew -PRS -EXCL -[3SG.S]

adv num n -n.augm interj v -v.tense -excl -v.pn

Там одна девушка шьёт.

There's a girl sewing there.

Dort näht ein Mädchen.

NK-94_kehy_luu.072

Тә? ку? әрәкәрә, курәгуй мату кунсыә д'аламтә?ки?ә, ку? әрәкәрә хорәзу.

Təʔ kuʔ ərəkərə, kurəguj matu kunsia d'alamtəʔkiʔə, kuʔ ərəkərə horəðu.

Təʔ kuʔ ərəkərə, kurəguj matu kunsia d'alamtəʔkiʔəʒ,

təʔ kuʔ ərəkərə kurəgu -j ma -tu kunsia -ə d'ala -m -təʔki -ʔ

təʔ	kuʔ	əɾəkərə	kurəku -j	mat -ntu	kunsi -ə	d'ali -m	-ntəʔkə -ʔ
ведь	совсем	красивый	разный -VOC.SG	чум -GEN.SG.3SG	внутри -ADJREL	день -TRANSL	-INZ -P
you.know	entirely	beautiful	various -VOC.SG	tent -GEN.SG.3SG	inside -ADJREL	day -TRANSL	-INZ -P
ptcl	adv	adj	adj	-n.case	n	-n.case-poss	pp
						-n.deriv.adj	n
						-deriv.v	-v.deriv.v -v

kuʔ əɾəkərə horəðu.

kuʔ əɾəkərə horə -ðu

kuʔ əɾəkərə horə -tu

совсем	красивый	лицо	-NOM.SG.3SG
entirely	beautiful	face	-NOM.SG.3SG
adv	adj	n	-n.case-poss

Ой, очень красивая, даже внутри чума какой-то свет от её красоты.

Oh, she's very beautiful, there's even light inside the tent coming from her beauty.

Oh, sie ist so schön, ihre Schönheit erhellt das Zelt.

NK-94_kehy_luu.073

Тәтирә тахари́аа тайңиә кәйтә һомтү'иҙә тәти, Кәһы Луукү.

Tətirə taharíāa tajñiä kəjtə ɣomtü'ïðä tətí, Kəhi Luuʔkü.

Tətirə	taharíāa	tajñiä	kəitə	ɣomtü'ïðä	tətí, Kəhi	Luuʔ
tətí -rə	taharíāa	tajñiä	kəi -tə	ɣomtü -ʔi -ðä	tətí kəhi	luu
tə -rə	taharíāa	tajñiä	kəi -ntə ^c	ɣomtə -ʔə -tə ^c	tə kəhi	luu
tot -NOM.SG.2SG	теперь	противоположный	сторона -LAT.SG	сесть -PF	-3SG.R	tot куропатка парка
that -NOM.SG.2SG	now	opposite	side -LAT.SG	sit -PF	-3SG.R	that partridge parka
pr	-n.case-poss	adv	adj	n	-n.case	v
					-v.tense	-v.pn
					pr	n
						n

Он же на противоположную сторону сел, этот Кехы Луу.

He sat down opposite her, that Kehy Luu.

Er hat sich sich gegenüber hingesetzt, dieser Kehy Luu.

NK-94_kehy_luu.074

Ҷалаа мунунту: "Кәһы Луу Һәндйәи? нимти әмтырә.

Ḷalaa mununtu: "Kəhi Luu, ɣəndiäiʔ, n'imti əmtirə.

Ḷalaa	mununtu3:	"Kəhi	Luu,	ɣəndiäiʔ,	n'imti	əmtirə.
Ḷa	-laa munu -ntu -3	kəhi	luu	ɣəndiäiʔ	n'im -ti	əmti -rə
ḶaḶ	-raa munu -ntu -3	kəhi	luu	ɣəntiäiʔ	n'im -tu	əm -rə
rot	-LIM говорить -PRS	-[3SG.S]	куропатка парка	наверное	имя -NOM.SG.3SG	этот -NOM.SG.2SG
mouth	-LIM say -PRS	-[3SG.S]	partridge parka	probably	name -NOM.SG.3SG	this -NOM.SG.2SG

n -cl v -v.tense -v.pn n n adv n -n.case-poss pr -n.case-poss

Рот говорит "Кехы Луу, наверно его имя.

The Mouth says: "Kehy Luu that's sure to be his name.

Der Mund sagt: "Wahrscheinlich ist sein Name Kehy Luu.

NK-94_kehy_luu.075

Маадя Кэхы Луу ичэңу?"

Maad'a Kəhi Luu it'əŋu3?"

Maad'a Kəhi Luu it'əŋu3?"

maad'a kəhi luu i -t'ə -ŋu -3

maad'a kəhi luu ij -ntə -ŋu -3

почему куропатка парка быть -IPFV -INTERR -[3SG.S]

why partridge parka be -IPFV -INTERR -[3SG.S]

pr n n v -v.deriv.v -v.mood -v.pn

Почему Кехы Луу?"

Why Kehy Luu?"

Warum Kehy Luu?"

NK-94_kehy_luu.076

Нерэнтү'кү? так буорусю? луузы кэхы энты, кэхы куху ... исюэ.

N'erəbtü?kü? tak buorus'üü? luuđi kəhi ənti, kəhi kuhu ... is'üə.

N'erəbtü?kü? tak buərus'üü? luuđi kəhi ənti, kəhi ku

n'erəbtü?kü? tak buə -ru -s'üü -? luu -đi kəhi ənti kəhi kuh

n'erəbtükü? tak buə -ru -suə -? luu -tu kəhi ənti kəhi kuh

сначала так говорить -PASS -PST -3SG.R парка -NOM.SG.3SG куропатка это.самое куропатка шку

first so speak -PASS -PST -3SG.R parka -NOM.SG.3SG partridge sort.of partridge skin

adv adv v -v.deriv.v -v.tense -v.pn n -n.case-poss n n v n

is'üə3.

i -s'üə -3

ij -suə -3

быть -PST -[3SG.S]

be -PST -[3SG.S]

v -v.tense -v.pn

Сначала должно быть сказано, одежды его из куропатки шкуры сделаны.

First it has to be said that his clothes were made of partridge skin.

Zuerst muss man sagen, dass sein Kleid ist aus Rebhuhnhaut gemacht war.

NK-94_kehy_luu.077

Тәни[?]ийся нимті Кәхы Луу.

Тәни[?]iajs'a n'imti Kəhi Luu.

Тәни[?]ia is'a n'imti Kəhi Luu.

təni[?]ia i -s'a n'im -ti kəhi luu

təni[?]ia ij -sa n'im -tu kəhi luu

так быть -INF имя -NOM.SG.3SG куропатка парка

so be -INF name -NOM.SG.3SG partridge parka

adv v -v.inf n -n.case-poss n n

Поэтому имя его Кехы Луу.

That's why his name is Kehy Luu.

Deswegen ist sein Name Kehy Luu.

NK-94_kehy_luu.078

Тә, һомтү[?]изә.

Тә, һомтү[?]iðä.

Тә, һомтү[?]iðä.

tə һомтү -?i -ðä

tə һомтә -?ә -tə^c

ну сесть -PF -3SG.R

well sit -PF -3SG.R

interj v -v.tense -v.pn

Он сел.

He sat down.

Er setzte sich hin.

NK-94_kehy_luu.079

Мунунту: Абаау!

Mununtu: Abaau!

Мунунту³: Абаау!

munu -ntu -3 aba -a -u

munu -ntu -3 aba -ә -әu

говорить -PRS -[3SG.S] мама -EP -EXCL
 say -PRS -[3SG.S] mom(my) -EP -EXCL
 v -v.tense -v.pn n -INS -excl

Говорит: "Сестра!

He says "Sister!

Er sagt: "Schwester!

NK-94_kehy_luu.080

Няйбыгэтэ туу[?]ом тэ[?]эу!

N'ajbigətə tuu[?]om tə[?]əu!

N'ajbigətə tuu[?]əm tə[?]əu!

n'ajbi -gətə tuu -[?]ə -m tə[?]ə -u

n'ajbi -kə^ctə tuj -[?]ə -m tə -əu

далекий -ABL.SG прийти -PF -1SG.S ну -EXCL

far -ABL.SG come -PF -1SG.S well -EXCL

adj -n.case v -v.tense -v.pn interj -excl

Издалека я приишл.

I've come a long way.

Ich bin von weit her gekommen.

NK-94_kehy_luu.081

Тэ курэди[?]күо һәмсузэмэ тэзу[?]!"

Tə kurəd'iküo һәмсудэмэ тэдү[?]!"

Tə kurəd'iküə һәмсудэмэ тэдү[?]!"

tə kurəd'i -küə һәмсу -дэ -мэ тэдү -[?]

tə kurəd'i -küə һәмсу -тэ -мэ тәту -[?]

ну какой -то1 мясо -DEST -NOM.SG.1SG принести -IMP.2SG.S

well what -CL1 meat -DEST -NOM.SG.1SG bring -IMP.2SG.S

interj pr -cl n -n.dest -n.case-poss v -v.mood-pn

Но, какую-нибудь еду дай мне!"

So, give me something to eat!"

Na, gib mir irgendetwas zum Essen!"

NK-94_kehy_luu.082

Тәті ны мунунту: "Әбәй, маадя туймә сәйһызә?"

Təti ni mununtu: "Əbəj, maad'a tujmə səjñiðə?"

Təti	ni	mununtu	3:		"Əbəj,	maad'a	tujmə		səjñiðə?"		
təti	ni	munu	-ntu	-3	əbəj	maad'a	tuj	-mə	səi	-ñi	-ðə
tə	ni	munu	-ntu	-3	əbəj	maad'a	tuj	-mə	səu	-ñu	-tə ^c
tot	женщина	говорить	-PRS	-[3SG.S]	ой	почему	огонь	-NOM.SG.1SG	выстрелить	-INTERR	-3SG.R
that	woman	say	-PRS	-[3SG.S]	oh	why	fire	-NOM.SG.1SG	shoot	-INTERR	-3SG.R
pr	n	v	-v.tense	-v.pn	interj	pr	n	-n.case-poss	v	-v.mood	-v.pn

Эта женщина говорит: "Почему огонь-мой стреляет?"

The woman says: "Why is my fire crackling?"

Die Frau sagt: "Warum schießt mein Feuer?"

NK-94_kehy_luu.083

Тахари́аа хымы́?əу.

Taharíaa híimi?əu.

Taharíaa híimi?ə3u.

taharíaa	híim	-i	-ʔə	-3		-u
taharíaa	híim	-ə	-ʔə	-3		-əu
теперь	испугаться	-EP	-PF	-[3SG.S]-EXCL		
now	get.afraid	-EP	-PF	-[3SG.S]		-EXCL
adv	v	-INS	-v.tense	-v.pn		-excl

Испугалась.

She got frightened.

Sie erschrak.

NK-94_kehy_luu.084

Сыты нинтызы һэзү́?

Siti n'intiði ɳəðü?

Siti n'intiði ɳəðü?

siti	n'i	-nti	-ði	ɳəðü	-ʔ
siti	n'i	-ntu	-tu	ɳətə	-ʔ
он	NEG	-PRS	-3SG.O	увидеть	-CNEG
he	NEG	-PRS	-3SG.O	see	-CNEG
pr	v	-v.tense	-v.pn	v	-v.cn

Она его не видит.

She doesn't see him.

Sie sieht ihn nicht.

NK-94_kehy_luu.085

Тәтирә сиги?ә куба?а хонәйти.

Tətirə s'igi?ə kuba?a honəjti.

Tətirə	s'igi?ə^c	kuba?a^c	honəi?ti3.
təti -рә	s'igi?ə - ^c	kuba -?a - ^c	honəi? -ti -3
tə -рә	s'igi?ə - ^c	kuhu -?a - ^c	honəis -ntu -3
tot -NOM.SG.2SG	людоед -[GEN.SG]	шкура -AUGM	-[ACC.SG] носить -PRS -[3SG.S]
that -NOM.SG.2SG	ogre -[GEN.SG]	skin -AUGM	-[ACC.SG] carry -PRS -[3SG.S]
pr -n.case-poss	n -n.case	n -n.augm	-n.case v -v.tense -v.pn

Этом шкуру сугие носим.

He's wearing the skin of the ogre.

Er trägt das Fell des Menschenfressers.

NK-94_kehy_luu.086

Динди?әң?

D'indi?əŋ?

D'indi?əŋ?

d'indi	-?ə	-ŋ
d'inti	-?ə	-ŋ
услышать -PF	-2SG.S	
hear -PF	-2SG.S	
v	-v.tense	-v.pn

Слышишь?

Can you hear me?

Hörst du mich?

NK-94_kehy_luu.087

Сиги?ә куба?а хонәйти, тәни?iais'а нинтызә һәзүлю?

S'igi?ə kuba?a honəjti, tənī?iāis'a n'intiðə ɳəðül'ü?

S'igi?ə^c	kuba?a^c	honəi?ti3,	tənī?iāis'a	n'intiðə
s'igi?ə - ^c	kuba -?a - ^c	honəi? -ti -3	tənī?iā -i -s'a	n'i -nti -ðə

s'igiʔə	- ^c	kuhu	-ʔa	- ^c	honəis	-ntu	-3	təniʔiɑ	-ij	-sa	n'i	-ntu	-tə ^c
людоед	-[GEN.SG]	шкура	-AUGM	-[ACC.SG]	носить	-PRS	-[3SG.S]	так	-быть	-INF	NEG	-PRS	-3SG.R
ogre	-[GEN.SG]	skin	-AUGM	-[ACC.SG]	carry	-PRS	-[3SG.S]	so	-be	-INF	NEG	-PRS	-3SG.R
n	-n.case	n	-n.augm	-n.case	v	-v.tense	-v.pn	adv	-v	-v.inf	v	-v.tense	-v.pn

ηəðül'üʔ.

ηəðü -l'ü -ʔ

ηətə -l'ü -ʔ

увидеть -INDEF3 -CNEG

see -INDEF3 -CNEG

v -cl -v.cn

Шкуру сугие носит, поэтому его не видят.

He's wearing the skin of the ogre, that's why he can't be seen.

Er trägt das Fell des Menschenfressers, deswegen kann man ihn nicht sehen.

NK-94_kehy_luu.088

Тəə... ɲытəʔту ɲудиты, ɲытəту ɲудиты.

Тəə... ɲитəʔту ɲуд'ити, ɲитəту ɲуд'ити.

Тəə ɲитəʔту ɲуд'ити3, ɲитəʔту ɲуд'ити3.

təə ɲитəʔту ɲуд'i -ti -3 ɲитəʔту ɲуд'i -ti -3

tə ɲитə ɲуд'i^c -ntu -3 ɲитə ɲуд'i^c -ntu -3

tot все.еще работать -PRS -[3SG.S] все.еще работать -PRS -[3SG.S]

that still work -PRS -[3SG.S] still work -PRS -[3SG.S]

pr adv v -v.tense -v.pn adv v -v.tense -v.pn

Hy, она всё ещё работает.

She keeps on working.

Sie arbeitet nur, arbeitet nur.

NK-94_kehy_luu.089

Тахариɑа Кəхи Луу ɲяʔкидиʔə, мунунту: "Казииɑу, абəу, мунудюом тəʔ:

ɲəмсаʔкутəмə тəзуʔ!

Tahariɑa Kəhi Luu ɲiaʔkid'iʔə, mununtu: "Kaðiɑu, abau, munud'üom təʔ: ɲəmsaʔkutəmə təðuʔ!

Tahariɑa Kəhi Luu ɲiaʔkid'iʔə3, mununtu3: "Kaðiɑu, abau,

tahariɑa kəhi luu ɲiaʔkid' -i -ʔə -3 munu -ntu -3 kaðiɑu aba -u

tahariaa	kəhi	luu	ɲiaʔkis	-ə	-ʔə	-3	munu	-ntu	-3	kaɖiaʊ	aba	-əu
теперь	куропатка	парка	разозлить	-EP	-PF	-[3SG.S]	говорить	-PRS	-[3SG.S]	Excl	мама	-EXC
now	partridge	parka	get.angry	-EP	-PF	-[3SG.S]	say	-PRS	-[3SG.S]	Excl	mom(my)	-EXC
adv	n	n	v				v				n	-exc

munud'üəm	təʔ:	ɲəmsaʔkutəmə	təðuʔ!						
munu	-d'üə	-m	təʔ	ɲəmsa	-ʔku	-tə	-mə	təðu	-ʔ
munu	-suə	-m	təʔ	ɲəmsu	-ʔku	-tə	-mə	tətu	-ʔ
говорить	-PST	-1SG.S	ведь	мясо	-DIM	-DEST	-NOM.SG.1SG	дать	-IMP.2SG.S
say	-PST	-1SG.S	you.know	meat	-DIM	-DEST	-NOM.SG.1SG	give	-IMP.2SG.S
v	-v.tense	-v.pn	ptcl	n	-n.augm	-n.dest	-n.case-poss	v	-v.mood-pn

Кехы Луу разозлился, говорит: "Сестра, я ведь сказал: еды дай!"

Kehy Luu got angry, he says: "Sister, I said give me something to eat!"

Kehy Luu ist wütend geworden: "Schwester, gib mir etwas zu Essen!"

NK-94_kehy_luu.090

Ҳонэй ноңитмүдю?о тәти ны: "Әбәй, маадя туймә хүотә сәиңизә, сәири, сәири.

Ҳонәј ноңирмүд'ү?о тәти ни: "Әбәј, маад'а туймә һүөтә сәиңидә, сәири, сәири.

Ҳонәј?	ноңирмүд'ү?ә3	təti	ni:	"Әбәј,	маад'а	tujmə	һүөтә					
һонәј	-ʔ	ноңирмүд'ү	-ʔə	-3	təti	ni	әбәј	маад'а	tuj	-mə	һүө	-tə
һонәә	-ʔ	ноңирмүс	-ʔə	-3	tə	ni	әбәј	маад'а	tuj	-mə	һүө	-n
еще.один	-GEN.PL	сдрогнуть	-PF	-[3SG.S]	тот	женщина	ой	почему	огонь	-NOM.SG.1SG	год	-LA
one.more	-GEN.PL	shiver	-PF	-[3SG.S]	that	woman	oh	why	fire	-NOM.SG.1SG	year	-LA
adj	-n.case	v			pr	n	interj	pr	n	-n.case-poss	n	-n

сәиңидә,	səiri3,	səiri3.						
səi	-ɲi	-ðə	səir	-i	-3	səir	-i	-3
səu	-ɲu	-tə ^c	səir	-ntu	-3	səir	-ntu	-3
выстрелить	-INTERR	-3SG.R	стрелять	-PRS	-[3SG.S]	стрелять	-PRS	-[3SG.S]
shoot	-INTERR	-3SG.R	shoot	-PRS	-[3SG.S]	shoot	-PRS	-[3SG.S]
v	-v.mood	-v.pn	v			v		

Женщина опять дрогнула: "Почему огонь-мой всё время стреляет, стреляет, стреляет."

The woman shivered again: "Why does my fire keep on cracking over and over again."

Die Frau erschrak wieder: "Warum schießt mein Feuer und schießt und schießt?"

NK-94_kehy_luu.091

Тэндэ хуону тахари^аа нуазу б^ари^изэ.

Təndə huonu tahari^aa ɲuaðu bi^ariʔiðə.

Təndə^c	huənu	tahari^aa	ɲuaðu	bi^ariʔiðə.
təndə - ^c	huə -nu	tahari ^a a	ɲua -ðu	bi ^a ri -ʔi -ðə
tə - ^c	huə -nu	tahari ^a a	ɲua -tu	bi ^a rə -ʔə -tə ^c
tot -[GEN.SG]	после -LOCADV	теперь	дверь -NOM.SG.3SG	открыть -PF -3SG.R
that -[GEN.SG]	after -LOCADV	now	door -NOM.SG.3SG	open -PF -3SG.R
pr -n.case	pp -adv.case	adv	n -n.case-poss	v -v.tense -v.pn

После этого дверь чума открылась.

Then the door of the tent opened.

Dann öffnete sich die Tür des Zeltes.

NK-94_kehy_luu.092

Курэди^күо ɲана^ʔса чии^ʔэ.

Kurəd'ikiüə ɲanaʔsa t'iiʔə.

Kurəd'ikiüə	ɲanaʔsa	t'iiʔə.
kurəd'i -küə	ɲanaʔsa	t'ii -ʔə -ʔə -ʔə -ʔə -ʔə
kurəd'i -küə	ɲanaʔsa ⁿ	t'ii -ʔə -ʔə -ʔə -ʔə -ʔə
какой -to1	человек	войти -PF -[3SG.S]
what -CL1	man	come.in -PF -[3SG.S]
pr -cl	n	v -v.tense -v.pn

Какой-то человек вошёл.

Some man entered.

Irgendein Mann kam herein.

NK-94_kehy_luu.093

Тэбтэ нумэ, тэрэди.

Təbtə numə, tərəd'i.

Təbtə **numə,** **tərəd'i.**

əbtə numə tərəd'i

təbtə	numə	tərəd'i
тоже	парень	такой
also	young.man	such
adv	n	adj

Тожэ молодой, такой.

This one is also young.

Der ist auch jung.

NK-94_kehy_luu.094

Тәтi кобтүа мунунту: "Әәй, оу? маадя туйму хјотә сәирңы?

Tәti kobtuā mununtu: "Әәj, ou? maad'a tujmu? hūotә sәirңi?

Tәti	kobtuā	mununtu3:			"Әәj,		ou?	maad'a	tujmu?		hūotә
tәti	kobtuā	munu	-ntu	-3	ә?ә	-j	ou?	maad'a	tuj	-mu?	hūә -tә
tә	kobtuā ^c	munu	-ntu	-3	ә?ә	-j	ou	maad'a	tuj	-mu?	hūә -ntә
тог	девушка	говорить	-PRS	-[3SG.S]	старший.брат	-VOC.SG	Excl	почему	огонь	-NOM.SG.1PL	год -LAT
that	girl	say	-PRS	-[3SG.S]	elder.brother	-VOC.SG	Excl	why	fire	-NOM.SG.1PL	year -LAT
pr	n	v	-v.tense	-v.pn	n	-n.case	interj	pr	n	-n.case-poss	n -n.ca

sәirңi3?

sәir -ңi -3

sәir -ңu -3

стрелять -INTERR -[3SG.S]

shoot -INTERR -[3SG.S]

v -v.mood -v.pn

Эта девушка говорит: "Брат, мой огонь всё время стреляет.!"

The girl says: "Brother, my fire keeps on crackling whole time!"

Dieses Mädchen sagt: "Mein Bruder, unser Feuer schießt die ganze Zeit!"

NK-94_kehy_luu.095

Таһариаа мәнә хикәбты?ә.

Taharīaa mәнә hikәbti?ә.

Taharīaa mәнә^c hikәbti?ә3.

taharīaa mәнә^c hikәbti -?ә -3

taharīaa mәнә^c hikәbti -?ә -3

теперь я -[ACC.SG] испугать -PF -[3SG.S]

now I -[ACC.SG] frighten -PF -[3SG.S]

adv pr -n.case v -v.tense -v.pn

Очень меня испугал."

It has really frightened me."

Das hat mich sehr erschreckt."

NK-94_kehy_luu.096

Сыты мунунту: "Сыли'иа̄ѳәу!

Siti mununtu: "Sil'i?iāѳәу!

Siti	mununtu:				"Sil'i?iāѳәу!
siti	munu	-ntu	-3	sil'i?iāѳ	-әу
siti	munu	-ntu	-3	sil'i?ia?	-әу
он	говорить	-PRS	-[3SG.S]	не.знаю	-EXCL
he	say	-PRS	-[3SG.S]	I.do.not.know	-EXCL
pr	v	-v.tense	-v.pn	adv	-excl

Он говорит: "Не знаю!"

He says: "I don't know!"

Er sagt: Ich weiß es nicht!

NK-94_kehy_luu.097

Маачекүө нәңхуә, нәндіаи? туйсюзә дятәні."

Maat'әküө нәңһуә, нәндіаи? tujs'üѳә d'atәni."

Maat'әküө	нәңһуә,	нәндіаи?	tujs'üѳә	d'atәni."						
maa	-t'ә	-küә нәңһуә	нәндіаи?	tuj	-s'üѳә	-3	d'a	-tә	-ni	
maa	-t'ә	-küә нәңһә	нәндіаи?	tuj	-?sutә	-3	d'a	-tә	-ni	
что	-EMPH1	-to1	плохой	навверное	прийти	-FUT	-[3SG.S]	ALL	-DEST	-1DU
what	-EMPH1	-CL1	bad	probably	come	-FUT	-[3SG.S]	ALL	-DEST	-1DU
pr	-cl	-cl	adj	adv	v	-v.tense	-v.pn	pp	-n.dest	-n.poss

Что-то плохое, наверно, придёт к нам."

Maybe something bad is on its way to us."

Vielleicht kommt irgendetwas schlechtes herein."

NK-94_kehy_luu.098

Тә, һомтү?изә.

Tә, һomtү?iѳә.

Тә, һomtү?iѳә.

tә	һomtү	-?i	-ѳә
tә	һomtә	-?ә	-tә ^c
һу	сесть	-PF	-3SG.R
well	sit	-PF	-3SG.R

interj v -v.tense -v.pn

*Ну, он сел.**So, he sat down.**Er hat sich hingesetzt.*

NK-94_kehy_luu.099

Тэни?иа эмэникараану тэндэ нерэнынтэ сэй?диэ.

təniʔiɑ əmən'ikaraanu təndə n'erənintə səjʔd'iə.

Тэни?иа	эмэникараану	тэндэ^с	нерэнынтэ	сэй?диэ³.
təniʔiɑ	əmən'ika -raa -nu	təndə - ^с	n'erə -ni -ntə	səü -d'iə -3
təniʔiɑ	əmən'ika -raa -nu	təndə - ^с	n'erə -nu -ntə	səü -suə -3
так	недавно -LIM -LOCADV	туда -[GEN.SG]	перед -LOCADV -2SG	стрелять -PST -[3SG.S]
so	not.long.ago -LIM -LOCADV	there -[GEN.SG]	before -LOCADV -2SG	shott -PST -[3SG.S]
adv	adv -cl -adv.case	adv -n.case	pp -adv.case -n.poss	v -v.tense -v.pn

*Так, совсем недавно стрелял.**Soon after it crackled again.**So, kurz darauf schoss es wieder.*

NK-94_kehy_luu.100

Ээ, оу? тахариаа нэңхуо тэ? няндыты.

əə, ouʔtahaɾiɑɑ nəŋhuə təʔ n'anditi.

Ээ,	оу?	tahaɾiɑɑ	нэңхуэ	тэ?	n'anditi³.
əə	ouʔ	tahaɾiɑɑ	nəŋhuə	təʔ	n'andi -ti -3
ээ?	оу	tahaɾiɑɑ	nəŋhə	təʔ	n'anti -ntu -3
да	Excl	теперь	плохой	ведь	казаться -PRS -[3SG.S]
yes	Excl	now	bad	you.know seem	-PRS -[3SG.S]
ptcl	interj	adv	adj	ptcl	v -v.tense -v.pn

*Да, теперь-то это ведь похоже плохо.**Well, that's bad, it seems to me.**Ja, das ist jetzt schlecht, scheint es mir.*

NK-94_kehy_luu.101

Үонэй? тэти Кэхы Луу ңыа?киди?э, лаңүрү курэгуй: "Казйау?, эмкэче маадя тэрэдигэй?

Üonəiʔ təti Kəhi Luu ŋiɑʔkid'iʔə, laŋürü kurəguj: "Kaʒiɑuʔ, əmkəjt'ə maad'a tərəd'igəjʔ

мэнэ	munu	-ntu	-m	мэнэ	t'ii	-ʔə	-m	ɲamna	-m	-ə	-ʔə	-m	t'
я	говорить	-PRS	-1SG.S	я	войти	-PF	-1SG.S	быть.голодным	-TRANSL	-EP	-PF	-1SG.S	o
I	say	-PRS	-1SG.S	I	come.in	-PF	-1SG.S	be.hungry	-TRANSL	-EP	-PF	-1SG.S	v
pr	v	-v.tense	-v.pn	pr	v	-v.tense	-v.pn	v	-deriv.v	-INS	-v.tense	-v.pn	a

Я говорю: Зашёл, очень проголодался."

I say: I came in, I'm very hungry."

Ich sage: Ich bin hierhergekommen, ich bin hungrig."

NK-94_kehy_luu.104

Эбэй тэкэйчэ бэнсэгэй ногирмүдьюгэй.

Эбэj тэкэjт'э бэнсэгэj нoнjрмүд'үөгэj.

Эбэj	тэкэjт'э		бэнсэгэj		нонjрмүд'үөгэj.								
эбэj	тэ	-кэ	-jt'э	бэнсэ	-гэj	нонjрмү	-d'üэ	-гэj					
эбэj	тэ	-кэj	-t'э	бэнсэ	-кэj	нонjрмүс	-суэ	-кэj					
ой	тот	-3DU.S	-EMPH1	весь	-NOM.DU	сдрогнуть	-PST	-3DU.S					
oh	that	-3DU.S	-EMPH1	all	-NOM.DU	shiver	-PST	-3DU.S					
interj	pr	-v.pn	-cl	adj	-n.case	v	-v.tense	-v.pn					

Эти двое вздрогнули.

The two of them gave a start.

Die zwei erschraaken.

NK-94_kehy_luu.105

Маадя туйми сэирңы хүйотэ?

Мaa d'a tujmi сэирңи хүйотэ?

Мaa	d'a	tujmi		сэирңи3		хүйотэ?							
maa	d'a	tuj	-mi	сэир	-ңи	-3	хүйэ	-тэ					
maa	d'a	tuj	-mi	сэир	-ңu	-3	хүйэ	-нтэ ^c					
что	ALL	огонь	-NOM.SG.1DU	стрелять	-INTERR	-[3SG.S]	год	-LAT.SG					
what	ALL	fire	-NOM.SG.1DU	shoot	-INTERR	-[3SG.S]	year	-LAT.SG					
pr	pp	n	-n.case-poss	v	-v.mood	-v.pn	n	-n.case					

"Почему огонь наш стреляет всё время?"

"Why does our fire keep on crackling all the time?"

"Warum schießt unser Feuer die ganze Zeit?"

NK-94_kehy_luu.106

Тэтирэ тахариаа Кэхы Луу мунунту: Оу, эмтырэ нэнхуо тэ' няндыты.

Tətirə tahariaa Kəhi Luu mununtu: Ou, əmtirə nəḡhuə tə? n'anditi.

Tətirə	tahariaa	Kəhi	Luu	mununtu3:		Ou,	əmtirə	nəḡhuə	t	
təti -rə	tahariaa	kəhi	luu	munu -ntu -3		ou	əmti -rə	nəḡhuə	tə	
tə -rə	tahariaa	kəhi	luu	munu -ntu -3		ou	əm -rə	nəḡhə	tə	
tot -NOM.SG.2SG	теперь	куропатка	парка	говорить -PRS	-[3SG.S]	Excl	этот	-NOM.SG.2SG	плохой	ве
that -NOM.SG.2SG	now	partridge	parka	say -PRS	-[3SG.S]	Excl	this	-NOM.SG.2SG	bad	yo
pr -n.case-poss	adv	n	n	v	-v.tense -v.pn	interj	pr	-n.case-poss	adj	p

n'anditi3.

n'andi -ti -3

n'anti -ntu -3

казаться -PRS -[3SG.S]

seem -PRS -[3SG.S]

v -v.tense -v.pn

Теперь Кехы Луу говорит: "Оу, это плохо ведь кажется."

Now Kehy Luu says: "That seems to be bad!"

Dann sagt Kehy Luu: "Mir scheint, das ist schlecht."

NK-94_kehy_luu.107

Казиау, əmti kuhugümümə niəbinə nyaḡə!

Кадиау, əmti kuhugümümə n'iebinə n'aagə!

Кадиау,	əmti	kuhugümümə		n'iebinə		n'aagə!
кадиау	əmti	kuhu -gümü -mə		n'ie -bi -nə		n'aagə
кадиау	əm	kuhu -kümu -mə		n'ie -hü? -nə		n'aakə
Excl	этот	шкура -то2	-ACC.SG.1SG	снять -COND	-1SG	хороший
Excl	this	skin -CL2	-ACC.SG.1SG	take.off -COND	-1SG	good
interj	pr	n -cl	-n.case-poss	v	-v.nf -n.poss	adj

Эту шкуру-то снять бы хорошо."

It might be better to take off this skin."

Es wäre besser dieses Fell ausziehen."

NK-94_kehy_luu.108

Tətirə bii'aizə, bəndi'a.

Tətirə bii'aiðə, bəndi'a.

Tətirə bii'aiðə, bəndi'a.

təti -rə bii -ʔai -Ǿə bəndiʔa

tə -rə biu -ʔə -tə^c bəndiʔa

тот -NOM.SG.2SG уйти -PF -3SG.R наружу

that -NOM.SG.2SG go.away -PF -3SG.R out

pr -n.case-poss v -v.tense -v.pn adv

Он ушёл, наружу.

He went out.

Er ging hinaus.

НК-94_kehy_luu.109

Куниʔа биаʔмуэйчү сылыгэличэ нинты ...

Kuniʔa biaʔmuəjt'u siligəl'it'ə n'inti3 ...

Kuniʔa biaʔmuət'ü siligəl'it'ə n'inti3 ...

kuni -ʔa bia -ʔmuə -t'ü sili -gəl'it'ə n'i -nti -3 ...

kuni -ʔa biu -ʔmuə -t'ü sili -kəl'it'ə n'i -ntu -3 ***

куда -ADVZ.STEM уйти -VN.PF -NOM.PL.3SG кто -EMPH2 NEG -PRS -[3SG.S] ***

where -ADVZ.STEM go.away -VN.PF -NOM.PL.3SG who -EMPH2 NEG -PRS -[3SG.S] ***

pr -pr.case v -v.nmnz -n.case-poss pn -cl v -v.tense -v.pn ***

Куда он ушёл, никто не ...

Where he went, nobody

Niemand ... wohin er gegangen ist.

НК-94_kehy_luu.110

Маагэличе саўзү дяңку.

Maagəl'it'ə saüdü d'aŋku.

Maagəl'it'ə saüdü d'aŋku.

маа -gəl'it'ə saü -Ǿu d'aŋku

маа -kəl'it'ə saü^c -tu d'aŋku

что -EMPH2 шум -NOM.SG.3SG нет

what -EMPH2 noise -NOM.SG.3SG there.is.not

pr -cl n -n.case-poss vn

Всё время его звук не слышно. [Его звука нету.]

He makes no sound the whole time. [His noise is absent.]

Ihn kann man nicht hören. [Sein Geräusch gibt es nicht.]

НК-94_kehy_luu.111

Тәни[?]ӣа бии[?]аӣзә.

Тәни[?]ӣа бii[?]аӣдә.

Тәни[?]ӣа бii[?]аӣдә.

tәni[?]īa bii -ʔai -d̪ə

tәni[?]īa biu -ʔə -t̪ə^c

так уйти -PF -3SG.R

so go.away -PF -3SG.R

adv v -v.tense -v.pn

Так пошёл.

So he went away.

So ging er weg.

НК-94_кеһу_луу.112

Тахариаа лынды[?] дерны ненача[?]а хуаа, муңка[?]а һәзи[?]ә.

Tahariaa lindi[?] d'erni n'enat'aʔa huaa, muŋkaʔa ɣədi[?]ә.

Tahariaa lindi[?] d'erni n'enat'aʔa^c huaa^c,

tahariaa lindi -ʔ d'er -ni n'enat'a -ʔa -^c huaa -^c

tahariaa lintə -ʔ d'er -nu n'enat'ə -ʔa -^c huaa -^c

теперь равнина -GEN.PL середина -LOCADV огромный -AUGM -[ACC.SG] дерево -[ACC.SG]

now plain -GEN.PL middle -LOCADV huge -AUGM -[ACC.SG] wood/tree -[ACC.SG]

adv n -n.case pp -adv.case adj -n.augm -n.case n -n.case

муңка[?]а^c ɣədi[?]ә3.

muŋku -ʔa -^c ɣədi -ʔə -3

muŋku -ʔa -^c ɣətə -ʔə -3

дерево -AUGM -[ACC.SG] найти -PF -[3SG.S]

tree -AUGM -[ACC.SG] find -PF -[3SG.S]

n -n.augm -n.case v -v.tense -v.pn

Потом среди равнин нашёл дерево, дерево нашёл.

Then, in the middle of the plain, he found a tree.

Dann fand er einen Baum in der Mitte der Ebene.

НК-94_кеһу_луу.113

Сәнәхуаа.

Səpəhuaa.

Сәнәһуаа.

әнәһуаа

сәнәһуаа

лиственница

larch

n

Голое дерево.

A bare tree.

Einen kahlen Baum.

НК-94_кеһу_луу.114

Сәнәхуаа һәзи'ә.

Сәнәһуаа^c һәди'ә.

Сәнәһуаа^c

һәди'ә.

сәнәһуаа -^c һәди -'ә -3

сәнәһуаа -^c һәтә -'ә -3

лиственница -[ACC.SG] һаһти -PF -[3SG.S]

larch -[ACC.SG] find -PF -[3SG.S]

n -n.case v -v.tense -v.pn

Голое дерево он нашёл.

He found a bare tree.

Er fand einen kahlen Baum.

НК-94_кеһу_луу.115

Тәти таһариаа серәдиәдәәмты сиги'әты луу, сиги'әты куба'а тәндә хуану'әтуоу сәнәхуаа ни.

Tәti tahariaa s'erәd'iәd'әәmti s'igi'әti luu^c, s'igi'әti kuba'a^c tәndә^c huānu'әtuou sәнәһуаа n'i.

Tәti tahariaa s'erәd'iәd'әәmti s'igi'әti luu^c, s'igi'әti

tәti tahariaa s'erә -d'iәd'әә -mti s'igi'ә -ti luu -^c s'igi'ә -ti

tә tahariaa s'erә -suәd'әә -mtu s'igi'ә -ntu luu -^c s'igi'ә -ntu

tot теперь надеть -PT.PST -ACC.SG.3SG людоед -GEN.SG.3SG парка -[ACC.SG] людоед -GEN.SG.3SG

that now put.on -PT.PST -ACC.SG.3SG ogre -GEN.SG.3SG parka -[ACC.SG] ogre -GEN.SG.3SG

pr adv v -v.nmz -n.case-poss n -n.case-poss n -n.case n -n.case-poss

kubaʔa ^c	təndə	huānuʔətuəu	sənəhuāa ^c	n'i.
kuba -ʔa - ^c	təndə	huānu -ʔə -tu -əu	sənəhuāa - ^c	n'i
kuhu -ʔa - ^c	təndə	huān -ʔə -tu -əu	sənəhuāa - ^c	n'i
шкура -AUGM -[ACC.SG]	туда	класть -PF -3SG.O -EXCL	лиственница -[GEN.SG]	на
skin -AUGM -[ACC.SG]	there	put -PF -3SG.O -EXCL	larch -[GEN.SG]	on
n -n.augm -n.case	adv	v -v.tense -v.pn -excl	n	-n.case pp

И здесь надетую на себя одежду, шкуру сугие, туда на дерево положил.

And there onto that tree he put the skin of the ogre.

Dorthin auf den Baum hat er das Fell des Menschenfressers gelegt.

NK-94_kehy_luu.116

Тə, тахариаа бииʔаиḏə.

Tə, tahariaa biiʔaiḏə.

Тə, tahariaa biiʔaiḏə.

tə	tahariaa	bii	-ʔai	-ḏə
tə	tahariaa	biu	-ʔə	-tə ^c
ну	теперь	уйти	-PF	-3SG.R
well	now	go.away	-PF	-3SG.R
interj	adv	v	-v.tense	-v.pn

Теперь он пошёл.

Now he left.

Dann ging er.

NK-94_kehy_luu.117

ŋonəj təndiʔ dʔa tʔiiʔə3.

ŋonəj təndiʔ dʔa tʔiiʔə3.

ŋonəiʔ	təndiʔ	dʔa	tʔiiʔə3.
ŋonəi -ʔ	təndi -ʔ	dʔa tʔii	-ʔə -3
ŋonəə -ʔ	tə -ʔ	dʔa tʔii	-ʔə -3
еще.один -GEN.PL	тот -GEN.PL	ALL войти -PF	-[3SG.S]
one.more -GEN.PL	that -GEN.PL	ALL come.in -PF	-[3SG.S]
adj	-n.case	pr -n.case	pp v -v.tense -v.pn

Опять к тем вошёл.

He went back to them.

Er ging zurück zu ihnen.

NK-94_kehy_luu.118

Казӣау, маа нюэ́кюоуң?

Каѿ̄иау, маа n'üəʔküouң?

Каѿ̄иау, маа n'üəʔküəuң?

каѿ̄иау маа n'üə -ʔkü -əu -ŋ

каѿ̄иау маа n'üə -ʔku -əu -ŋ

Excl что ребенок -DIM -EXCL -2SG.S

Excl what child -DIM -EXCL -2SG.S

interj pr n -n.augm -excl -v.pn

"Что за ребёночек?"

"What sort of child are you?"

"Was für ein Kind bist du?"

NK-94_kehy_luu.119

Сылы нюэ́кюң тәнә?

Sili n'üəʔküң тәнә?

Sili n'üəʔküң тәнә?

sili n'üə -ʔkü -ŋ тәнә

sili n'üə -ʔku -ŋ тәнә

кто ребенок -DIM -2SG.S ты

who child -DIM -2SG.S you.SG

pn n -n.augm -v.pn pr

"Ты чьей сын?"

"Whose son are you?"

"Wessen Sohn bist du?"

NK-94_kehy_luu.120

"Мәнә нимә Кәхы Луу ибаху.

"Мәнә n'imә Kəhi Luu ibahu.

"Мәнә n'imә Kəhi Luu ibahu3.

mənə n'im -ə kəhi luu i -bahu -3

mənə n'im -ə kəhi luu ij -haŋhu -3

я имя -ADJREL куропатка парка быть -NARR -[3SG.S]

I name -ADJREL partridge parka be -NARR -[3SG.S]

I'm an orphan."

Ich bin ein Waisenkind."

NK-94_kehy_luu.123

Оу?, тахарӣаа нәҗхуо тә?

Ou?, taharīaa nəḗhuo tə?

Ou?, taharīaa nəḗhūə tə?

ou? taharīaa nəḗhūə tə?

ou taharīaa nəḗhə tə?

Excl теперь плохой ведь

Excl now bad you.know

interj adv adj ptcl

"Плохо ведь."

"That's bad."

"Das ist doch schlecht."

NK-94_kehy_luu.124

Тәтi нумә мунунту: "Mi тәбтә дөйбамi.

Təti numə mununtu: "Mi təbtə d'ojbami.

Təti numə mununtu3: "Mi təbtə d'ojbami.

təti numə munu -ntu -3 mi təbtə d'ojba -mi

tə numə munu -ntu -3 mi təbtə d'ojba -mi

тот парень говорить -PRS -[3SG.S] мы.DU тоже сирота -NOM.SG.1DU

that young.man say -PRS -[3SG.S] we.DU also orphan -NOM.SG.1DU

pr n v -v.tense -v.pn pr adv n -n.case-poss

Этот юноша говорит: "Мы двое тоже сирота."

The boy says: "We are orphans too."

Der Junge sagt: "Wir sind auch Waisen."

NK-94_kehy_luu.125

Ниньдемі.

N'inid'əmi.

N'inid'əmi.

n'ini -d'ə -mi

n'ini -sə -mi
старший.брат -CONREC -NOM.SG.1DU
elder.brother -CONREC -NOM.SG.1DU
n -n.deriv.n -n.case-poss

Мы братья.

We are brother and sister.

Wir sind Geschwister.

НК-94_кеһу_луу.126

Тәтi таһариаа ми десыми исюо Дяңурудә Баарбә.

Tәti tahariaa mi d'esimi is'üo D'aңuruдә Baarbә.

Tәti	tahariaa	mi	d'esimi	is'üo		D'aңuruдә	Baarbә.
tәti	tahariaa	mi	d'esi -mi	i	-s'üo -3	D'aңuruдә	baarbә
tә	tahariaa	mi	d'esi -mi	ij	-suә -3	D'aңurutә	baarbә
тог	теперь	мы.DU	отец -NOM.SG.1DU	быть -PST	-[3SG.S]	Дяңгуруте	хозяин
that	now	we.DU	father -NOM.SG.1DU	be -PST	-[3SG.S]	Djangurute	chief
pr	adv	pr	n -n.case-poss	v	-v.tense -v.pn	propr	n

Этот наш отец был Тундровой Хозяин.

Our father was the Chief of the Tundra.

Unser Vater war der Herr der Tundra.

НК-94_кеһу_луу.127

Тәбтә тәндә сүди һуонтә контурусуодә."

Tәbtә tәndә s'üd'i һuontә konturusuod'әә."

Tәbtә	tәndә ^с	s'üd'i	һuontә	konturusuod'әә3."
tәbtә	tәndә - ^с	s'üd'i	һuә -ntә	kontu -ru -suәd'әә -3
tәbtә	tәndә - ^с	s'üd'ü	һuә -ntә ^с	kontu -ru -suәd'әә -3
тоже	туда	-[ACC.SG]	Сюдо бог -LAT.SG	увезти -PASS -PSTPF -[3SG.S]
also	there	-[ACC.SG]	Sjüdjü deity -LAT.SG	take.away -PASS -PSTPF -[3SG.S]
adv	adv	-n.case	propr n -n.case	v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

Да, тоже она унёс его."

Sjüdjü, the smallpox took him away, too."

Er wurde auch von Sjüdjü, dem Pockengott, weggenommen."

НК-94_кеһу_луу.128

Тәтирә таһариаа мунунту: "Тә дөйба ихүнүнтә, әмә һадятәнә тәнә микузәум.

Tətirə tahariāa mununtu3: "Tə d'ojba ihününtə, əmə ɟad'atənə tənə mikuðəum.

Tətirə	tahariāa	mununtu3:		"Tə	d'ojba ^c	ihününtə,	əmə
təti -rə	tahariāa	munu -ntu -3		tə	d'ojba - ^c	i -hünü -ntə	əmə
tə -rə	tahariāa	munu -ntu -3		tə	d'ojba - ^c	ij -hü?nü -ntə	əmə
tot -NOM.SG.2SG	теперь	говорить -PRS	-[3SG.S]	ну	сирота	-[GEN.SG] быть -CONDFUT -2SG	туда
that -NOM.SG.2SG	now	say -PRS	-[3SG.S]	well	orphan	-[GEN.SG] be -CONDFUT -2SG	there
pr -n.case-poss	adv	v	-v.tense -v.pn	interj n	-n.case	v -v.nf -n.poss	adv

ɟad'atənə		tənə ^c		mikuðəum.
ɟad'a	-tə -nə	tənə - ^c	mi -ku	-ðəum
ɟad'a	-tə -nə	tənə - ^c	mis -ku	-təm
младший.брат/сестра	-DEST -GEN.SG.1SG	ты	-[ACC.SG] дать -IMP	-1SG.S
younger.sibling	-DEST -GEN.SG.1SG	you.SG	-[ACC.SG] give -IMP	-1SG.S
n	-n.dest -n.case-poss	pr	-n.case v -v.mood -v.pn	

Этот говорит: "Если ты сирота, я тебе отдам свою младшую сестру.

He says: "If you are an orphan, I'll give you my younger sister.

Dieser sagt: "Wenn du Waise bist, dann gebe ich dir meine kleine Schwester.

NK-94_kehy_luu.129

Талаҟкәә ичету, минтиагәны нилури.

Talaṅkəə it'ətu, mintiagəni n'iluri.

Talaṅkəə	it'ətu3,			mintiagəni	n'iluri.
talaṅkəə	i -t'ə -tu -3			mintiagəni	n'ilu -ri
talaṅkəə	ij -ntə -ntu -3			mintiakəni	n'ilu -ri
удачный	быть -IPFV	-PRS	-[3SG.S]	наверное	жизнь -NOM.SG.2DU
fortunate	be -IPFV	-PRS	-[3SG.S]	probably	life -NOM.SG.2DU
adj	v -v.deriv.v	-v.tense -v.pn	adv	n	-n.case-poss

Счастливая возможно будет ваша жизнь."

Maybe your life will be happy."

Möglicherweise wird euer Leben glücklich sein."

NK-94_kehy_luu.130

Тәә, тәни?иә мый?әгәй.

Təə, tənī?iā mī?əgəj.

Təə, tənī?iā mī?əgəj.

təə	təniʔiɑ̃	mii	-ʔə	-gəj
tə	təniʔiɑ̃	mej	-ʔə	-kəj
tot	так	сделать	-PF	-3DU.S
that	so	do	-PF	-3DU.S
pr	adv	v	-v.tense	-v.pn

Да, так они двое сделали.

So the two of them did that.

So haben sie (beide) es gemacht.

NK-94_kehy_luu.131

Канүче дялымэны, канүче далымэны нилытыʔ тэниʔиɑ̃ няагэиʔ.

Kanüt'ə d'aliməni, kanüt'ə d'aliməni n'ilitiʔ təniʔiɑ̃ n'aagəiʔ.

Kanüt'ə	d'aliməni,	kanüt'ə	d'aliməni	n'ilitiʔ	təniʔiɑ̃	n'aagəiʔ.				
kanü	-t'ə	d'ali -məni	kanü	-t'ə	d'ali -məni	n'ili -ti -ʔ	təniʔiɑ̃	n'aagəi -ʔ		
kanə	-t'ə	d'ali -mənu	kanə	-t'ə	d'ali -mənu	n'ili -ntu -ʔ	təniʔiɑ̃	n'aakəə -ʔ		
сколько	-EMPH1	день -PROL.SG	сколько	-EMPH1	день -PROL.SG	жить -PRS	-3PL.S	так	хороший	-GE
how.many	-EMPH1	day -PROL.SG	how.many	-EMPH1	day -PROL.SG	live -PRS	-3PL.S	so	good	-GE
pr	-cl	n -n.case	pr	-cl	n -n.case	v -v.tense	-v.pn	adv	adj	-n.c

Сколько бы не было дней живут они так.

For many, many days they live like that.

Viele, viele Tage leben sie so.

NK-94_kehy_luu.132

Тэти Дяңурузэ нумэ четуамы басутаʔа ихуазу.

Təti D'aŋuruðə numə t'etuami basutaʔa ihuaðu.

Təti	D'aŋuruðə	numə	t'etuami	basutaʔa	ihuaðuʔ.		
təti	D'aŋuruðə	numə	t'etuami	basu -ta -ʔa	i -huaðu -ʔ		
tə	D'aŋurutə	numə	t'etua	basu -ntuə -ʔa	ij -hatu -ʔ		
tot	Дяңгуруге	парень	очень	охотиться -PT.PRS	-AUGM	быть -INFER	-[3SG.S]
that	Djangurute	young.man	very	hunt -PT.PRS	-AUGM	be -INFER	-[3SG.S]
pr	propr	n	adv	v	-v.nmz -n.augm	v	-v.mood -v.pn

Этот молодой Дяңгурузе очень удачливым охотником оказался.

That young Djanguruze was a very succesful hunter.

Dieser junger Djanguruse war ein sehr guter Jäger.

NK-94_kehy_luu.133

Бэнде маарай котэту.

Бэн'д'э маарай котэту.

Бэн'д'э ^с	maaraj	kotətu3.			
bən'd'ə - ^с	maara -j	kotə	-tu	-3	
bənsə - ^с	maara -j	kotə	-ntu	-3	
весь	-[GEN.SG] всякий	-ACC.PL	добывать	-PRS	-[3SG.S]
all	-[GEN.SG] any	-ACC.PL	bag	-PRS	-[3SG.S]
adj	-n.case	adj	-n.case	v	-v.tense -v.pn

Всё разные убивает.

He kills all kinds of animals.

Er jagt alle mögliche Tiere.

NK-94_kehy_luu.134

Баби[?] иңә[?], сатәрә[?] иңә[?], һүлиа[?]зә[?] иңә[?], тәти бинти[?]си[?] иңә[?], бэнде маарай котэтуоу!

Babi[?] iṅə[?], satərə[?] iṅə[?], ɣül'iaðə[?] iṅə[?], təti binti[?]s'i[?] iṅə[?], bən'd'ə^с maaraj kotətuou!

Babi [?]	иңә [?] ,			satərə [?]	иңә [?] ,			ɣül'iaðə [?]	иңә [?] ,				
babi	-ʔ	i	-ṅəə	-ʔ	satərə	-ʔ	i	-ṅəə	-ʔ	ɣül'iaðə	-ʔ	i	-ṅəə
bahi	-ʔ	ij	-ṅəə	-ʔ	satərə	-ʔ	ij	-ṅəə	-ʔ	ɣül'iatə	-ʔ	ij	-ṅəə
дикий.олень	-NOM.PL	быть	-IMP	-3PL.S	песец	-NOM.PL	быть	-IMP	-3PL.S	волк	-NOM.PL	быть	-IMP
reindeer	-NOM.PL	be	-IMP	-3PL.S	polar.fox	-NOM.PL	be	-IMP	-3PL.S	wolf	-NOM.PL	be	-IMP
n	-n.case	v	-v.mood	-v.pn	n	-n.case	v	-v.mood	-v.pn	n	-n.case	v	-v.mo

təti binti [?] s'i [?]	иңә [?] ,			bən'd'ə ^с	maaraj	kotətu3əu!							
təti binti [?] s'i	-ʔ	i	-ṅəə	-ʔ	bən'd'ə	- ^с	maara	-j	kotə	-tu	-3	-ə	
tə binti [?] s'i	-ʔ	ij	-ṅəə	-ʔ	bənsə	- ^с	maara	-j	kotə	-ntu	-3	-ə	
тот	росомаха	-NOM.PL	быть	-IMP	-3PL.S	весь	-[GEN.SG] всякий	-ACC.PL	добывать	-PRS	-[3SG.S]	-E	
that	wolverene	-NOM.PL	be	-IMP	-3PL.S	all	-[GEN.SG] any	-ACC.PL	bag	-PRS	-[3SG.S]	-E	
pr	n	-n.case	v	-v.mood	-v.pn	adj	-n.case	adj	-n.case	v	-v.tense	-v.pn	-ex

Диких допустим, песцов допустим, волков допустим, росомах допустим, всё разных добывает.

Whether wild reindeer, polar foxes, wolves, or wolverines he hunts and kills all kinds.

Wilde Rentiere, Polarfüchse, Wölfe, Vielfraß, verschiedenes jagt er.

NK-94_kehy_luu.135

Тахари́аа тэрэди ихуазу нумэ.

Taharíaa tərəd'i ihuaðu numə.

Taharíaa tərəd'i ihuaðu3 numə.

taharíaa tərəd'i i -huaðu -3 numə

taharíaa tərəd'i ij -hatu -3 numə

теперь	такой	быть	-INFER	-[3SG.S]	парень
now	such	be	-INFER	-[3SG.S]	young.man
adv	adj	v	-v.mood	-v.pn	n

Вот такой оказался.

That's how he was..

So einer war er.

NK-94_kehy_luu.136

Каңгүчекүо тахари́аа Кэхы Луу мунунту: Ооу, мэнэ мазакузэм.

Kaṅgüt'əküo taharíaa Kəhi Luu mununtu: Oou, mənə maðakuðəm.

Kaṅgüt'əküə taharíaa Kəhi Luu mununtu3: Əʔəu, mənə

kaṅgü -t'ə -küə taharíaa kəhi luu munu -ntu -3 əʔə -u mənə

kaṅkə -t'ə -küə taharíaa kəhi luu munu -ntu -3 əʔə -əu mənə

когда	-EMPH1	-to1	теперь	куропатка	парка	говорить	-PRS	-[3SG.S]	старший.брат	-EXCL	я
when	-EMPH1	-CL1	now	partridge	parka	say	-PRS	-[3SG.S]	elder.brother	-EXCL	I
pr	-cl	-cl	adv	n	n	v	-v.tense	-v.pn	n	-excl	pr

ма́акудэм.

ма́а -ku -ðəm

ма́ај -ku -təm

идти.в.гости	-IMP	-1SG.S
visit	-IMP	-1SG.S
v	-v.mood	-v.pn

Когда-то Кехы Луу говорит: "Брат мой, пойду-ка я в гости."

One day Kehy Luu says: "Brother, I'm going to go on a visit."

Irgendwann sagt Kehy Luu: "Bruder ich gehe zu Besuch."

NK-94_kehy_luu.137

Курэди́күо энды һуниай мазэй качемэсуом мэнэ.

Kurəd'iküo əndi ḡün'iaj maðəj kat'əməsuom mənə.

Kurəd'iküə	əndi	ɟün'iaj	maðəj	kat'əməsüəm	mənə.	
kurəd'i -küə	əndi	ɟün'ia -j	mað -ə -j	kat'əmə -süə -m	mənə	
kurəd'i -küə	ənti	ɟün'ia -j	mat -ə -j	kat'əmə -süə -m	mənə	
какой	-to1	это.самое	богатый -ACC.PL	чум -EP -ACC.PL	увидеть -PST -1SG.S	я
what	-CL1	sort.of	rich -ACC.PL	tent -EP -ACC.PL	see -PST -1SG.S	I
pr	-cl	n	v	adj -n.case n	-INS -n.case v	-v.tense -v.pn pr

Какие-то богатые стойбище я видел."

I have seen rich camps."

Ich habe irgendwelche reichen Zelte gesehen."

NK-94_kehy_luu.138

Тәә, хезыты², хезыты².

Тәә, heðiti?, heðiti?

Тәә, heðiti?, heðiti?

təə heðiti -? heðiti -?

tə heɬiˈti -? heɬiˈti -?

тог идти -IMP.2SG.S идти -IMP.2SG.S

that go -IMP.2SG.S go -IMP.2SG.S

pr v -v.mood-pn v -v.mood-pn

"Да, иди, иди!

"ОК. Go!

"Ja, geh nur!

NK-94_kehy_luu.139

Хезытыкәлә², бүүгәләзи.

Heðitikälä?, büügäläði.

Heðitikälä?, büügäläði.

heðiti -kə -lə -? büü -gə -lə -ði

heɬiˈti -kə -lə -? biu -kə -lə -tiŋ

идти -ITER -INCH -IMP.2SG.S уйти -ITER -INCH -IMP.2SG.R

go -ITER -INCH -IMP.2SG.S go.away -ITER -INCH -IMP.2SG.R

v -v.deriv.v -v.deriv.v -v.mood-pn v -v.deriv.v -v.deriv.v -v.mood-pn

Ходу, ходу!

Be on your way!"

Mach dich auf den Weg!

NK-94_kehy_luu.140

Тәтирә бии[?]аизә.Tətirə bii[?]aiǰə.

Tətirə	bii[?]aiǰə.			
təti -rə	bii	- [?] ai	-ǰə	
tə -rə	biu	- [?] ə	-tə ^c	
tot -NOM.SG.2SG	уйти	-PF	-3SG.R	
that -NOM.SG.2SG	go.away	-PF	-3SG.R	
pr -n.case-poss	v	-v.tense	-v.pn	

*Tom noch.**He left.**Dieser ging weg.*

NK-94_kehy_luu.141

Лынді лынді[?] моу дерны тахариаа ненача[?]а җануо малир җәзи[?]әу.Lindi[?] lindi[?] mou d'erni tahariaa n'enat'a[?]a җануо mal'ir җәди[?]әу.

Lindi[?]	lindi[?]	mou^c	d'erni	tahariaa	n'enat'a[?]a^c				
lindi - [?]	lindi - [?]	mou - ^c	d'er -ni	tahariaa	n'enat'a - [?] a	- ^c			
lintə - [?]	lintə - [?]	mou - ^c	d'er -nu	tahariaa	n'enat'ə - [?] a	- ^c			
равнина -GEN.PL	равнина -GEN.PL	земля -[GEN.SG]	середина -LOCADV	теперь	огромный -AUGM	-[ACC.SG]			
plain -GEN.PL	plain -GEN.PL	earth -[GEN.SG]	middle -LOCADV	now	huge -AUGM	-[ACC.SG]			
n -n.case	n -n.case	n -n.case	pp -adv.case	adv	adj -n.augm	-n.case			

җануә^c mal'ir җәди[?]әЗу.

җануә - ^c	mal'ir	җәди - [?] ә	-3	-u
җануә - ^c	mal'ir	җәтә - [?] ә	-3	-әu
настоящий -[ACC.SG]	стойбище	найти -PF	-[3SG.S]	-EXCL
real -[ACC.SG]	nomad.camp	find -PF	-[3SG.S]	-EXCL
adj -n.case	n	v -v.tense	-v.pn	-excl

*Среди равнин большое настоящее стойбище увидел.**He had seen a real nomad camp on the plain.**Auf der Ebene hatte er ein richtiges Nomadenlager gesehen.*

NK-94_kehy_luu.142

Четуа җуңкәгәә?, әмтырә тәләгәләзә.

T'etua ɲuŋkəgəəʔ, əmtirə tələgələðə.

T'etua	ɲuŋkəgəəʔ			əmtirə		tələgələðə.			
t'etua	ɲuŋkə	-gəə	-ʔ	əmti	-rə	tələ	-gə	-lə	-ðə
t'etua	ɲukə	-kəə	-ʔ	əm	-rə	tələ	-kə	-lə	-tə
очень	много	-ADJZ3	-NOM.PL	этот	-NOM.SG.2SG	закрывать	-ITER	-INCH	-IMP.2SG.O
very	many	-ADJZ3	-NOM.PL	this	-NOM.SG.2SG	close	-ITER	-INCH	-IMP.2SG.O
adv	adj	-n.deriv.adj	-n.case	pr	-n.case-poss	v	-v.deriv.v	-v.deriv.v	-v.mood-pn

Очень много.

Many

Sehr viele.

NK-94_kehy_luu.143

Неначаʔа малирə нэзиʔə.

N'enat'aʔa mal'irə ɲəðiʔə.

N'enat'aʔa ^c			mal'irə ^c			ɲəðiʔə ³ .		
n'enat'a	-ʔa	- ^c	mal'ir	-ə	- ^c	ɲəði	-ʔə	- ³
n'enat'ə	-ʔa	- ^c	mal'ir	-ə	- ^c	ɲətə	-ʔə	- ³
огромный	-AUGM	-[ACC.SG]	стойбище	-ADJREL	-[ACC.SG]	найти	-PF	-[3SG.S]
huge	-AUGM	-[ACC.SG]	nomad.camp	-ADJREL	-[ACC.SG]	find	-PF	-[3SG.S]
adj	-n.augm	-n.case	n	-n.deriv.adj	-n.case	v	-v.tense	-v.pn

Большое стойбище нашёл.

He found a huge nomad camp.

Er fand ein riesiges Nomadenlager.

NK-94_kehy_luu.144

Тəндə чииʔə.

Təndə t'iiʔə³.

Təndə t'iiʔə³.

təndə	t'ii	-ʔə	- ³
təndə	t'ii	-ʔə	- ³
туда	войти	-PF	-[3SG.S]
there	come.in	-PF	-[3SG.S]
adv	v	-v.tense	-v.pn

Туда зашёл.

He went in there.

Dort ging er hinein.

NK-94_kehy_luu.145

Дюты^угытэ матэ чии^э.

D'ütiðitiä^с matä t'iiʔä3.

D'ütiðitiä^с				matä		t'iiʔä3.		
d'üti	-ði	-tiä	- ^с	ma	-tä	t'ii	-ʔä	-3
d'üti	-tu	-ntuä	- ^с	mat	-ntä ^с	t'ii	-ʔä	-3
промежуток	-VBLZ.tu	-PT.PRS	-[GEN.SG]	чум	-LAT.SG	войти	-PF	-[3SG.S]
period	-VBLZ.tu	-PT.PRS	-[GEN.SG]	tent	-LAT.SG	come.in	-PF	-[3SG.S]
n	-n.deriv.v	-v.nmnz	-n.case	n	-n.case	v	-v.tense	-v.pn

В средний чум вошёл.

He entered the middle tent.

Er ging ins mitlere Zelt hinein.

NK-94_kehy_luu.146

Тохариаа чииди, там кобтуа ичу, сити бэйка^а, дэсыгэйчи немыгэйчи.

Tahariaa t'iid'i, tam kobtua it'u, s'iti bajkaʔa, d'esigəjt'i n'emigəjt'i.

Tahariaa		t'iid'i,		tam		kobtua			it'ü3,		s'iti		bajkaʔa,		d'esigəjt'i	
tahariaa	t'ii	-d'i	tam	kobtua	i	-t'ü	-3	s'iti	bajka	-ʔa	d'esi	-gəj	-t'i			
tahariaa	t'ii	-sa	tab	kobtua ^с	ij	-ntu	-3	s'iti	bajku	-ʔa	d'esi	-kəj	-ti			
теперь	войти	-INF	там.далеко	девушка	быть	-PRS	-[3SG.S]	два	старик	-AUGM	отец	-NOM.DU	-PL			
now	come.in	-INF	there.far	girl	be	-PRS	-[3SG.S]	two	old.man	-AUGM	father	-NOM.DU	-PL			
adv	v	-v.inf	adv	n	v	-v.tense	-v.pn	num	n	-n.augm	n	-n.case	-n.p			

n'emigəjt'i.

n'emī -gəj -t'i

n'emī -kəj -ti

жена -NOM.DU -3DU

wife -NOM.DU -3DU

n -n.case -n.poss

Туда зайдя, там девушку, два стариков, отца и мать.

He went in, and saw a girl and two old people there, father and mother.

Er ging hinein, dort gab es ein Mädchen und zwei Alte, Vater und Mutter.

NK-94_kehy_luu.147

Тэндэ чии?э.

Təndə tʰiiʔəʒ.

Təndə tʰiiʔəʒ.

təndə tʰii -ʔə -ʒ

təndə tʰii -ʔə -ʒ

туда войти -PF -[3SG.S]

there come.in -PF -[3SG.S]

adv v -v.tense -v.pn

*Туда зашёл.**He went in there.**Dort ging er hinein.*

NK-94_kehy_luu.148

Кобтуа кадя џомтү?изэ.

Kobtuā kad'a ʒomtüʔiðə.

Kobtuā^c kad'a ʒomtüʔiðə.kobtuā -^c kad'a ʒomtü -ʔi -ðəkobtuā^c -^c kad'a ʒomtə -ʔə -tə^c

девушка -[GEN.SG] около сесть -PF -3SG.R

girl -[GEN.SG] near sit -PF -3SG.R

n -n.case pp v -v.tense -v.pn

*Около девушки сел.**He sat down next to the girl.**Er setzte sich neben das Mädchen.*

NK-94_kehy_luu.149

Нинтуу, нерэбтээ џэнэбтай?эмэ эмты: џонэй сиги?и? луу?оамту сери?э.

N'intuu, n'erəbtəə ʒənəbtajʔəmə əmti: ʒonəj s'igiʔiʔ luuʔomtu s'eriʔəʒ.

N'intuu, n'erəbtəə ʒənəbtajʔəmə əmti: ʒonəj s'igiʔiʔ

n'intuu n'erə -btə -ə ʒənəbtai -ʔə -mə əmti ʒonəi -ʔ s'igiʔi -ʔ

n'intuu n'erə -btə -ə ʒənəbtəə -ʔə -mə əm ʒonəə -ʔ s'igiʔə -ʔ

не перед -SUPERLAT -ADJREL забыть -PF -1SG.O этот еще.один -GEN.PL людоед -GEN.PL

not before -SUPERLAT -ADJREL forget -PF -1SG.O this one.more -GEN.PL ogre -GEN.PL

ptcl pp -adj.deriv -n.deriv.adj v -v.tense -v.pn pr adj -n.case n -n.case

luuʔəmtu s'eriʔəʒ.

luu -ʔə -mtu s'eri -ʔə -ʒ

luu -ʔa -mtu s'erə -ʔə -ʒ

парка -AUGM -ACC.SG.3SG надеть -PF -[3SG.S]

parka -AUGM -ACC.SG.3SG put.on -PF -[3SG.S]

n -n.augm -n.case-poss v -v.tense -v.pn

Нет, впервые забыла это: опять одежды сугие он надел.

No, I forgot: He had put on the ogre's clothes again.

Nein, ich habe vergessen: Er hatte wieder das Kleid des Menschenfressers angezogen.

НК-94_кеһу_luu.150

Сигиʔиʔ кубаʔа.

S'igiʔiʔ kubaʔa.

S'igiʔiʔ kubaʔa^c.

s'igiʔi -ʔ kuba -ʔa -^c

s'igiʔə -ʔ kuhu -ʔa -^c

людоед -GEN.PL шкура -AUGM -[ACC.SG]

ogre -GEN.PL skin -AUGM -[ACC.SG]

n -n.case n -n.augm -n.case

Шкуру сугие.

The ogre's skin.

Das Fell des Menschenfressers.

НК-94_кеһу_luu.151

Чииʔə, җомтүʔизə там.

T'iiʔə, җomtüʔiðə tam.

T'iiʔəʒ, җomtüʔiðə tam.

t'ii -ʔə -ʒ җomtü -ʔi -ðə tam

t'ii -ʔə -ʒ җomtə -ʔə -tə^c tab

войти -PF -[3SG.S] сесть -PF -3SG.R там.далеко

come.in -PF -[3SG.S] sit -PF -3SG.R there.far

v -v.tense -v.pn v -v.tense -v.pn adv

Вошёл, сел там.

He went in and sat down.

Er ging hinein und setzte sich dort hin.

NK-94_kehy_luu.152

Тэндэ кобтуа кадя.

Təndə kobtua kad'a.

Təndə^c kobtua^c kad'a.

təndə -^c kobtua -^c kad'a

tə -^c kobtua^c -^c kad'a

тот -[GEN.SG] девушка -[GEN.SG] около

that -[GEN.SG] girl -[GEN.SG] near

pr -n.case n -n.case pp

Около этой девушки.

Next to the girl.

Neben dem Mädchen.

NK-94_kehy_luu.153

Сылыгэличэ нинты мунэ? ма?кээ, сылыгүо чии?э.

Siligəl'it'ə n'inti munə? ma?kəə, siligüo t'ii?ə.

Siligəl'it'ə n'inti³ munə? maagüə, siligüə t'ii?ə³.

sili -gəl'it'ə n'i -nti -³ mun -ə -? maa -güə sili -güə t'ii -?ə -³

sili -kəl'it'ə n'i -ntu -³ mun -ə -? maa -küə sili -küə t'ii -?ə -³

кто -EMPH2 NEG -PRS -[3SG.S] сказать -EP -CNEG что -to1 кто -to1 войти -PF -[3SG.S]

who -EMPH2 NEG -PRS -[3SG.S] say -EP -CNEG what -CL1 who -CL1 come.in -PF -[3SG.S]

pn -cl v -v.tense -v.pn v -INS -v.cn pr -cl pn -cl v -v.tense -v.pn

Никто не говорит, что-либо вошёл к нам.

Nobody says that someone has come in.

Niemand sagt, dass jemand hereingekommen ist.

NK-94_kehy_luu.154

Тэни?иа чииди тахаряа тэндэ кобтуа мебкэитэ?ки?э.

Təni?ia t'iid'i tahariaa təndə kobtua mebkəitə?ki?ə.

Təni?ia t'iid'i tahariaa təndə^c kobtua^c mebkəitə?ki?ə³.

təni?ia t'ii -d'i tahariaa təndə -^c kobtua -^c mebkəi -tə?ki -?ə -³

təni?ia t'ii -sa tahariaa təndə -^c kobtua^c -^c mebkəə -ntə?kə -?ə -³

так	войти	-INF	теперь	туда	-[ACC.SG]	девушка	-[ACC.SG]	зажать	-INZ	-PF	-[3SG.S]
so	come.in	-INF	now	there	-[ACC.SG]	girl	-[ACC.SG]	press	-INZ	-PF	-[3SG.S]
adv	v	-v.inf	adv	adv	-n.case	n	-n.case	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn

Зайдя туда он эту девушку начал щипать.

He went in and started to pinch the girl.

Er ging hinein und begann das Mädchen zu zwicken.

NK-94_kehr_luu.155

Әмi?iа мебкитәтызы.

Әmi?ia mebkitәtiđi.

Әmi?ia mebkitәtiđi.

әmi?ia mebki -tә -ti -đi

әmi?ia mebkis -ntә -ntu -tu

вот.так ущипнуть -IPFV -PRS -3SG.O

in.this.way pinch -IPFV -PRS -3SG.O

adv v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

Вот так он её щипает.

He pinches her again and again.

Und er zwickte und zwickte.

NK-94_kehr_luu.156

Әбәй, тәти коbtуа мунунту: "Абаау, идаау, куо?ки?әм няндыты.

Әbәj, tәti kobtuа mununtu: "Abaau, id'aau, kuo?ki?әm n'anditi.

Әbәj, tәti kobtuа mununtu3: "Abaau, id'aau, kuә?ki?әm

әbәj tәti kobtuа munu -ntu -3 aba -a -u id'a -a -u kuә -?ki -?ә

әbәj tә kobtuа^c munu -ntu -3 aba -ә -әu id'a -ә -әu kuә -?kә -?ә

ой тот девушка говорить -PRS -[3SG.S] мама -EP -EXCL папа -EP -EXCL умереть -RES -PF

oh that girl say -PRS -[3SG.S] mom(my) -EP -EXCL dad -EP -EXCL die -RES -PF

interj pr n v -v.tense -v.pn n -INS -excl n -INS -excl v -v.deriv.v -v.te

n'anditi3.

n'andi -ti -3

n'anti -ntu -3

казаться -PRS -[3SG.S]

seem -PRS -[3SG.S]

v -v.tense -v.pn

Эта девушка говорит: "Мама, папа, умру я похоже.

The girl says: "Mother, father, I think I'm dying.

Das Mädchen sagt: "Mutter, Vater, mir scheint ich sterbe.

NK-94_кеһу_luu.157

Таһариаа бәнсә кунсыәмә дярәзи?ки?ә, дярити."

Tahariaa bənsə kunsiamə d'arəði?ki?ə, d'ariti."

Tahariaa	bənsə	kunsiamə			d'arəði?ki?ə3,			d'ariti3."			
tahariaa	bənsə	kunsi	-ə	-мә	d'arəði	-?ki	-?ə	-3	d'ari	-ti	-3
tahariaa	bənsə	kunsi	-ə	-мә	d'arəði	-?kə	-?ə	-3	d'ari	-ntu	-3
теперь	весь	внутри	-ADJREL	-NOM.SG.1SG	болеть	-RES	-PF	-[3SG.S]	болеть	-PRS	-[3SG.S]
now	all	inside	-ADJREL	-NOM.SG.1SG	pain	-RES	-PF	-[3SG.S]	pain	-PRS	-[3SG.S]
adv	adj	pp	-n.deriv.adj	-n.case-poss	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn	v	-v.tense	-v.pn

Всё внутри у меня начала болеть и болит."

Everything inside me hurts so badly."

Alles in mir drin tut mir weh, tut so weh."

NK-94_кеһу_luu.158

"Оу, маарә куні?иа иңуоу!

"Ou, maarə kuni?ia iṅuou!

"Ou,	maarə				kuni?ia	iṅuəu3!				
ou	maa	-rə			kuni?ia	i	-ṅu	-əu	-3	
ou	maa	-rə			kuni?ia	ij	-ṅu	-əu	-3	
Excl	что	-NOM.SG.2SG	как	быть	-INTERR	-EXCL	-[3SG.S]			
Excl	what	-NOM.SG.2SG	how	be	-INTERR	-EXCL	-[3SG.S]			
interj	pr	-n.case-poss	pr	v	-v.mood	-excl	-v.pn			

"Ой, что с тобой?"

" Oh, what's the matter with you?"

"Oh, was ist mit dir?"

NK-94_кеһу_luu.159

"Таһариаа дерутум мәнә." - мунунту.

"Tahariaa d'erutum mənə." mununtu.

"Tahariaa d'erutum mənə." - mununtu3.

taharīaa	d'eru	-tu	-m	mənə	-	munu	-ntu	-3
taharīaa	d'eru ^c	-ntu	-m	mənə	-	munu	-ntu	-3
теперь	не.знать	-PRS	-1SG.S	я	-	говорить	-PRS	-[3SG.S]
now	not.know	-PRS	-1SG.S	I	-	say	-PRS	-[3SG.S]
adv	v	-v.tense	-v.pn	pr	-	v	-v.tense	-v.pn

"Я не знаю." – говорит.

"I don't know." – she says.

"Ich weiß es nicht." - sagt sie.

NK-94_kehy_luu.160

"Лакарыариаи[?] дярэзыки[?]эм."

"Lakariariai[?] d'arəḏiki[?]əm."

"Lakariariai[?] d'arəḏiki[?]əm."

lakariariai [?]	d'arəḏi	-ki	-ʔə	-m
lakariariai [?]	d'arəḏi	-ʔkə	-ʔə	-m
вдруг.D	болеть	-RES	-PF	-1SG.S
suddenly.D	pain	-RES	-PF	-1SG.S
adv	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn

"Неожиданно заболела."

"I suddenly fell ill."

"Ich bin plötzlich krank geworden."

NK-94_kehy_luu.161

"Тахариаа нəҗхуə тə[?]."

"Taharīaa nəḗhuə tə[?]."

"Taharīaa nəḗhuə tə[?]."

taharīaa nəḗhuə tə[?]

taharīaa nəḗhə tə[?]

теперь	плохой	ведь
now	bad	you.know
adv	adj	ptcl

"Это плохо ведь."

"That's bad."

"Das ist schlecht."

NK-94_kehy_luu.162

Тә мaa ичеңу?"

Тә мaa ит'әңу?"

Тә мaa ит'әңу3?"

тә мaa i -t'ә -ңу -3

тә мaa ij -ntә -ңу -3

ну что быть -IPFV -INTERR -[3SG.S]

well what be -IPFV -INTERR -[3SG.S]

interj pr v -v.deriv.v -v.mood -v.pn

*Но, что будет?"**So what will happen?"**Und, was passiert jetzt?"*

NK-94_kehy_luu.163

Кундутудя, кундутунде нерәзә тәти кобтуа күү'а.

Kundutud'a, kundutun'd'ә n'erәḏә tәti kobtua küü'a3.

Kundutu^c d'a, kundutun'd'ә^c n'erәḏә tәti kobtua^a küü'a3.kundu -tu -^c d'a kundutun'd'ә -^c n'erә -ḏә tәti kobtua^a küü -'akuntu -ntu -^c d'a kundutun'd'ә -^c n'erә -tә tә kobtua^c kuә -'ә

уснуть -VNTEMP1 -[GEN.SG] ALL вечер -[GEN.SG] перед -ABLADV тот девушка умереть -PF

fall asleep -VNTEMP1 -[GEN.SG] ALL evening -[GEN.SG] before -ABLADV that girl die -PF

v -v.nmnz -n.case pp n -n.case pp -adv.case pr n v -v.tens

*К вечеру, перед сном, эта девушка умерла.**Towards evening, before sleeping the girl died.**Dieses Mädchen ist am Abend, vor dem Schlafen, gestorben.*

NK-94_kehy_luu.164

Бәлта.

Bәлта.

Bәлта.

әлта

bәлта

все

all

n

*Конец.**The end.**Ende.*

NK-94_kehy_luu.165Мейли[?]и[?]д[?]ә.Mejl'i?i[?]д[?]ә.**Mejl'i?i[?]д[?]ә.**mej -l'i -?i -д[?]әmej -ru -?ә -т[?]ә^c

сделать -PASS -PF -3SG.R

do -PASS -PF -3SG.R

v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

*Её похоронили.**She was buried.**Sie wurde begraben.*

NK-94_kehy_luu.166Маталир матәзу мейли[?]ә.Matal'ir matәdu mejl'i?[?]ә.**Matal'ir matәdu mejl'i?[?]ә.**matal'ir ma -тә -д[?]у mej -l'i -?ә -3

matal'ir mat -тә -ту mej -lә -?ә -3

погребальный.чум чум -DEST -NOM.SG.3SG сделать -INCH -PF -[3SG.S]

burial.tent tent -DEST -NOM.SG.3SG do -INCH -PF -[3SG.S]

v n -n.dest -n.case-poss v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

*Сделали погребальный чум.**They made her a burial tent**Man stellte für sie ein Begräbniszelt auf.*

NK-94_kehy_luu.167Ўуолы һүни[?]ә һана[?]санә[?].

Ŭuoli һүн'ia? һана?sanә?.

Ҳуәли Ҳүн'иа? Ҳана?санә?

Ҳуәли Ҳүн'иа -? Ҳана?сан -ә -?

Ҳуәли Ҳүн'иа -? Ҳана?саⁿ -ә -?

конечно богатый -NOM.PL человек -EP -NOM.PL

certainly rich -NOM.PL man -EP -NOM.PL

adv adj -n.case n -INS -n.case

Конечно богатые люди.

Rich folks, of course.

Natürlich reiche Leute.

NK-94_кеһы_луу.168

Тәни'иа мейлиди ... тәти Кәхи Луу хүотә тәни ичү.

Tәni'ia mejl'id'i ... tәti Kәhi Luu hütә tәni it'ü.

Tәni'ia mejl'id'i ... tәti Kәhi Luu hütә tәni it'ü3.

tәni'ia mej -l'i -d'i ... tәti kәhi luu hütә -tә tәni i -t'ü -3

tәni'ia mej -lә -sa *** tә kәhi luu hütә -ntә^c tәni ij -ntu -3

так сделать -INCH -INF *** тот куропатка парка год -LAT.SG там быть -PRS -[3SG.S]

so do -INCH -INF *** that partridge parka year -LAT.SG there be -PRS -[3SG.S]

adv v -v.deriv.v -v.inf *** pr n n n -n.case pr v -v.tense -v.pn

Будучи похоронен ... этот Кехы Луу всё время там находится.

During the funeral ceremony ... that Kehy Luu is there the whole time.

Während des Begrbnisses ... dieser Kehy Luu ist die ganze Zeit dort.

NK-94_кеһы_луу.169

Бәнде тәндә кобтуә мели?сыйчиәтини дөтүрү.

Bән'd'ә tәndә kobtuә meli?sijt'iәtini d'otürü3.

Bән'd'ә^c tәndә^c kobtuә^c meli?sijt'iәtini d'otürü3.

bән'd'ә -^c tәndә -^c kobtuә -^c meli?sij -t'ia -tini d'otür -ü -3

bәnsә -^c tә -^c kobtuә^c -^c meli?sij -ntuә -nti^cnu d'otür -ә -3

весь -[ACC.SG] тот -[ACC.SG] девушка -[ACC.SG] делать -PT.PRS -LOC.PL ходить -EP -[3SG.S]

all -[ACC.SG] that -[ACC.SG] girl -[ACC.SG] make -PT.PRS -LOC.PL walk -EP -[3SG.S]

adj -n.case pr -n.case n -n.case v -v.nmz -n.case v -INS -v.pn

Со всеми хоронившими эту девушку он идёт.

He goes with all those burying the girl.

Er geht mit denen, die das Mädchen begraben.

NK-94_kehy_luu.170

Тә мейли?изэу.

Тә mejl'i?iðəu.

Тә mejl'i?iðəu.

tə mej -l'i -ʔə -ðə -u

tə mej -ru -ʔə -tə^c -əu

ну сделать -PASS -PF -3SG.R -EXCL

well do -PASS -PF -3SG.R -EXCL

interj v -v.deriv.v -v.tense -v.pn -excl

*Ну, похоронили.**She was buried.**Sie wurde begraben.*

NK-94_kehy_luu.171

Бәнсә хуала?изә нуоляи?.

Bənsə hūala?iðə nuol'ai?.

Bənsə hūala?iðə nuol'ai?.

bənsə hūala -ʔi -ðə nuə -l'ai -ʔ

bənsə hūalu -ʔə -tə^c nuʔəit -raa -ʔ

весь похоронить -PF -3SG.R один -LIM -GEN.PL

all bury -PF -3SG.R one -LIM -GEN.PL

adj v -v.tense -v.pn num -cl -n.case

*Всё уже положили её.**She was already buried.**Alles, sie wurde schon begraben.*

NK-94_kehy_luu.172

Тахари́аа тә инсюзә? бии?аитә?.

Taharīaa tə in's'üðə? bii?aitə?.

Taharīaa tə in's'üðə? bii?aitə?.

taharīaa tə in's'üðə -ʔ bii -ʔai -təʔ

taharīaa tə in's'ütə -ʔ biu -ʔə -ntəʔ

теперь ну легковая.упряжка -NOM.PL уйти -PF -3PL.R

now well sledge(!) -NOM.PL go.away -PF -3PL.R

adv interj n -n.case v -v.tense -v.pn

Теперь упряжки уехали.

Now all the sledges have taken off.

Jetzt sind die Schlitten weggefahren.

NK-94_kehy_luu.173

Матуң дя бии[?]aitə[?].

Matuŋ d'a bii[?]aitə[?].

Matuŋ d'a bii[?]aitə[?].

ma -tuŋ d'a bii -[?]ai -tə[?]

mat -tuŋ d'a biu -[?]ə -ntə[?]

чум -GEN.PL.3PL ALL уйти -PF -3PL.R

tent -GEN.PL.3PL ALL go.away -PF -3PL.R

n -n.case-poss pp v -v.tense -v.pn

В своё стойбище уехали.

They have all gone to their own camp

Sie sind zu den Zelten gefahren.

NK-94_kehy_luu.174

Тәти тахари^аа Кәхи Луу маталир^э ма^зэ әмы[?]ы[?]ари^аа[?] бәнсә дүбыди^ә.

Təti taha^{ri}āa Kəhi Luu matal'irə ma^zə əmi[?]i[?]arⁱāa[?] bənsə d'übid'iə³.

Təti taha^{ri}āa Kəhi Luu matal'irə ma^zə əmi[?]i[?]arⁱāa[?]

təti taha^{ri}āa kəhi luu matal'ir -ə -^c ma -^zə -^c əmi[?]i[?]ā -^{ri}āa

tə taha^{ri}āa kəhi luu matal'ir -ə -^c mat -tə -^c əmi[?]i[?]ā -raa

тог теперь куропатка парка погребальный.чум -DRV16 -[ACC.SG] чум -DEST -[ACC.SG] вот.так -LIM

that now partridge parka burial.tent -DRV16 -[ACC.SG] tent -DEST -[ACC.SG] in.this.way -LIM

pr adv n n v -v.deriv.n -n.case n -n.dest -n.case adv -cl

bənsə d'übi^ād'iə³.

bənsə d'übi^ā -d'iə -3

bənsə d'übəə -suə -3

весь выбросить -PST -[3SG.S]

all throw.out -PST -[3SG.S]

adj v -v.tense -v.pn

Этот Кехы Луу погребальный чум весь раскидал.

Kehy Luu turned the burial tent upside-down.

Kehey Luu stellte das Begräbniszelt auf den Kopf.

NK-94_kehy_luu.175

Кобтуа күзиа?а.

Kobtua küđia?a.

Kobtua küđia?a3.

kobtua küđia -?a -3

kobtua^c kütia -?ə -3

девушка встать -PF -[3SG.S]

girl get.up -PF -[3SG.S]

n v -v.tense -v.pn

Девушка проснулась.

The girl woke up.

Das Mädchen wachte auf.

NK-94_kehy_luu.176

Әбәй, кобтуа нәнсу?изә мунунту: "Маадя кунтәга?и? тәгәтә кундуахуаḍум.

Əbaj, kobtua nənsu?iḍə mununtu: "Maad'a kuntəga?i? təgətə kunduahuaḍum.

Əbaj, kobtua nənsu?iḍə mununtu3: Maad'a kuntəga?i? təgətə

əbaj kobtua nənsu -?i -ḍə munu -ntu -3 maad'a kuntəga?i? tə -gətə

əbaj kobtua^c nənsu -?ə -tə^c munu -ntu -3 maad'a kuntəga?i? tə -kə^ctə

ой девушка встать -PF -3SG.R говорить -PRS -[3SG.S] почему долго тот -ABL.SG

oh girl get.up -PF -3SG.R say -PRS -[3SG.S] why for.a.long.time that -ABL.SG

interj n v -v.tense -v.pn v -v.tense -v.pn pr adv pr -n.case

kunduahuaḍum.

kundu -a -huaḍu -m

kuntu -ə -hatu -m

уснуть -EP -INFER -1SG.S

fall.asleep -EP -INFER -1SG.S

v -INS -v.mood -v.pn

Девушка встала, говорит: "Почему же я так долго спала?"

The girl got up, she says: "Why have I slept so long?"

Das Mdchen stand auf, sie sagt: "Warum habe ich so lange geschlafen?"

NK-94_kehy_luu.177

Нерэгүэ дярэзы²кэдиэм.

N'erəgüə d'arəði²kəd'iəm.

N'erəgüə d'arəði²kəd'iəm.

n'erə -güə d'arəði -²kə -d'iə -m

n'erə -küə d'arəði -²kə -suə -m

перед -to1 болеть -RES -PST -1SG.S

before -CL1 pain -RES -PST -1SG.S

pp -cl v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

Вроде бы перед этим болела."

I was ill earlier."

Vorher war ich krank."

NK-94_kehy_luu.178

Сыты мунунтум, Кэхы Луу мунунту: "Ә²әнә дязи²кү тәнә няки²зиндим.

Siti mununtu, Kəhi Luu mununtu: "Ә²әнә d'ađi²kü tənə^c n'aki²đindim.

Siti	mununtu3,		Kəhi	Luu	mununtu3:		Ә ² әнә			
siti	munu	-ntu	-3	kəhi	luu	munu	-ntu	-3	ə ² ə	-nə
siti	munu	-ntu	-3	kəhi	luu	munu	-ntu	-3	ə ² ə	-nə
он	говорить	-PRS	-[3SG.S]	куропатка	парка	говорить	-PRS	-[3SG.S]	старший.брат	-GEN.SG.1SG
he	say	-PRS	-[3SG.S]	partridge	parka	say	-PRS	-[3SG.S]	elder.brother	-GEN.SG.1SG
pr	v	-v.tense	-v.pn	n	n	v	-v.tense	-v.pn	n	-n.case-poss

d'ađi²kü tənə n'aki²đindim.

d'ađi²kü tənə n'aki²đi -ndi -m

d'ađi²kü tənə n'aki²đi^c -ntu -m

ALL ты брать -PRS -1SG.S

ALL you.SG take -PRS -1SG.S

pp pr v -v.tense -v.pn

Он говорит, Кехы Луу говорит: "Для брата своего я тебя забираю.

He says, Kehy Luu says: "I'm taking you for my brother.

Er sagt, Kehy Luu sagt: "Ich nehme dich zum Bruder.

NK-94_kehy_luu.179

Тәнә һуәляи² хуәлудюиң һуоляи², куәдюоң һуоляи².

Tənə ɣuə²lai² xua²lud'üiŋ ɣuol'ai², kuə²diuŋ ɣuol'ai².

Тәнә	һуәл'ай?		һуәлud'üüң		һуәл'ай?,		куәd'üәң		һуәл'ай
tәнә	һуә	-l'ai -ʔ	һуәlu	-d'üü -ŋ	һуә	-l'ai -ʔ	куә	-d'üә -ŋ	һуә
tәнә	һу?әit	-raa -ʔ	һуәlu	-suә -ŋ	һу?әit	-raa -ʔ	куә	-suә -ŋ	һу?әit
ты	один	-LIM -GEN.PL	похоронить	-PST -2SG.S	один	-LIM -GEN.PL	умереть	-PST -2SG.S	один
you.SG	one	-LIM -GEN.PL	bury	-PST -2SG.S	one	-LIM -GEN.PL	die	-PST -2SG.S	one
pr	num	-cl -n.case	v	-v.tense -v.pn	num	-cl -n.case	v	-v.tense -v.pn	num

Тебя уже похоронили, ты уже умерла.

You were buried already, you died already.

Dich hat man schon begraben, du bist schon gestorben.

НК-94_кеһу_luu.180

Мәнә тәнә таһариаа сүл'үбта'ам.

Мәнә тәнә таһариаа с'үл'ү?bта?ам.

Мәнә тәнә таһариаа с'үл'үbта?ам.

мәнә	тәнә	таһариаа	с'үл'ү	-bта	-ʔа	-m
мәнә	тәнә	таһариаа	с'үл'ү	-btu	-ʔә	-m
я	ты	теперь	ожить	-CAUS	-PF	-1SG.S
I	you.SG	now	come.to.life	-CAUS	-PF	-1SG.S
pr	pr	adv	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn

Я тебя оживил."

I brought you back to life."

Ich habe dich wiederbelebt."

НК-94_кеһу_luu.181

Тәә, ны кумунтәңу?

Тәә, ni kumuntәңу?

Тәә, ni kumuntәңу3?

tәә	ni	kumu	-ntә	-ŋu	-3
tә	ni	kumun	-ntә	-ŋu	-3
тог	женщина	что.сказать	-IPFV	-INTERR	-[3SG.S]
that	woman	say.what	-IPFV	-INTERR	-[3SG.S]
pr	n	v	-v.deriv.v	-v.mood	-v.pn

Женщина что скажет?

What will the woman say?

Was sagt diese Frau?

NK-94_kehy_luu.182

"Тә мыңкуми матә дя.

"Тә miŋkumi matә d'a.

Тә miŋkumi matә d'a.

tә miŋ -ku -mi ma -tә d'a

tә miŋ -ku -mi mat -ntә d'a

ну идти -IMP -1DU.S/O чум -GEN.SG.2SG ALL

well go -IMP -1DU.S/O tent -GEN.SG.2SG ALL

interj v -v.mood -v.pn n -n.case-poss pp

"Ну пойдём к тебе чуму."

"Well, let's go to your tent."

"Na, gehen wir zu deinem Zelt."

NK-94_kehy_luu.183

Тәтирә тахари́аа Дяңурузә нумәнтә миди'әту.

Tətirә taharíaa D'aŋuruðә^c numәntә mid'i'әtu.

Tətirә taharíaa D'aŋuruðә^c numәntә mid'i'әti.

tәti -рә taharíaa D'aŋuruðә^{-c} numә -ntә mid' -i -'ә -ti

tә -рә taharíaa D'aŋurutә^{-c} numә -ntә^c mis -ә -'ә -tu

tot -NOM.SG.2SG теперь Дяңгурутә -[GEN.SG] парень -LAT.SG дать -EP -PF -3SG.O

that -NOM.SG.2SG now Djangurute -[GEN.SG] young.man -LAT.SG give -EP -PF -3SG.O

pr -n.case-poss adv propr -n.case n -n.case v -INS -v.tense -v.pn

Юноше Дяңгурутә он её отдал.

He gave her to yungman Djangurute.

Er hat sie Djangurute gegeben.

NK-94_kehy_luu.184

Тәти Дяңурузә нытә някизи́хиа́зыты тәтирә.

Tәti D'aŋuruðә nitә n'akiðihiaðiti tətirә.

Tәti D'aŋuruðә^c niðә n'akiðihiaðiti tətirә.

tәti D'aŋuruðә^{-c} ni -ðә n'akiði -hiaði -ti tәti -рә

tә D'aŋurutә^{-c} ni -tә n'akiði^c -hatu -tu tә -рә

tot Дяңгурутә -[GEN.SG] женщина -DEST брать -INFER -3SG.O tot -NOM.SG.2SG

that Djangurute -[GEN.SG] woman -DEST take -INFER -3SG.O that -NOM.SG.2SG

pr propr -n.case n -n.dest v -v.mood -v.pn pr -n.case-poss

Для этого Дянгуруза жену он забирает.

He brought her to Djangurute as a wife.

Er bringt sie zu Djanguru als Frau.

NK-94_kehy_luu.185

᠒ᠣ᠗ᠢᠰᠢ хᠦᠭᠡ берᠢᠲᠤᠰ.

᠒ᠣ᠗ᠢᠰᠢ хᠦᠭᠡ берᠢᠲᠤᠰ.

᠒ᠣ᠗ᠢᠰᠢ хᠦᠭᠡ берᠢᠲᠤᠰ.

᠒ᠣ᠗ᠢᠰᠢ хᠦᠭᠡ берᠢ -ᠲᠤ -3

᠒ᠣ᠗ᠢᠰᠢ хᠦᠭᠡ берᠢ -ᠲᠤ -3

один год пройти -PF -[3SG.S]

one year pass -PF -[3SG.S]

num n v -v.tense -v.pn

Один год прошёл.

A year went by.

Ein Jahr ist vergangen.

NK-94_kehy_luu.186

Тᠡ мᠠᠯᠢᠲᠢᠭᠡᠲᠡ тᠡ тᠡᠨᠳᠢᠲᠢᠭᠡ тахари́аа тᠡᠨᠠᠵᠤᠰᠦᠷᠡ моунту дя (хезытыхийязы), суодюхуазуᠰ.

Тᠡ мᠠᠯᠢᠲᠢᠭᠡᠲᠡ тᠡ тᠡᠨᠳᠢᠲᠢᠭᠡ тахари́аа тᠡᠨᠠᠵᠤᠰᠦᠷᠡ мᠡᠭᠤᠨᠲᠤ д'а (heᠳᠢᠲᠢᠬᠢᠶᠠᠳᠢᠰ), suod'ühuaᠳuᠰ.

Тᠡᠸᠦ мᠠᠯᠢᠲᠢᠭᠡᠲᠡ тᠡ тᠡᠨᠳᠢᠲᠢᠭᠡ тахари́аа тᠡᠨᠠᠵᠤᠰᠦᠷᠡᠸᠦ мᠡᠭᠤᠨᠲᠤ

тᠡ -ᠸᠦ мᠠᠯᠢᠲᠢᠭᠡᠲᠡ тᠡ тᠡᠨᠳᠢᠲᠢᠭᠡ тахари́аа тᠡᠨᠠᠵᠤᠰᠦᠷᠡ -ᠲᠤᠷ -ᠲᠡᠸᠦᠸᠦ мᠡᠭᠤᠨᠲᠤ

тᠡ -ᠸᠦ мᠠᠯᠢᠲᠢᠭᠡᠲᠡ тᠡ тᠡᠲᠡ тахари́аа тᠡᠨᠠᠵᠤᠰᠦᠷᠡ -ᠲᠤᠷ -ᠲᠡᠸᠦᠸᠦ мᠡᠭᠤᠨᠲᠤ

тот -[GEN.SG] предел -ABL.SG ну тот -NOM.PL.2SG теперь лето -DRV -EP -[GEN.SG] земля -GE

that -[GEN.SG] limit -ABL.SG well that -NOM.PL.2SG now summer -DRV -EP -[GEN.SG] earth -GE

pr -n.case n -n.case interj pr -n.case-poss adv n -n.derv.n -INS -n.case n -n.

д'а (heᠳᠢᠲᠢᠬᠢᠶᠠᠳᠢᠰ), suod'ühuaᠳuᠰ.

д'а heᠳᠢᠲᠢᠭᠡᠲᠡ -3 suod' -ᠦᠬᠡᠶᠠᠳᠢᠰᠢ -ᠲᠡᠸᠦᠸᠦ

д'а heᠳᠢᠲᠢᠭᠡᠲᠡ -3 suod' -ᠲᠡᠸᠦᠸᠦ -ᠲᠡᠸᠦᠸᠦ

ALL идти -INFER -[3SG.S] аргыштыть -EP -INFER -3PL.S

ALL go -INFER -[3SG.S] wander -EP -INFER -3PL.S

pp v -v.mood -v.pn v -INS -v.mood -v.pn

С этого момента эти многие на место летовки поехали аргыштыть.

Then that they all travelled to the summer quarters with their sledges.

Danach zogen sie mit ihren Schlitten zum Sommerquartier.

NK-94_kehy_luu.187

Тәти мануә нәтәд'үәд'әит'ү нәтәд'үөд'әйт'ү һана'санә'.

Tәti manuә нәтәд'үәд'әит'ү нәтәд'үөд'әйт'ү һана'санә'.

Tәti	manuә	нәтәд'үәд'әит'ү	нәтәд'үәд'әит'ү	һана'санә'.	
tәti	manu -ә	нәтә -d'үәd'әi -t'ү	нәтә -d'үәd'әi -t'ү	һана'san -ә	-?
tә	manu -ә	нәтә -suәd'әә -t'ү	нәтә -suәd'әә -t'ү	һана'sa ⁿ -ә	-?
tot	раньше -EP	найти -PT.PST	найти -PT.PST	человек	-ADJREL -NOM.PL
that	earlier -EP	find -PT.PST	find -PT.PST	man	-ADJREL -NOM.PL
pr	adv -INS	v -v.nmnz -n.case-poss	v -v.nmnz -n.case-poss	n	-n.deriv.adj -n.case

Te прежде найдённые люди.

These people found earlier.

Diese früher gefundenen Menschen.

NK-94_kehy_luu.188

Тәндә чии'ә', ма'.

Tәndә t'ii'ә', ma'.

Tәndә t'ii'ә', ma'.

tәndә t'ii -'ә -' ma'

tәndә t'ii -'ә -' mat

туда войти -PF -3SG.R чум

there come.in -PF -3SG.R tent

adv v -v.tense -v.pn n

Туда зашли, (в) чум.

In they went, (into) the tent.

Dort gingen sie hinein, (ins) Zelt.

NK-94_kehy_luu.189

Няа' тәрәди' имуңхуанду'.

N'aa' tәрәd'i' imuңhuandu'.

N'aa' tәрәd'i' imuңhuandu'.

n'aa -' tәрәd'i -' i -muңhуā -ndu -'

n'aa	-ʔ	tərəd'i	-ʔ	ij	-muŋha ^c	-ntu	-ʔ
нганасан	-NOM.PL	такой	-GEN.PL	быть	-HABIT	-PRS	-3PL.S
Nganasan	-NOM.PL	such	-GEN.PL	be	-HABIT	-PRS	-3PL.S
n	-n.case	adj	-n.case	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn

Нганасаны так делают.

That's the way Nganasans do it.

Die Nganasanen machen es so.

НК-94_кеһу_луу.190

Маџа качемэбү^ʔнүндүң, мажайсюзэ^ʔ.

Маџа kat'əməbü^ʔnündüŋ, maǰajs'üǰə^ʔ.

Маџа ^c		kat'əməbü ^ʔ nündüŋ,		maǰajs'üǰə ^ʔ .				
maǰ	-ə	- ^c	kat'əmə	-bü ^ʔ nü	-ndüŋ	maǰaj	-s'üǰə	-ʔ
mat	-ə	- ^c	kat'əmə	-hü ^ʔ nü	-ntuŋ	maǰaj	-ʔsutə	-ʔ
дом	-EP	-[GEN.SG]	увидеть	-CONDFUT	-3PL	идти.в.гости	-FUT	-3PL.S
home	-EP	-[GEN.SG]	see	-CONDFUT	-3PL	visit	-FUT	-3PL.S
n	-INS	-n.case	v	-v.nf	-n.poss	v	-v.tense	-v.pn

Если чума увидят в гости поедут.

Whenever they see a tent, they go in to visit.

Wenn sie ein Zelt sehen, besuchen sie es.

НК-94_кеһу_луу.191

Тэтэ^ʔ маараа^ʔ табэ буэ^ʔсузэ^ʔ иңэ^ʔ, мажайсюзүчүң митэсызэ^ʔ.

Тэтэ^ʔ maaraa^ʔ tabə buə^ʔsuǰə^ʔ iŋə^ʔ, maǰajs'üǰüt'üŋ mitəsiǰə^ʔ.

Тэтэ ^ʔ	maaraa ^ʔ	tabə	buə ^ʔ suǰə ^ʔ	iŋə ^ʔ ,	maǰajs'üǰüt'üŋ									
tətə	-ʔ	maa	-raa	-ʔ	tabə	buə	-ʔsuǰə	-ʔ	i	-iŋə	-ʔ	maǰajs'üə	-ǰü	-t'ü
tə	-ʔ	maa	-raa	-ʔ	tabə	buə	-ʔsutə	-ʔ	ij	-iŋə	-ʔ	maǰajs'üə	-tə	-tuŋ
тот	-NOM.PL	что	-LIM	-NOM.PL	туда	говорить	-FUT	-3PL.S	быть	-IMP	-3PL.S	подарок	-DEST	-ACC
that	-NOM.PL	what	-LIM	-NOM.PL	there	speak	-FUT	-3PL.S	be	-IMP	-3PL.S	gift	-DEST	-ACC
pr	-n.case	pr	-cl	-n.case	adv	v	-v.tense	-v.pn	v	-v.mood	-v.pn	n	-n.dest	-n.ca

mitəsiǰə^ʔ.

mi	-tə	-siǰə	-ʔ
mis	-ntə	-ʔsutə	-ʔ
дать	-IPFV	-FUT	-3PL.S
give	-IPFV	-FUT	-3PL.S

v -v.deriv.v -v.tense -v.pn

Чтобы там о чём-либо говорить, подарки дарить.

To talk about this and that, to give presents.

Damit sie über irgendetwas sprechen, damit sie Geschenke geben.

NK-94_kehr_luu.192

Тәни[?]и^а тахари^аа тәнди[?]чә туу[?]оу[?].

Tәni[?]i^a tahari^aа tәndi[?]чә tuu[?]ou[?].

Tәni[?]i^a tahari^aа tәndit[?]ә туу[?]әу[?].

tәni[?]i^a tahari^aа tәndi -t[?]ә туу -?ә -u -?

tәni[?]i^a tahari^aа tә -t[?]ә tuj -?ә -әu -?

так теперь тот -NOM.PL.2SG прийти -PF -EXCL -3PL.S

so now that -NOM.PL.2SG come -PF -EXCL -3PL.S

adv adv pr -n.case-poss v -v.tense -excl -v.pn

Так, поэтому они приехали.

Well, that's why they came.

So, deswegen sind sie gekommen.

NK-94_kehr_luu.193

"Каз[?]и^ау[?], әмтырә мың кобту^ааму[?] тә[?]?"

"Kađ[?]i^au[?], әmtirә miң kobtu^аamu[?] тә[?]?"

Kađ[?]i^au[?], әmtirә miң kobtu^аamu[?] тә[?].

kađ[?]i^au[?] әmti -rә miң kobtu^а -mu[?] тә[?]

kađ[?]i^au әm -rә miң kobtu^а^с -mu[?] тә[?]

Excl этот -NOM.SG.2SG мы девушка -NOM.SG.1PL ведь

Excl this -NOM.SG.2SG we girl -NOM.SG.1PL you.know

interj pr -n.case-poss pr n -n.case-poss ptcl

"Эта же наша дочь ведь."

"This seems to be our daughter."

"Das ist wohl unsere Tochter."

NK-94_kehr_luu.194

Ҡамий^ай хюодеэраа куодюодеэ, хуансуому[?] курәгуй...

Ҡamij^ай hüod'әраа kuod'üod'әә, huansuomu[?] kurәguj...

ŋamiāj hūəd'əəraa kuəd'üəd'əə3, huānsuəmu? kurəguj...

ŋamiāj hūə -d'əə -raa kuə -d'üəd'əə -3 huān -suə -mu? kurəgu -j

ŋamiāj hūə -d'əə -raa kuə -suəd'əə -3 huān -suə -mu? kurəku -j

другой год -ANT -LIM некоторый -PSTPF -[3SG.S] класть -PST -1PL.S/O даже -VOC.SG

other year -ANT -LIM some -PSTPF -[3SG.S] put -PST -1PL.S/O even -VOC.SG

adj n -n.ant -cl adj -v.tense -v.pn v -v.tense -v.pn adv -n.case

В прошлом году только умерла, мы даже её похоронили.

She died last year, we even buried her.

Sie ist letztes Jahr gestorben, wir haben sie sogar begraben.

NK-94_kehy_luu.195

Əй тахари́аа куни́зə Һəтумхи́языəиң тахари́аа?

Əj taharíaa kunídə Һətumhíađiəiң taharíaa?

Əj taharíaa kunídə Һətumhíađiəiң taharíaa?

əj taharíaa kuni -đə Һətum -híađi -əi -ŋ taharíaa

ou taharíaa kuni -tə Һətum -hatu -əu -ŋ taharíaa

Excl теперь куда -ABLADV появиться -INFER -EXCL -2SG.S теперь

Excl now where -ABLADV appear -INFER -EXCL -2SG.S now

interj adv pr -adv.case v -v.mood -excl -v.pn adv

Откуда же ты появилась?"

Where have you come from?"

Woher bist du erschienen?

NK-94_kehy_luu.196

Бəньде[?] сыты нюосыйчи[?], тəндə коbtуамтуң нюосынди[?].

Бən'd'ə? siti n'üosijt'i?, təndə kobtuamtuң n'üosindi?.

Бən'd'ə? siti^c n'üəsijt'i?, təndə^c kobtuamtuң n'üəsindi?.

bən'd'ə -? siti -^c n'üəsij -t'i -? təndə -^c kobtuā -mtuң n'üəsi -ndi

bənsə -? siti -^c n'üəsij -ntu -? təndə -^c kobtuā^c -mtuң n'üəsij -ntu

весь -NOM.PL он -[ACC.SG] целовать -PRS -3PL.S туда -[ACC.SG] девушка -ACC.SG.3PL целовать -PRS

all -NOM.PL he -[ACC.SG] kiss -PRS -3PL.S there -[ACC.SG] girl -ACC.SG.3PL kiss -PRS

adj -n.case pr -n.case v -v.tense -v.pn adv -n.case n -n.case-poss v -v.te

Всё они её целуют, свою дочь целуют.

Everyone kisses her, they kiss this girl.

Alle küssen sie, dieses Mädchen küssen sie.

NK-94_kehy_luu.197

Тәтирә ихуа̄зу талай кобтӯа.

Tətirə ihuāðu talaj kobtuā.

Tətirə	ihuāðu	talai	kobtuā.
təti -rə	i -huāðu -3	tala -i	kobtuā
tə -rə	ij -hatu -3	talajkəə -ə	kobtuā ^c
tot -NOM.SG.2SG	быть -INFER -[3SG.S]	удачный -ADJREL	девушка
that -NOM.SG.2SG	be -INFER -[3SG.S]	fortunate -ADJREL	girl
pr -n.case-poss	v -v.mood -v.pn	adj -n.deriv.adj	n

Она оказывается счастливая девушка.

She seems to be a happy girl.

Sie scheint ein glückliches Mädchen zu sein.

NK-94_kehy_luu.198

Тәни?а бәнсә дүримымты дебта?а.

Təni?a bənsə d'ürimimti d'ebta?a.

Təni?a	bənsə	d'ürimimti	d'ebta?a
təni -?a	bənsə	d'ürimi -mti	d'ebta -?a -3
təni -?a	bənsə	d'ürimi -mtu	d'ebtu -?ə -3
там -ADVZ.STEM	весь	известие -ACC.SG.3SG	рассказать -PF -[3SG.S]
there -ADVZ.STEM	all	news -ACC.SG.3SG	tell -PF -[3SG.S]
pr -pr.case	adj	n -n.case-poss	v -v.tense -v.pn

Так она все рассказала о себе.

She told everything about herself.

Sie hat alles von sich erzählt.

NK-94_kehy_luu.199

Тә, тәндыче малю?о?

Tə, təndit'ə mal'ü?o?

Tə,	təndit'ə	mal'ü?ə?
tə	təndi -t'ə	mal'ü -?ə -?
tə	tə -t'ə	mal'ü -?ə -?
ну	tot -NOM.PL.2SG	стоять.стойбищем -PF -3PL.S
well	that -NOM.PL.2SG (!!)	-PF -3PL.S

interj pr -n.case-poss v -v.tense -v.pn

Вот они остановились (встали чумом, поставили чумы).

They stopped there and pitched their tents.

Sie blieben dort und schlugen ihre Zelte auf.

НК-94_kehy_luu.200

Тэндьче малэтундэ тахариа тэндэ[?] нагүр... нинтуу, четэ тыминиа нуоляй, четэ
 Һана[?]са, Дяңурузэ нумээ, сыты Һадязу, Кэхы Луу, тәти тәтүдюдөдөзү кобтуа бәньдө[?]
 бий[?]аиндә[?].

Təndit'ə malətundə tahariāa təndə? nagür ... n'intuu, t'etə timiniā nuol'iaj, t'etə
 Һana?sa, D'aңuruḏə numəə, siti Һad'aḏu, Kəhi Luu, təti tətud'üod'əḏu kobtua bən'd'ə?
 bii?aində?.

Təndit'ə	malətundə			tahariāi?	təndə?	nagür...	n'intuu,	t'etə	tīm
təndi -t'ə	malə -tu	-ndə	tahariāi?	təndə -?	nagür	n'intuu	t'etə	tīmi	
tə -t'ə	malə -ntu	-ntə ^c	tahariāi?	təndə -?	nakür	n'intuu	t'etə	tīmi	
тот	-EMPH1 поставить.чум	-VNTEMP1 -LAT.SG	теперь	туда	-NOM.PL	три	не	четыре	тепер
that	-EMPH1 pitch.a.tent	-VNTEMP1 -LAT.SG	now	there	-NOM.PL	three	not	four	now
pr	-cl v	-v.nmnz	-n.case adv	adv	-n.case	num	ptcl	num	adv

Һуәл'ай?	t'etə	Һана?са,	Д'аңуруḏə	numəə,	siti	Һад'аḏу,		
Һуә -l'ai -?	t'etə	Һana?sa	D'aңuruḏə	numə -ə	siti	Һad'a	-ḏu	
Һу?әit -raa -?	t'etə	Һana?sa ⁿ	D'aңurutə	numə -ə	siti	Һad'a	-tu	
один	-LIM -GEN.PL	четыре человек	Дяңгуруте	парень	-ADJREL	он	младший.брат/сестра	-NOM.SG
one	-LIM -GEN.PL	four man	Djangurute	young.man	-ADJREL	he	younger.sibling	-NOM.SG
num	-cl -n.case	num n	propr	n	-n.deriv.adj	pr n	-n.case-p	

Луу,	təti	tətu	-d'üəd'əə	-ḏu	kobtuā	bən'd'ə	-?	bii	-?ai	-ndə?
луу	təti	tətu	-suəd'əə	-tu	kobtuā ^c	bənsə	-?	biu	-?ə	-ntə?
парка	тот	принести	-PT.PST	-NOM.SG.3SG	девушка	весь	-NOM.PL	уйти	-PF	-3PL.R
parka	that	bring	-PT.PST	-NOM.SG.3SG	girl	all	-NOM.PL	go.away	-PF	-3PL.R
n	pr	v	-v.nmnz	-n.case-poss	n	adj	-n.case	v	-v.tense	-v.pn

Когда они делали чумы, эти трое... нет, уже четверо уже... четыре человека:

Тундровик парень, его младшаясестра, Кехы Луу и эта привезенная девушка, все ушли.

After they pitched their tents, the three ... no, there are four of them ... four people: Djanguru, the young man, his younger sister, Kehy Luu andthat girl they brought with them, they all went away.

Nachdem sie das Zelt aufgestellt hatten sind diese drei ... nein, sie sind zu viert ... vier Leute:

Djanguru, seine jüngere Schwester, Kehy Luu und dieses mitgenommene Mädchen, diese vier gingen weg.

NK-94_kehy_luu.201

Тәндә ... мажайся.

Təndə ... maǰajs'a.

Təndə ... maǰajs'a.

təndə ... maǰaj -s'a

təndə ... maǰaj -sa

туда ... идти.в.гости -INF

there ... visit -INF

adv ... v -v.inf

В госту.

On a visit.

Dorthin, zum Besuch.

NK-94_kehy_luu.202

Ненамазу? дя кона?а?

N'enamaǰu? d'a kona?a?

N'enamaǰu? d'a kona?a?

n'enamaǰ -u -ʔ d'a kona -ʔa -ʔ

n'enamat -ə -ʔ d'a koni -ʔə -ʔ

сосед -EP -GEN.PL ALL пойти -PF -3PL.S

neighbour -EP -GEN.PL ALL go -PF -3PL.S

n -INS -n.case pp v -v.tense -v.pn

К соседям пошли.

They went to their neighbour's.

Sie gingen zu den Nachbarn.

NK-94_kehy_luu.203

Таһариаа тамну әмтирә дүрими... тәни?ийәся тамну бытыры?

Taharīai? tamnu əmtirə d'ürimi ... təni?iajs'a tamnu bitiri?

Taharīai? tamnu əmtirə d'ürimi ... təni?iajs'a tamnu

taharīai? tam -nu əmti -rə d'ürimi ... təni?ia -j -s'a tam -nu

tahariai?	tab	-nu	əm	-rə	d'ürimi	...	təni?ia	-ij	-sa	tab	-nu
теперь	там.далеко	-LOCADV	этот	-NOM.SG.2SG	история	...	так	-быть	-INF	там.далеко	-LOCADV
now	there.far	-LOCADV	this	-NOM.SG.2SG	story	...	so	-be	-INF	there.far	-LOCADV
adv	adv	-adv.case	pr	-n.case-poss	v	...	adv	-v	-v.inf	adv	-adv.case

bitiri?

bitir -i -?

bitir -ntu -?

пить -PRS -3PL.S

drink -PRS -3PL.S

v -v.tense -v.pn

Потом там эта история... поэтому они там пьют.

There, so the story goes, they drink.

Dann, so geht die Geschichte, trinken sie.

NK-94_kehy_luu.204

Ани?э ситэбытэны нимыңхианды? тэни?иа бытырә?

Ani?ə s'itəbitəni n'imɨŋhiandi? təni?ia bitirə?

Ani?ə ^c	s'itəbitəni	n'imɨŋhiandi?	təni?ia	bitirə?	
ani?ə - ^c	s'itəbi -təni	n'i -miŋhiā -ndi -?	təni?ia	bitir -ə -?	
ani?ə - ^c	s'itəbi -ntənu	n'i -muŋha ^c -ntu -?	təni?ia	bitir - ^c -?	
больше	-[GEN.SG] сказка	-LOC.SG NEG -HABIT -PRS -3PL.S	так	пить	-[VBLZ.c] -CNEG
bigger	-[GEN.SG] tale	-LOC.SG NEG -HABIT -PRS -3PL.S	so	drink	-[VBLZ.c] -CNEG
adj	-n.case n	-n.case v -v.deriv.v -v.tense -v.pn	adv	v	-deriv.v -v.cn

В больших сказках так не пьют.

They don't drink in the big tales.

In großen Märchen trinkt man nicht.

NK-94_kehy_luu.205

Тэни?иа бызыртындэтың тах. тэти Дяңурузэ нумэ мунунту:

Təni?ia biðirtindətiŋ tahariaa təti D'aŋuruðə numə mununtu:

Təni?ia	biðirtindətiŋ	tahariaa	təti	D'aŋuruðə	numə	mununtu:			
təni?ia	biðir -ti	-ndə -tiŋ	tahariaa	təti	D'aŋuruðə	numə munu -ntu -3			
təni?ia	bitir -ntu	-ntə ^c -tuŋ	tahariaa	tə	D'aŋurutə	numə munu -ntu -3			
так	пить	-VNTEMP1 -LAT.SG -3PL	теперь	тот	Дяңгуруте	парень	говорить	-PRS	-[3SG.S]
so	drink	-VNTEMP1 -LAT.SG -3PL	now	that	Djangurute	young.man	say	-PRS	-[3SG.S]

adv v -v.nmnz -n.case -n.poss adv pr propr n v -v.tense -v.pn

Когда так пили (во время застолья), тундровик говорит:

While they are drinking Djanguru, the tundra man says:

Während des Trinkens sagt Djanguru:

NK-94_kehy_luu.206

"Тыңгүмүнтә маадя никәрә тәиңу, маадя тәнә һә? маабтаң?"

"Tingümüntә maad'a n'ikәрә тәиңу, maad'a тәнә һә? maabtaң?"

Tingümüntә maad'a n'ikәрә тәиңу3, maad'a тәнә һә? maabt

tiŋ -gümü -ntә maad'a n'ikә -rә тәi -ŋu -3 maad'a тәнә һә? maa -

tiŋ -kümu -ntә maad'a n'ikә -rә тәij -ŋu -3 maad'a тәнә һәт maa -

2 -то2 -2SG почему сила -NOM.SG.2SG иметься -INTERR -[3SG.S] почему ты шаман что -л

2 -CL2 -2SG why force -NOM.SG.2SG be.available -INTERR -[3SG.S] why you.SG shaman what -I

pr -cl -n.poss pr n -n.case-poss v -v.mood -v.pn pr pr n pr -c

"У тебя почему сила есть, кто ты, шаман или кто?"

"Why do you have such power, who are you, a shaman or something?"

"Warum hast du so eine Kraft, wer bist du, Schamane oder wer?"

NK-94_kehy_luu.207

Тә һоньди?ә һәзәмы?.

Тә һон'd'i?ә һәдәми?.

Тә һон'd'i?ә3 һәдәми?.

tә һон'd'i -?ә -3 һәд -ә -mi?

tә һonsi -?ә -3 һәт -ә -mu?

ну выйти -PF -[3SG.S] шаман -EP -NOM.SG.1PL

well go.out -PF -[3SG.S] shaman -EP -NOM.SG.1PL

interj v -v.tense -v.pn n -INS -n.case-poss

Вышел наш шаман.

Our shaman has gone out/away.

Unser Schamane ist weggegangen.

NK-94_kehy_luu.208

Бәзүрбүү? моугитә туйсюодеәң һәндiaи? һәзәң.

Bәdүrbүү? mougitә tujs'üod'әәң һәндiai? һәдәң.

Бәдүрбүү? mougitə tujs'üäd'əəŋ ɲəndiai? ɲəðəŋ.

bəðürbüü -ʔ mou -gitə tuj -s'üäd'əə -ŋ ɲəndiai? ɲəð -ə -ŋ

bəðürbüä -ʔ mou -kiʰtə tuj -suäd'əə -ŋ ɲəntiai? ɲət -ə -ŋ

покойник -GEN.PL земля -ABL.PL прийти -PSTPF -2SG.S наверное шаман -EP -2SG.S

dead.person -GEN.PL earth -ABL.PL come -PSTPF -2SG.S probably shaman -EP -2SG.S

n -n.case n -n.case v -v.tense -v.pn adv n -INS -v.pn

С земли мертвых пришедший — наверное, шаман.

Anyone coming from the land of death is sure to be a shaman.

Der, der von der Erde der Toten gekommen ist, ist wahrscheinlich ein Schamane.

НК-94_кеһы_луу.209

Тә маадя никәәһ Һәзүʔ, туйхүʔорә тә нисыәһ Һәзүʔ?

Tə maad'a n'ikəəŋ ɲəðuʔ, tujhüʔorə tə n'isiəŋ ɲəðuʔ.

Тә maad'a n'ikəəŋ ɲəðuʔ, tujhüʔorə tə n'isiəŋ

tə maad'a n'i -kəə -ŋ ɲəðu -ʔ tuj -hüʔə -rə tə n'i -siə -ŋ

tə maad'a n'i -kəə -ŋ ɲətuʰ -ʔ tuj -hüʔə -rə tə n'i -suə -ŋ

ну почему NEG -ADMON -2SG.S быть.видным -CNEG прийти -VNTEMP2 -2SG.O ну NEG -PST -2SG.S

well why NEG -ADMON -2SG.S show -CNEG come -VNTEMP2 -2SG.O well NEG -PST -2SG.S

interj pr v -v.mood -v.pn v -v.cn v -v.subord -v.pn interj v -v.tense -v.pn

ɲəðuʔ.

ɲəðu -ʔ

ɲətuʰ -ʔ

быть.видным -CNEG

show -CNEG

v -v.cn

Почему тебя не видеть, когда ты пришел, не было тебя видно."

Why can't you be seen, when you came, you couldn't be seen."

Warum kann man dich nicht sehen wenn du kommst, dich konnte man nicht sehen."

НК-94_кеһы_луу.210

Тәтирә таһариаа дөбтәʔату.

Tətirə tahariaa d'ebtaʔatu.

Tətirə tahariaa d'ebtaʔatu.

təti -rə tahariaa d'ebta -ʔa -tu

tə	-rə	taharīaa	d'ebtu	-ʔə	-tu
tot	-NOM.SG.2SG	теперь	рассказать	-PF	-3SG.O
that	-NOM.SG.2SG	now	tell	-PF	-3SG.O
pr	-n.case-poss	adv	v	-v.tense	-v.pn

И вот он рассказал.

He told his tale.

Er erzählte (alles).

NK-94_kehy_luu.211

Дяңурузу^ʔ нумэ энты ихуа[̄]зу, маараай мелысыйси ченынтыэ, кэндэ^ʔ иңэ^ʔ, ңэндуй иңэ, бэньде маараай.

D'aŋuruðu^ʔ numə ənti ihua[̄]ðu, maaraaj melisij's'i t'enintiə, kəndə^ʔ iŋə^ʔ, ɳənduj iŋə, bən'd'ə maaraaj.

D'aŋuruðu ^ʔ	numə	ənti	ihua [̄] ðu,	maaraaj	melisij's'i	t'e							
D'aŋuruðu -ʔ	numə	ənti	i -hua [̄] ðu -3	maa -raa -j	meli -sij -s'i	t'en							
D'aŋurutə -ʔ	numə	ənti	ij -hatu -3	maa -raa -j	meli -sij -sa	t'en							
Дяңгуруте	-GEN.PL	парень	это.самое	быть -INFER	-[3SG.S]	что -LIM -ACC.PL	сделать -DRV8	-INF	знат				
Djangurute	-GEN.PL	young.man	sort.of	be	-INFER	-[3SG.S]	what	-LIM -ACC.PL	make	-DRV8	-INF	know	
propr	-n.case	n	n	v	v	-v.mood	-v.pn	pr	-cl	-n.case	v	-deriv.v	-v.i

kəndə ^ʔ	iŋə ^ʔ ,	ɳənduj	iŋə ^ʔ ,	bən'd'ə ^c	maaraaj.								
kəndə -ʔ	i -ŋə ^ə -ʔ	ɳənduj	i -ŋə ^ə -3	bən'd'ə - ^c	maa -raa -j								
kəntə -ʔ	ij -ŋə ^ə -ʔ	ɳənduj	ij -ŋə ^ə -3	bənsə - ^c	maa -raa -j								
нарта	-NOM.PL	быть -IMP	-3PLS	лодка	быть -IMP	-[3SG.S]	весь	-[GEN.SG]	что -LIM	-ACC.PL			
sledge	-NOM.PL	be -IMP	-3PLS	boat	be -IMP	-[3SG.S]	all	-[GEN.SG]	what	-LIM -ACC.PL			
n	-n.case	v	-v.mood	-v.pn	n	v	-v.mood	-v.pn	adj	-n.case	pr	-cl	-n.case

Тундровик парень, оказывается, все умеет делать — санки, лодки, все остальное.

The tundra man (Djangurute) can make anything - sleds, boats anything else.

Der Tundrajunge (Djanguru) kann alles machen - Schlitten, Boote und alles andere.

NK-94_kehy_luu.212

Тәтирә мунунту, Кәхы Луу мунунту: Койкә кәнтәзәмә мейкәәң.

Tətirə mununtu, Kəhi Luu mununtu: Kojkə kəntəðəmə mejkəəŋ.

Tətirə	mununtu ³ ,	Kəhi	Luu	mununtu ³ :	Kojkə ^c
təti -rə	munu -ntu -3	kəhi	luu	munu -ntu -3	kojkə - ^c

tə	-rə	munu	-ntu	-3	kəhi	luu	munu	-ntu	-3	kojkə	- ^c
tot	-NOM.SG.2SG	говорить	-PRS	-[3SG.S]	куропатка	парка	говорить	-PRS	-[3SG.S]	шайтан	-[GEN.SG]
that	-NOM.SG.2SG	say	-PRS	-[3SG.S]	partridge	parka	say	-PRS	-[3SG.S]	idol	-[GEN.SG]
pr	-n.case-poss	v	-v.tense	-v.pn	n	n	v	-v.tense	-v.pn	n	-n.case

kəntəðəmə mejkəəŋ.

kəntə -ðə -mə mej -kəə -ŋ

kəntə -tə -mə mej -kəə -ŋ

нарта -DEST -ACC.SG.1SG сделать -ADMON -2SG.S

sledge -DEST -ACC.SG.1SG do -ADMON -2SG.S

n -n.dest -n.case-poss v -v.mood -v.pn

Кэхы Луу говорит: "Сделай мне санки для шайтана.

Kehy Luu says: "Make me a sled for the idols.

Kehy Luu sagt: "Mach mir einen Schlitten für Götterbilder/-statuen.

NK-94_kehy_luu.213

Тәтi сиги?ə кухумə табə хуаŋкуору?.

Təti s'igi?ə kuhumə tabə huaŋkuoru?.

Təti s'igi?ə^c kuhumə tabə huaŋkuoru?.

təti s'igi?ə -^c kuhu -mə tabə huaŋ -kuə -ru?

tə s'igi?ə -^c kuhu -mə tabə huan -kuə -ru?

tot людоед -[GEN.SG] шкура -ACC.SG.1SG туда класть -IMPFUT -2PL.S/O

that ogre -[GEN.SG] skin -ACC.SG.1SG there put -IMPFUT -2PL.S/O

pr n -n.case n -n.case-poss adv v -v.mood -v.pn

Эту шкуру людоеда туда положите.

Put the ogre's skin on it.

Legt das Fell des Menschenfressers darauf.

NK-94_kehy_luu.214

Тэгəтəтə əнтызəмə мейкəəŋ, кəбиāзəмə, хеньдиртəмə, бəнсə маараазəмə.

Təgətətə əntiðəmə mejkəəŋ, kəbiāðəmə, hen'd'irtəmə, bənsə maaraaðəmə.

Təgətətə əntiðəmə mejkəəŋ, kəbiāðəmə,

tə -gətə -tə ənti -ðə -mə mej -kəə -ŋ kəbiā -ðə -mə

tə -kə^ctə -ntə ənti -tə -mə mej -kəə -ŋ kəhiā -tə -mə

tot -ABL.SG -2SG это.самое -DEST -ACC.SG.1SG сделать -ADMON -2SG.S шаманский.костюм -DEST -ACC

that -ABL.SG -2SG sort.of -DEST -ACC.SG.1SG do -ADMON -2SG.S shaman.clothing -DEST -ACC

pr -n.case -n.poss n v -n.dest -n.case-poss v -v.mood -v.pn n -n.de

hen'd'irtəmә, bənsə maaraaḏəmә.

hen'd'ir -tә -mә bənsə maa -raa -ḏә -mә

hen'd'ir -ntә -mә bənsə maa -raa -tә -mә

бубен -ADJZ.LOC -ACC.SG.1SG весь что -LIM -DEST -ACC.SG.1SG

drum -ADJZ.LOC -ACC.SG.1SG all what -LIM -DEST -ACC.SG.1SG

n -n.deriv.adj -n.case-poss adj pr -cl -n.dest -n.case-poss

Потом сделаешь мне шаманскую парку, бубен, все остальное."

Then you will make me a shaman's parka, a tambourine and all the rest."

Dann machst du mir ein Schamanenkostüm, Trommel und alles andere."

NK-94_kehy_luu.215

Тәни'ӣа м̄ы'әңызыты.

Təni'iā mii'əŋiḏiti.

Təni'iā mii'əŋiḏiti.

təni'iā mii -'ә -ŋiḏi -ti

təni'iā mej -'ә -ŋutu -ti

так сделать -PF -INDEF -3SG.O

so do -PF -INDEF -3SG.O

adv v -v.tense -cl -v.pn

Так он сделал.

He did it like this.

So machte er es.

NK-94_kehy_luu.216

Бәнсә җануо чентыры'әзы.

Bənsə ɟanuо t'entiri'əḏi.

Bənsə ɟanuә t'entiri'əḏi.

bənsə ɟanuә t'entiri -'ә -ḏi

bənsə ɟanuә t'entiri -'ә -tu

весь настоящий приготовить -PF -3SG.O

all real make -PF -3SG.O

adj adj v -v.tense -v.pn

Все приготовил.

He prepared everything.

Er bereitete alles vor.

NK-94_kehy_luu.217

Бəнсə җалиртүчү.

Bənsə җal'irtüt'ü.

Bənsə җal'irtüt'ü.

bənsə җal'ir -tū -t'ü

bənsə җal'ir -tə -tu

весь вещь -DEST -NOM.SG.3SG

all thing -DEST -NOM.SG.3SG

adj n -n.dest -n.case-poss

Все его принадлежности.

All the equipment.

Alles was dazugehrt.

NK-94_kehy_luu.218

Бəһнде мыы'əу!

Bən'd'ə miï'əu!

Bən'd'ə^c miï'ə3u!

bən'd'ə -^c miï -'ə -3 -u

bənsə -^c mej -'ə -3 -əu

весь -[ACC.SG] сделать -PF -[3SG.S] -EXCL

all -[ACC.SG] do -PF -[3SG.S] -EXCL

adj -n.case v -v.tense -v.pn -excl

Все сделал!

He did everything!

Er hat alles gemacht.

NK-94_kehy_luu.219

Тəндə хуону таһариаа Дянурузу² нумə четуа кочезу²ки'ə.

Təndə huonu tahariaa D'aṅuruḏu? numə t'etua kot'əḏu?ki'ə.

Təndə^c huənu tahariaa D'aṅuruḏu? numə t'etua kot'əḏu?ki'ə3.

təndə -^c huə -nu tahariaa D'aṅuruḏu -? numə t'etua kot'əḏu -?ki -'ə

təndə -^c huə -nu tahariaa D'aṅurutə -? numə t'etua kot'əḏu -?kə -'ə

туда	-[GEN.SG]	после	-LOCADV	теперь	Дянгуруте	-GEN.PL	парень	очень	болеть	-RES	-PF
there	-[GEN.SG]	after	-LOCADV	now	Djangurute	-GEN.PL	young.man	very	be.ill	-RES	-PF
adv	-n.case	pp	-adv.case	adv	prop	-n.case	n	adv	v	-v.deriv.v	-v.tens

После этого Тундровик парень совсем заболел.

Then Djangurute, the tundra boy fell ill.

Daraufhin wurde Djangurute krank.

NK-94_kehy_luu.220

Курэгүй куо?ки?э, куотэтуоу!

Kurägüj kuo?ki?ə, kuotətuou!

Kurägüi?	kuə?ki?əʒ,				kuətətuʒəu!						
kurägüi?	kuə	-ʔki	-ʔə	-ʒ	kuə	-tə	-tu	-ʒ	-əu		
kurəku	kuə	-ʔkə	-ʔə	-ʒ	kuə	-ntə	-tu	-ʒ	-əu		
даже	умереть	-RES	-PF	-[3SG.S]	умереть	-IPFV	-3SG.O	-[3SG.S]	-EXCL		
even	die	-RES	-PF	-[3SG.S]	die	-IPFV	-3SG.O	-[3SG.S]	-EXCL		
adv	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn	v	-v.deriv.v	-v.pn	-v.pn	-excl		

Уж умирает, скоро умрет!

He's dying already, he's going to die!

Er stirbt, er wird bald sterben!

NK-94_kehy_luu.221

Маазу куні?іа іңу?

Maaðu kuni?ia iŋu?

Мааџу	kuni?ia	iŋuʒ?									
maa -џu	kuni?ia	i	-ŋu	-ʒ							
maa -tu	kuni?ia	ij	-ŋu	-ʒ							
что	-NOM.SG.3SG	как	быть	-INTERR	-[3SG.S]						
what	-NOM.SG.3SG	how	be	-INTERR	-[3SG.S]						
pr	-n.case-poss	pr	v	-v.mood	-v.pn						

Что с ним?

What's happening with him?

Was ist mit ihm?

NK-94_kehy_luu.222

Тәтірә Кәхы Луу сиги?э куба?а толыбиаты.

Tətirə Kəhi Luu s'igiʔə kubaʔa tolibiati.

Tətirə	Kəhi	Luu	s'igiʔə ^c	kubaʔa ^c		tolibiati ³ .
təti -rə	kəhi	luu	s'igiʔə - ^c	kuba -ʔa	- ^c	tolī -biati -3
tə -rə	kəhi	luu	s'igiʔə - ^c	kuhu -ʔa	- ^c	tolī -hatu -3
tot -NOM.SG.2SG	куропатка	парка	людоед -[GEN.SG]	шкура -AUGM	-[ACC.SG]	украсть -INFER -[3SG.S]
that -NOM.SG.2SG	partridge	parka	ogre -[GEN.SG]	skin -AUGM	-[ACC.SG]	steal -INFER -[3SG.S]
pr -n.case-poss	n	n	n -n.case	n -n.augm	-n.case	v -v.mood -v.pn

Этот Кахы Луу, оказывается, украл людоедскую шкуру.

It seems, Kehy Luu stole the ogre's skin.

Mir scheint, Kehy Luu hat das Fell des Menschenfressers gestohlen.

NK-94_kehy_luu.223

Təndəmti ɣətəusa kuniʔiaməni təbtə t'ims'aʔsütünə il'i n'is'iðinə.

Təndəmti ɣətəusa kuniʔiaməni təbtə t'ims'aʔsütünə il'i n'is'iðinə.

Təndəmti	ɣətəusa		kuniʔiaməni	təbtə	t'ims'uaʔs'ütünə	il'i	n'is'iðinə
təndə -mti	ɣətə -u	-sa	kuniʔia -məni	təbtə	t'ims'ua -ʔs'ütü -nə	il'i	n'i -ʔs'ið
tə -mtu	ɣətə -əu	-sa	kuniʔia -mənu	təbtə	t'ims'ua -ʔsutə -nə	il'i	n'i -ʔsut
tot -ACC.SG.3SG	увидеть -EXCL -INF	как	-PROL.SG	тоже	проподать -FUT -1SG.R	или	NEG -FUT
that -ACC.SG.3SG	see -EXCL -INF	how	-PROL.SG	also	be.lost -FUT -1SG.R	or	NEG -FUT
pr -n.case-poss	v	-excl -v.inf	pr -n.case	adv	v -v.tense -v.pn	conj	v -v.ten

Рассматривал ее (и думал): "Я тоже исчезну или нет?"

He looked at her (and thought): "I will be lost, too, or won't I?"

Er schaute sie an (und dachte): "Ich werde auch verloren gehen, nicht wahr?"

NK-94_kehy_luu.224

S'eriʔəti manaküʔ ... sraðu ..., təniʔiais'a siti d'arəðiʔkiʔə.

S'eriʔəti manaküʔ ... sraðu ..., təniʔiais'a siti d'arəðiʔkiʔə.

S'eriʔəti	manaküʔ	...	sraðu	...,	təniʔiais'a	siti	d'arəðiʔkiʔə ³ .
s'eri -ʔə	-ti	manaküʔ	...	sraðu	...	təniʔia -i	-s'a siti d'arəði -ʔki -ʔə -
s'erə -ʔə	-tu	manaküʔ	...	sraðu	...	təniʔia -ij	-sa siti d'arəði -ʔkə -ʔə -
надеть -PF	-3SG.O	только.что	...	сразу	...	так	-быть -INF он болеть -RES -PF -
put.on -PF	-3SG.O	just.now	...	immediately	...	so	-be -INF he pain -RES -PF -
v	-v.tense -v.pn	adv	...	adv	...	adv	-v -v.inf pr v -v.deriv.v -v.tense -v

Одел ее, поэтому заболел.

He dressed her, so he fell ill.

Er hat sie angezogen, sofort ist er krank geworden.

НК-94_кеһы_луу.225

Тахариаа Кәһи Луу мунунту: "Мәнә тыминиа тәнә әнди?сызәм, сюлюбтү?сюзәм.

Tahariaa Kəhi Luu mununtu: "Mənə timiniā tənə әndi?siǰəm, s'ül'übtü?s'üǰəm.

Tahariaa Kəhi Luu mununtu3:						"Mənə timiniā tənə әndi?siǰəm,					
tahariaa	kəhi	luu	munu	-ntu	-3	mənə	timiniā	tənə	әndi	-?siǰə	-m
tahariaa	kəhi	luu	munu	-ntu	-3	mənə	timiniā	tənə	әnti	-?sutə	-m
теперь	куропатка	парка	говорить	-PRS	-[3SG.S]	я	теперь	ты	это.самое	-FUT	-1SG.S
now	partridge	parka	say	-PRS	-[3SG.S]	I	now	you.SG	sort.of	-FUT	-1SG.S
adv	n	n	v	-v.tense	-v.pn	pr	adv	pr	n	v	-v.tense -v.p

s'ül'übtü?s'üǰəm.

s'ül'ü -btü? -s'üǰə -m

s'ül'ü -btüt -?sutə -m

ожить -DRV5 -FUT -1SG.S

come.to.life -DRV5 -FUT -1SG.S

v -deriv -v.tense -v.pn

Кехы Луу говорит: "Я сейчас тебя оживлю.

Кеһы Луу сәйт: "I will revive you now.

Кеһы Луу сәйт: "Ich werde dich jetzt wiederbeleben.

НК-94_кеһы_луу.226

Тәндә хуону бүү?сютүнә.

Təndə huonu büü?s'ütünə.

Təndə ^c		huənu	büü?s'ütünə.			
təndə	- ^c	huə -nu	büü	-?s'ütü -nə		
təndə	- ^c	huə -nu	biu	-?sutə -nə		
туда	-[GEN.SG]	после	-LOCADV	уйти	-FUT	-1SG.R
there	-[GEN.SG]	after	-LOCADV	go.away	-FUT	-1SG.R
adv	-n.case	pp	-adv.case	v	-v.tense	-v.pn

После этого я уеду."

After that I will leave."

Danach gehe ich."

NK-94_kehy_luu.227

Сюлюбта²азу, җәтәзәты... җәтәзәсы сюлюбта²азу.

S'ül'übtaʔaðu, җәтәдәти ... җәтәдәси s'ül'übtaʔaðu.

S'ül'übtaʔaðu,			җәтәдәти3			...	җәтәдәси		s'ül'übtaʔaðu.			
s'ül'ü	-bta	-ʔa	-ðu	җәтәдә	-ti	-3	...	җәтәдә	-si	s'ül'ü	-bta	-ʔa
s'ül'ü	-btu	-ʔә	-tu	җәтәтә ^c	-ntu	-3	...	җәтәтә ^c	-sa	s'ül'ü	-btu	-ʔә
ожить	-CAUS	-PF	-3SG.O	шаманить	-PRS	-[3SG.S]	...	шаманить	-INF	ожить	-CAUS	-PF
come.to.life	-CAUS	-PF	-3SG.O	shamanize	-PRS	-[3SG.S]	...	shamanize	-INF	come.to.life	-CAUS	-PF
v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.pn	v	-v.tense	-v.pn	...	v	-v.inf	v	-v.deriv.v	-v.ten

Оживил его, шаманил ... шаманя, его оживил.

He revived him, shamanised ... he revived him by shamanising.

Er belebte ihn wieder, schamanisierte ... er belebte ihn wieder durch sein Schamanisieren.

NK-94_kehy_luu.228

Тәндә хуону таһариаа мунунту: Мәнә бүү²ки²инә... тыминиа нынә нану.

Təndə huonu tahariaa mununtu: "Mənə büü²ki²inə ... timiniā ninə nanu.

Təndə ^c		huənu		tahariaa mununtu3:			"Mənə büü ² ki ² inə					
təndə	- ^c	huə	-nu	tahariaa	munu	-ntu	-3	mənə	büü	-ʔki	-ʔi	-nə
tə	- ^c	huə	-nu	tahariaa	munu	-ntu	-3	mənə	biu	-ʔkə	-ʔә	-nə
тот	-[GEN.SG]	после	-LOCADV	теперь	говорить	-PRS	-[3SG.S]	я	уйти	-RES	-PF	-1SG
that	-[GEN.SG]	after	-LOCADV	now	say	-PRS	-[3SG.S]	I	go.away	-RES	-PF	-1SG
pr	-n.case	pp	-adv.case	adv	v	-v.tense	-v.pn	pr	v	-v.deriv.v	-v.tense	-v.p

ninə nanu.

ni -nə na -nu

ni -nə naa -nu

женщина -GEN.SG.1SG около -LOCADV

woman -GEN.SG.1SG near -LOCADV

n -n.case-poss pp -adv.case

После этого говорит: "Я сейчас уйду, с моей женой.

After that he says: "I am leaving now together with my wife.

Daraufhin sagte er: "Ich gehe jetzt mit meiner Frau.

NK-94_kehy_luu.229

Тәнә эмә коу²сузәң.

Тэнэ эмэ kouʔsuðəŋ.

Тэнэ эмэ kouʔsuðəŋ.

tənə əmə kou -ʔsuðə -ŋ

tənə əmə koi -ʔsutə -ŋ

ты туда оставить -FUT -2SG.S

you.SG there leave -FUT -2SG.S

pr adv v -v.tense -v.pn

Ты здесь останешься.

You will remain here.

Du bleibst hier.

NK-94_kehy_luu.230

Тэнэ сюлюбтаʔам, тэнэ нэʔ исюзəŋ əmni ibahu.

Тэнэ s'ül'übtaʔam, тэнэ нэʔ is'üðəŋ əmni ibahu.

Тэнэ s'ül'übtaʔam, тэнэ нэʔ is'üðəŋ əmni ibahuʔ.

tənə s'ül'ü -bta -ʔa -m tənə нэʔ i -s'üðə -ŋ əmni i -bahu -ʔ

tənə s'ül'ü -btu -ʔə -m tənə нэʔ ij -ʔsutə -ŋ əmni ij -haŋhu -ʔ

ты ожить -CAUS -PF -1SG.S ты шаман быть -FUT -2SG.S здесь быть -NARR -[3SG.S]

you.SG come.to.life -CAUS -PF -1SG.S you.SG shaman be -FUT -2SG.S here be -NARR -[3SG.S]

pr v -v.deriv.v -v.tense -v.pn pr n v -v.tense -v.pn adv v -v.mood -v.pn

Я тебя оживил, ты здесь будешь шаманом (говорят).

I revived you, now you will be a shaman.

Ich habe dich wiederbelebt, du wirst hier Schamane.

NK-94_kehy_luu.231

А мэнэ нилытыə нуо дя коныʔсызəм.

А мэнэ n'ilitiə нуо d'a koniʔsiðəм.

А мэнэ n'ilitiə^c нуə^c d'a koniʔsiðəм.

a мэнэ n'ili -tiə -^c нуə -^c d'a koni -ʔsiðə -m

a мэнэ n'ili -ntuə -^c нуə -^c d'a koni -ʔsutə -m

a я жить -PT.PRS -[GEN.SG] бог -[GEN.SG] ALL пойти -FUT -1SG.S

ah I live -PT.PRS -[GEN.SG] deity -[GEN.SG] ALL go -FUT -1SG.S

interj pr v -v.nmnz -n.case n -n.case pp v -v.tense -v.pn

А я к живому богу уйду.

taharīaa	təu	-ʔə	-nti ^c	-ə	-əu
теперь	улететь	-PF	-3DU	-EP	-EXCL
now	fly	-PF	-3DU	-EP	-EXCL
adv	v	-v.tense	-n.poss	-INS	-excl

И тогда они улетели.

Then they flew away.

Dann flogen sie weg.

NK-94_kehy_luu.235

Ныты нану тәу³о.

Ninti nanu təu³o.

Ninti		nanu		təu³o.	
ni	-nti	na	-nu	təu	-ʔə -3
ni	-ntu	na	-nu	təu	-ʔə -3
женщина	-GEN.SG.3SG	с	-LOCADV	улететь	-PF -[3SG.S]
woman	-GEN.SG.3SG	with	-LOCADV	fly	-PF -[3SG.S]
n	-n.case-poss	pp	-adv.case	v	-v.tense -v.pn

С женой вместе улетел.

He flew away together with his wife.

Er flog gemeinsam mit seiner Frau weg.

NK-94_kehy_luu.236

Бәлты ситәбырә, динди³әң?

Bəlti s'itəbirə, d'indi³əŋ?

Bəlti	s'itəbirə,	d'indi³əŋ?	
bəlti	s'itəbi -rə	d'indi	-ʔə -ŋ
bəлта	s'itəbi -rə	d'inti	-ʔə -ŋ
все	сказка	-NOM.SG.2SG	услышать -PF -2SG.S
all	tale	-NOM.SG.2SG	hear -PF -2SG.S
n	n	-n.case-poss	v -v.tense -v.pn

Конец сказки, ты слышал (или «слышал»)?

End of the tale, did you hear?

Ende des Märchens, hat du gehört?

NK-94_kehy_luu.237

Бәлта.

Bəltə.

Bəltə.

əltə

bəltə

все

all

n

Bcë.

That's it.

Alles.

NOS